

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ – ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

Булевар Краља Александра бр. 67

11 000 Београд

**ИЗВЕШТАЈ О САМОВРЕДНОВАЊУ
ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ**

Београд 2019

У складу са Упутством за припрему извештаја о самовредновању високошколске установе у саставу универзитета, интегрисаних универзитета и високих школа Националног савета за високо образовање и Правилником о стандардима за самовредновање и оцењивање квалитета високошколских установа који је донео Национални савет за високо образовање на седници одржаној 25. априла 2017. године, Декан Правног факултета Универзитета у Београду, подноси

ИЗВЕШТАЈ О САМОВРЕДНОВАЊУ ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

Извештај о самовредновању састоји се од три дела. У првом делу су приказани основни подаци о Правном факултету Универзитета у Београду, у другом делу се износе резултати процеса самовредновања и мере које се предузимају ради побољшања квалитета (дискусија и вредновање процеса и стандарда којима се осигурава квалитет у установи уз оцену како уочени недостаци могу убудуће да се коригују), трећи део садржи прилоге на основу којих је сачињени извештај о самовредновању.

ДЕКАН

Проф. др Зоран Мирковић

ПРВИ ДЕО¹

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПРАВНОМ ФАКУЛТЕТУ УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

Правни факултет Универзитета у Београду, као део једног од најстаријих универзитета на Балкану, са темељима у првој половини 19. века, био је увек водећа српска и југословенска образовна и научна институција у области права. Окупљао је врхунске научнике и врсне предаваче који су образовали око 50.000 дипломираних правника и преко 2.000 магистара и доктора наука. Студије овог Факултета представљале су расадник најпрестижнијих стручњака, научника и наставника за целу бившу Југославију.

Зграда Факултета изграђена 1940. године, а дограђена у два наврата од тада, тако да Правни факултет данас располаже простором од близу 12.300 m². Факултет има десет амфитеатара (од којих највећи, чувена "петица", може да прими преко 1.000 слушалаца), десетак учионица и семинарских соба, судницу за практичну наставу, свечану Салу за седнице, модерну Конференцијску салу, једну од највећих правних Библиотека у региону са 159.147 примерака монографских публикација и 359.643 свезака серијских публикација, 99 кабинета за наставнике и сараднике који су повезани у локалну рачунарску мрежу и на Интернет, рачунарски центар, студентску рачунарску лабораторију, простран студентски клуб, наставнички клуб итд.

Правни факултет у Београду окупља у свом наставничком колегијуму истакнуте стручњаке за различите правне дисциплине, као и за низ других друштвених наука (економија, социологија, филозофија, политичке науке итд.). Међу њима и данас као и раније, има чланова академија наука, међународних стручних организација, судија и

---

¹ У складу са Упутством за припрему извештаја о самовредновању, у првом делу се представља високошколска установа кроз низ основних података, при чему се може користити уводна страна из документације за акредитацију.

заступника пред међународним судовима, угледних имена у домаћој и међународној научној јавности.

По броју студената Правни факултет Универзитета у Београду је један од највећих у региону, са око 7.000 студената на основним студијама, неколико десетина на студијама за специјализацију (иновацију) знања и више стотина на бројним смеровима мастер и докторских студија.²

Будући развој нашег правног система као компонента процеса европских интеграција поставља пред правнике далеко сложеније захтеве од оних у ранијим периодима, те се ниво основних захтева образовне институције у области права данас мора сагледати уз наглашену динамичку димензију.

Задачи Факултета су:

- Даљи развој Универзитета у Београду и самог Факултета;
- Образовање на студијским програмима на сва три степена;
- Стална интеракција са установама које се баве развојем правног система и укључивање студената и наставника у тај процес;
- Давање одговарајућег доприноса развоју законодавства;
- Припремање кадрова за специфичне профиле у области пословног права;
- Развој научних дисциплина које се изучавају на Факултету;
- Развој научног подмлатка у складу са потребама развоја правне науке;
- Осавремењавање наставних метода за реализацију студијских програма;
- Интеграција регионалних и глобалних мрежа знања и праксе у стварању и примени права;
- Подстицање предузетништва и нивоа квалитета уговора у привреди;
- Праћење нових појава и института у области упоредног привредног права и дисеминација одговарајућих информација кроз процесе перманентног образовања;
- Подстицање научно истраживачког рада студената у свим областима које се на

---

² Почев од школске 2012/13. године на Факултету се одвијају и студије за стицање француске државне дипломе Мастер 2 из области европских студија (*Le Master "Études Européennes", specialité "Droit de la Construction européenne"*) у сарадњи са Европским универзитетским центром у Нансију (Француска). Студије се одвијају на француском и енглеском језику. Право уписа имају студенти који су уписали или завршили Мастер европских интеграција. По успешном завршетку студија на оба мастер програма, студенти стичу двоструку диплому, и то: диплому Мастера европских интеграција Правног факултета Универзитета у Београду и француску националну диплому Мастер 2 из области европских студија.

Факултету изучавају;

- Сарадња у извођењу наставних програма са образовним установама на регионалном нивоу, хармонизација програма у европском простору и други облици сарадње на међународном нивоу.

Циљеви Факултета су:

- Што виша ефикасност наших студијских програма;
- Модернизација садржине студијских програма до нивоа потпуне хармонизованости са елитним европским правним факултетима;
- Функционална интеграција Факултета у европски простор кроз међусобну сарадњу са факултетима на реализацији програма.

Остваривање ових циљева се прати системом индикатора којима се исказују резултати и то:

- Код студената, пропорцијом броја уписаних полазника на одређени наставни програм и оних који га благовремено успешно заврше, а нарочито праћењем и исказивањем просечне пролазности по предметима, по годинама студија, дужини студија, као и методима интерног вредновања квалитета наставе од стране студената;
- Код наставника, прецизним планирањем садржине и динамике у процесу савладавања одговарајуће дисциплине;
- У процесу осавремењавања наставе, кроз праћење обима остваривања предиспитних обавеза и њихово разграђивање;
- Допринос развоју дисциплина, путем праћења индивидуалног научног рада на бази стандардних метода Министарства науке, реализација различитих пројеката за потребе домаћих и међународних институција, према референтним методологијама за вредновање резултата.

Факултет се у реализацији наставних и других садржаја руководи општим принципима на којима почива европски образовни систем, а нарочито на:

- Чувању и поштовању академских слобода;
- Развоју демократских институција у друштву, у складу са европским

стандардима;

- Сталном подизању ефикасности и рационалности образовног процеса;
- Праћењу објективних потреба друштва, јавног и приватног сектора, за новим садржајима;
- Подстицању свих облика сарадње и унапређивања комуникација, почев од тимског рада на почетним нивоима, до активног, чак ауторског укључивања студената у развојне пројекте на студијама другог, а нарочито трећег степена;
- Јачању осећаја професионалне, односно струковне солидарности.

ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ - ТРАДИЦИЈА И ИНОВАЦИЈА

Извештај о самовредновању не би био потпун уколико се у њему не би направио осврт на кључне елементе традиције Факултета, с једне стране и потребе да одржи статус водеће научне и наставне установе, с друге стране. Свест о историјском значају и друштвеној одговорности Правног факултета Универзитета у Београду је својеврсни гарант квалитета.

Темељи данашњег Правног факултета датирају из прве половине деветнаестог века. Током борбе за национално ослобођење од Турака током Првог српског устанка започетог 1804. године, у Београду је 1808. године основана Велика школа, која је представљала мешавину средње и високе школе, претечу универзитета. Настава је трајала три године и ту се, између осталог, поред општеобразовних предмета, изучавало упоредно и домаће државно (уставно) право, међународно право, кривично право и судски поступак. Стога је оправдано да се почетак модерног правничког образовања у Србији и историја Правног факултета у Београду вежу за Велику школу и 1808. годину

Године 1841. Београд је постао престоница Србије, тако да се исте године Лицеј сели из Крагујевца у Београд. Пресељење у нови главни град обележава се као датум оснивања београдског Правног факултета. Лицеј је тада имао два одељења - Филозофско и Правословно (Правно). Пре уписа на Правно (које је трајало најпре једну, од 1843. две године, а од 1849. три године), најпре се морало завршити Филозофско одељење у трајању од две године, тако да су убрзо студије права трајале укупно пет година. Настава се изводила на матерњем, српском језику, а први професори су били учени Срби из Војводине. Међу њима је био и познати српски књижевник, комедиограф и адвокат Јован Стерија Поповић, који је предавао два предмета: Природно право (енциклопедија права, односно данашњи увод у право) и Куријални штил и судејски поступак при грађанским парницама (организација судова и грађански судски поступак). Од 1853. године студије права се издвајају од претходних студија филозофије.

Након тога, 1863. године, Лицеј прераста у Велику школу - зачетак београдског Универзитета, коју сачињавају Филозофски, Правнички (Правни) и Технички факултет. Из лепе, али мале зграде Конака кнегиње Љубице, Велика школа се сели у тада најрепрезентативнију зграду у Београду, коју је "свом отечеству" завештао капетан Миша Анастасијевић, а у којој је и данас смештен Ректорат београдског Универзитета. Студије права од тада трају четири године, у оквиру којих се изучавао 21 предмет.

(1905 – 1941) Законом о Универзитету од 27. фебруара 1905. године дотадашња Велика школа је и формално прерасла у Универзитет у Београду. Поред Филозофског, Правног и Техничког, предвиђено је још и постојање Медицинског и Богословског факултета. С обзиром на ограничен простор у згради Капетан Мишиног здања, већ тада богата Библиотека Правног факултета се убрзо сели у засебну зграду на Обилићевом венцу, а један број професора своје кабинете добија у згради Народне библиотеке на Косанчићевом венцу. Када је тридесетих година саграђена зграда Техничких факултета у Булевару краља Александра, Правни факултет се смешта у дотадашњу зграду Техничких факултета на Студентском тргу, где се данас налази Филолошки факултет. Данашња зграда Правног факултета, чија је изградња започела 1937. године по пројекту декана Техничког факултета проф. Петра Бајаловића, завршена је и усељена у јесен 1940. године, непосредно уочи Другог светског рата. Ту је пресељена и Библиотека Правног факултета, која је имала за то време импресиван књижни фонд од преко 36.000 примерака, представљајући највећу правну библиотеку на Балкану.

Студије права су трајале четири године и обухватале су 19 обавезних предмета, а за студенте исламске вероисповести, од двадесетих година тог века, додатни предмет је било и Шеријатско право. Уредбом за правне факултете из 1938. године предвиђен је јединствени наставни план за сва три правна факултета који су тада постојала у Краљевини Југославији (Београд, Загреб, Љубљана). Њиме је предвиђено 20 предмета, с тим што се само на Правном факултету у Београду, под истим условима као и раније, предавало и Шеријатско право.

Од формирања Универзитета до Првог светског рата на факултету је студирало неколико стотина студената, а наставу је изводило десетак наставника. Прва жена која је дипломирала на Правном факултету у Београду уписала га је 1910, а дипломирала на

Видовдан 1914. године. У периоду између два рата Правни факултет доживљава свој пуни процват, израста у модерну европску правну школу, стиче високу међународну репутацију и значајно се квантитативно увећава. Тако је уочи Другог светског рата на њему студирало преко 4.000 студената (од чега је било скоро 1.000 студенткиња), а предавало им је више десетина професора са великим међународним угледом, који су по правилу били школовани у иностранству.

Тек усељена зграда Правног факултета оштећена је током априлског бомбардовања Београда 1941. године, а рад на Факултету је био обустављен. У зграду су се уселиле немачке окупационе снаге, а библиотека је била недоступна. Њен фонд је био спасен захваљујући одважној интервенцији код заповедника немачке команде, коју је предузео тадашњи професор Финансија и финансијског права Јован Ловчевић, иначе пореклом Немац. Мада је било покушаја окупационих власти да обнове рад Факултета, до тога није дошло због протеста и бојкота наставника и сарадника. Седморица професора су новембра 1941. године затворени у бањички логор због либералних и антифашистичких ставова (Ђорђе Тасић, Михајло Илић, Ђура Поповић, Борислав Благојевић, Љубомир Дуканац, Јован Ђорђевић и асистент Драгаш Денковић), а два корифеја наше правне мисли тог доба, Ђорђе Тасић, декан Правног факултета у време избијања рата и Михајло Илић, проректор Универзитета у Београду, стрељани су на Бањици 1944. године.

Професори који су преживели рат обновили су одмах по његовом завршетку рад на Факултету. Драматичне промене које је производила револуционарна комунистичка власт и деценије правних, друштвених и политичких експеримената, имале су многе и разноврсне последице по државни Универзитет. Непосредно после рата, као и касније, због идеолошког и политичког неслагања Правни факултет је остајао без једног броја својих професора и асистената. Посебно је запамћена по професионалној храбрости дискусија на Факултету поводом доношења уставних амандмана 1971. године, због које је професор Михајло Ђурић доживео кривично гоњење и затворску казну, а већи број других професора и асистената на различите начине привремено или заувек био удаљен из наставе или са Факултета.

Упркос разним потресима у бурним послератним деценијама, Факултет се брзо развијао. Израсла је читава плејада наставника нове генерације, који су у својим областима наставили дело својих истакнутих претходника. Мост између предратних и

млађих научника су представљали Михајло Константиновић, Милан Бартош, Борислав Благојевић, Радомир Лукић, Јован Ђорђевић, Мехмед Беговић, Јован Ловчевић, Драгомир Стојчевић, Алберт Вајс и многи други, који су проносили углед Правног факултета у Београду и подизали достојни научни подмладак. Њихови ученици, ученици њихових ученика и наследници даљих генерација, све до данас се налазе на челу тимова стручњака који припремају нацрте закона, њихови стручни радови се објављују у иностранству, они су арбитри у угледним међународним арбитражама, судије или заступници пред међународним судовима, чланови Српске академије наука, чланови и званичници међународних научних институција и стручних организација, почасни доктори и академици иностраних универзитета и академија наука, наставници по позиву на водећим светским универзитетима, ректори Београдског универзитета.

Поред наставника и асистената запослених на Факултету, у настави је често учествовао и један број професора других факултета, као и гостујућих професора страних универзитета, а међу њима су и истакнуте личности које су, на предлог Правног факултета, понеле титулу почасног доктора *honoris causa* Универзитета у Београду.

ALMA MATER Свој дубоки траг на развој правне културе и правничког образовања у овом региону, током друге половине 20. века, наставници Правног факултета су оставили и својим учешћем у формирању других правних факултета. Сви правни факултети који су касније настајали у Србији (Суботица, Нови Сад, Приштина, Ниш, Крагујевац) и Црној Гори (Подгорица), па и у другим деловима бивше Југославије (Сарајево, Скопље), формиран су из језгра које је чинио Правни факултет у Београду. Нема ни једног правног факултета у свим земљама бивше Југославије на коме се и данас неће наћи бар неколико наставника који су своја академска звања, магистарске и докторске титуле, стекли на Правном факултету Универзитета у Београду.

По броју студената на општем курсу последњих деценија двадесетог века Правни факултет у Београду се могао поредити са читавим универзитетима у свету или омањим градовима. Било је тренутака када је, током овог периода, на њему мање или више активно студирало чак и преко 20.000 студената. Крајем осамдесетих година двадесетог века уписивано је преко 3.000 нових студената. Временом је уписна политика постала рестриктивнија, па се сваке године постепено смањивао број места за

новоуписане студенте, тако да данас на Правном факултету активно студира више хиљада студената на основним студијама и још неколико стотина на последипломским и докторским студијама.³

Факултет је, једном речју, наставно-научна институција која представља спој традиције и иновације. Традиција обавезује да се свака иновација врши на начин којим се обезбеђује квалитет и друштвена функција и одговорност Факултета. Традиција обавезује не само да Факултет прати захтеве садашњег времена, већ да иде и корак даље, будући да је његова основна мисија школовање оних који у наредном временском периоду треба да преузму одговорност и допринесу развоју нашег друштва и државе. Традиција нас учи да је Факултет био не само правна школа већ и животна школа, а иновација обезбеђује да она то и даље буде.

---

³ Литература о Правном факултету у Београду:

Сто педесет година Правног факултета 1841-1991, Правни факултет у Београду, Београд 1991;

Научно наслеђе Правног факултета у Београду од 1841. до 1941. године, Правни факултет у Београду, Београд 1994;

Симић, М., Београдски и суботички Правни факултет 1941-1945, Досије, Београд 1996;

Кандић, Љ. – Даниловић, Ј., Историја Правног факултета 1808-1905, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд 1997;

Кандић, Љ., Историја Правног факултета 1905-1941, I-II, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд 2002.

ИЗВЕШТАЈ О САМОВРЕДНОВАЊУ ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

ИСПУЊЕНОСТ СТАНДАРДА ЗА САМОВРЕДНОВАЊЕ И ОЦЕЊИВАЊЕ КВАЛИТЕТА ВИСОКОШКОЛСКЕ УСТАВНОВЕ

У овом делу извештаја, у складу са Упутством за припрему извештаја о самовредновању (Упутство) „дискутују се и вреднују процеси и стандарди којима се осигурава квалитет у установи уз једновремено оцену како уочени недостаци могу убудуће да се коригују.“

Будући да се стандарди за самовредновање Националног савета за високо образовање у извесној мери преклапају, а да је један од захтева из Упутства да извештај буде концизан, избегнута су непотребна понављања уз усресређивање на испуњеност конкретног стандарда на начин који омогућава уочавање евентуалних недостатака, њихово исправљање те обезбеђење и унапређење квалитета у свим областима самовредновања.

Израда овог извештаја о самовредновању Факултета уследила је у моменту када се приводе крају припреме за предстојећу акредитацију Факултета и његових студијских програма. Захтев за поновном акредитацијом Факултета и студијских програма схваћен је на озбиљан начин, као добра прилика да се преиспитају и осавремене курикулум, садржина предмета, обавезна и допунска литература за припрему испита на дипломским, мастер и докторским студијама, да се програми (њихова садржина и обим) ускладе са оптерећењем студената које се мери ЕСПБ бодовима, унапреди рад администрације и Управе Факултета.

СТАНДАРД 1: СТРАТЕГИЈА ОБЕЗБЕЂЕЊА КВАЛИТЕТА

Стандардом 1 Стандарда за самовредновање и оцењивање квалитета високошколских установа предвиђено је да „високошколска установа утврђује стратегију обезбеђења квалитета, која је доступна јавности“.

Упутствима 1.1 – 1.5 за примену Стандарда 1 предвиђено је да „стратегија обезбеђења квалитета, обухвата:

- опредељење високошколске установе да непрекидно и систематски ради на унапређењу квалитета својих програма;
- мере за обезбеђење квалитета;
- субјекте обезбеђења квалитета (стручна тела, студенте, ненаставно особље) и њихова права и обавезе у том поступку;
- области обезбеђења квалитета (студијски програми, настава, истраживање, вредновање студената, уџбеници и литература, ресурси, ненаставна подршка, процес управљања);
- опредељење за изградњу организационе културе квалитета,
- повезаност образовне, научноистраживачке, уметничке и стручне делатности.

Стратегију обезбеђења квалитета доноси орган управљања високошколске установе на предлог органа пословођења⁴ и приликом њеног креирања високошколска установа укључује и одговарајуће друштвене субјекте,⁵ стратегија се објављује и промовише како у самој установи тако и у јавности,⁶ а високошколска установа периодично преиспитује и унапређује стратегију обезбеђења Факултета.“⁷

---

⁴ Упутство 1.2 за примену Стандарда 1.

⁵ Упутство 1.3 за примену Стандарда 1.

⁶ Упутство 1.4 за примену Стандарда 1.

⁷ Упутство 1.5 за примену Стандарда 1.

Правни факултет Универзитета у Београду (Факултет) је чланица Универзитета у Београду и стога је основни стратешки развојни документ којим се руководи Факултет у процесу обезбеђења и унапређења квалитета *Стратегија обезбеђења квалитета* који је донео Савет Универзитета у Београду, на седници одржаној 29. октобра 2013. године.⁸

У уводном делу Стратегије обезбеђења квалитета Универзитета у Београду наглашено је да је у питању „јавни, стратешки и развојни документ у области успостављања, праћења и унапређења система квалитета на Универзитету у Београду, *факултетима*, институтима и другим организационим јединицама у његовом саставу“, којим се дефинишу „основни циљеви и приоритети у оквиру делатности које обавља Универзитет“. Даље се наглашава и да наведени документ „треба да пружи основу за унапређење система квалитета и да дефинише начине остваривања овог циља“.

Овим документом изражено је трајно опредељење Универзитета и факултета у његовом саставу (укључујући ту и Факултет) „да тежи унапређењу квалитета високог образовања и укључивању у јединствен Европски простор високог образовања.“⁹

Циљ израде стратегије јесте „што квалитетније остваривање Законом и *Стратегијом развоја образовања у Србији до 2020. године* постављене визије и мисије високог образовања и мисије и визије Универзитета као водеће високошколске установе у региону као и високом месту на европском и светском образовном простору“.¹⁰

Стратегијом су предвиђени следећи дугорочни циљеви Универзитета:

- стратешко планирање високог образовања које је усаглашено са потребама тржишта рада;
- унапређење квалитета делатности високог образовања;
- повећање ефикасности студирања;
- унапређење квалитета и обима научноистраживачког рада;

---

⁸ *Гласник Универзитета у Београду, година LI, број 175, 29. новембар 2013.* Прилог: Стратегија обезбеђивања квалитета доступан је јавности на сајту Универзитета у Београду: <http://bg.ac.rs/files/sr/univerzitet/univ-propisi/StrategijaObezbedjivanjeKvaliteta.pdf>.

⁹ Чл. 2 Стратегије обезбеђења квалитета Универзитета у Београду предвиђа следеће: „Полазећи од тога да је високо образовање основ за развој друштва заснованог на знању и његовог даљег економског и културног напретка, основ за унапређења људских права и слобода, мисија Универзитета јесте да кроз образовање, научноистраживачки рад и учешће у развоју друштвене заједнице, омогући највише академске стандарде и обезбеди стицање знања и вештина у складу са потребама друштва и пројектованим националним развојем. Да би остварио своју мисију, Универзитет је трајно опредељен да тежи унапређењу квалитета високог образовања и укључивању у јединствен Европски простор високог образовања.“

¹⁰ Чл. 3 Стратегије обезбеђења квалитета Универзитета у Београду.

- повећање обима трансфера технологија, примене и комерцијализације резултата научног, истраживачког и, у одређеним сегментима, уметничког рада;
- успостављање и развој концепта образовања током живота (целоживотног учења);
- повећање обима међународне сарадње и интернационализација Универзитета;
- повећање доприноса привредном, културном и академском животу националне заједнице.

Стратегијом обезбеђења квалитета дефинисане су *полазне основе* за израду стратегије којом се планирају процеси обезбеђивања квалитета.¹¹ Даље, дефинисане су *мере* за обезбеђење квалитета,¹² *субјекти* обезбеђивања квалитета,¹³ као и *основне области* обезбеђења квалитета.¹⁴

Области обезбеђења квалитета су студијски програми, наставни процес, наставници и сарадници, студенти, наставна литература, научно-истраживачки и, у одређеним сегментима, уметнички рад, сарадња, ненаставна подршка, ресурси (простор, опрема, смештај и исхрана студената), финансирање и управљање.

Стратегијом обезбеђења квалитета *субјекти* обезбеђења квалитета су утврђени на општи начин. Факултетским актима на детаљан начин се дефинишу субјекти обезбеђења квалитета. Правни факултет тумачи *Стратегију обезбеђења квалитета* на тај начин да су сви који су радно ангажовани на Факултету субјекти обезбеђења квалитета, што је дошло до изражаја у *Статуту Факултета* и другим актима Факултета, о чему ће бити више речи касније.

Мере обезбеђења квалитета које су дефинисане *Стратегијом обезбеђења квалитета* обухватају, између осталог:

- изражено опредељење за израду организационе културе квалитета;¹⁵
- повезаност образовне, научно-истраживачке, уметничке и стручне делатности путем дефинисања обавезе „да се у обављању делатности високог образовања

¹¹ Вид. чл. 4 Стратегије обезбеђења квалитета Универзитета у Београду.

¹² Вид. чл. 5 Стратегије обезбеђења квалитета Универзитета у Београду.

¹³ Вид. чл. 6 Стратегије обезбеђења квалитета Универзитета у Београду.

¹⁴ Вид. чл. 7 Стратегије обезбеђења квалитета Универзитета у Београду.

¹⁵ Као меру обезбеђења квалитета, Стратегија у чл. 5, ст. 19 прописује обавезу да „стално промовише и изграђује усвојену политику квалитета на Универзитету, као и стручно усавршавање наставног, ненаставног и руководећег особља које активно учествује у свим делатностима Универзитета (семинари, радионице, контакти и размена искустава и информација са другим домаћим и међународним институцијама).“

остварује јединство образовног, стручног и научно-истраживачког рада чији се садржаји и резултати, односно знања користе у наставном процесу“;¹⁶

- обавезно самовредновање и оцена квалитета студијских програма и установе, у складу са стандардима Националног савета за високо образовање;¹⁷

- спољашња провера квалитета, у складу са стандардима Националног савета за високо образовање коју спроводи Комисија за акредитацију и проверу квалитета, као и одговарајуће тело Универзитета или друга институција коју ангажује Универзитет;¹⁸

- акредитација Универзитета и факултета у саставу Универзитета, у складу са стандардима Националног савета за високо образовање у Законом прописаном року, као и по посебном захтеву Универзитета у краћим роковима и акредитација од стране иностране акредитационе агенције;¹⁹

- развој међународне сарадње кроз извођење заједничких студијских програма, размену наставника и студената, реализацију заједничких пројеката и интернационализацију Универзитета у оквиру наставне и научноистраживачке делатности;²⁰

- унапређење сарадње са послодавцима и дипломираним студентима у циљу добијања повратне информације о квалитету студијских програма и компетенција које су стекли дипломирани студенти завршетком студија (примена стечених знања у пракси);²¹

- унапређење рада сталног тела за праћење и контролу квалитета на Универзитету – Одбор за обезбеђење и унапређење квалитета, који има задатак да стално прати, контролише и анализира квалитет остваривања делатности високог образовања и других делатности које обавља Универзитет, да предлаже мере за унапређење квалитета и даљег развоја Универзитета и да најмање једном годишње подноси извештај Сенату и Савету.²²

---

¹⁶ Вид. чл. 5, ст. 6 Стратегије обезбеђења квалитета Универзитета у Београду.

¹⁷ Чл. 5, ст. 2 Стратегије обезбеђења квалитета Универзитета у Београду.

¹⁸ Чл. 5, ст. 2 Стратегије обезбеђења квалитета Универзитета у Београду.

¹⁹ Чл. 5, ст. 3 Стратегије обезбеђења квалитета Универзитета у Београду.

²⁰ Чл. 5, ст. 7 Стратегије обезбеђења квалитета Универзитета у Београду.

²¹ Чл. 5, ст. 14 Стратегије обезбеђења квалитета Универзитета у Београду.

²² Чл. 5, ст. 16 Стратегије обезбеђења квалитета Универзитета у Београду.

- унапређење ресурса за организовано прикупљање, обраду и анализу података од значаја за процену оствареног квалитета, спровођења система квалитета и степена успешности у остваривању постављених циљева и задатака;²³

- обавеза јавног публикувања резултата вредновања квалитета на интернет страници Универзитета и у периодичним публикацијама.²⁴

Смислена стратегија обезбеђења квалитета не обухвата само формално испуњавање услова доношењем једног општег акта, већ уграђивање елемената стратегије обезбеђења квалитета у низ општих аката Факултета којима се на недвосмислен начин дефинише стратегија обезбеђења квалитета и предузимају мере ради њеног остваривања.

Наиме, како стратегија, по дефиницији, подразумева општи план делатности осмишљених ради остваривања јасно дефинисаних циљева, као и да су делатности субјеката обезбеђења квалитета регулисане различитим актима, стога се и формулисање смислене стратегије обезбеђења квалитета налази у неколицини аката којима се на нормативном плану даље формулише и спроводи смислена стратегија обезбеђења квалитета.

У даљој дискусији усредсредимо се на елементе стратегије обезбеђења квалитета који су дефинисани општим актима Факултета.

Статут Правног факултета Универзитета у Београду (Статут)²⁵ је основни правни пропис Факултета којим се, на директан или индиректан начин, дефинишу елементи стратегије обезбеђења квалитета, одређују области обезбеђења квалитета, као и мере и субјекти обезбеђења квалитета. Како би се избегла непотребна понављања о ономе што ће бити предмет дискусије у другим деловима овог извештаја овде ћемо нагласити само неке од елемената који су кључни ради разматрања Стандарда 1 Стандарда за самовредновање и оцењивање квалитета високошколске установе.

Статутом Факултета је, између осталог, прописано одговарајуће ограничење у обављању делатности Факултета како би се обезбедио квалитет основних делатности Факултета. Чл. 3, ст. 1 *Статута Факултета* изричито је прописано да Факултет који

---

²³ Чл. 5, ст. 17 Стратегије обезбеђења квалитета Универзитета у Београду.

²⁴ Чл. 5, ст. 18 Стратегије обезбеђења квалитета Универзитета у Београду.

²⁵ Вид. прилог: [Статут Правног факултета Универзитета у Београду](http://www.ius.bg.ac.rs/Pravilnici/Statut%20Fakulteta%202018%20kona%20verzija%2021.4.%202018.pdf).

<http://www.ius.bg.ac.rs/Pravilnici/Statut%20Fakulteta%202018%20kona%20verzija%2021.4.%202018.pdf>

обавља делатност високог образовања (научно-истраживачку, експертско-консултантску и издавачку делатност), може обављати „и друге послове којима се комерцијализују резултати научног и истраживачког рада *под условом да се тим пословима не угрожава квалитет наставе*, која у области правних, правно-економских и правнополитичких наука остварује академске и струковне студијске програме и развија научно-истраживачки и стручни рад“. Другим речима, Статутом као основним актом Факултета, квалитет обезбеђења основних делатности високог образовања има такав приоритет да се вршење било које активности којима се нарушава њихов квалитет сматра противним Статуту. Ово је само један од начина на који се демонстрира јасно опредељење Факултета да непрекидно и систематски ради на унапређењу квалитета својих програма.

Кључну улогу у процесу обезбеђења квалитета има Наставно научно веће, које сходно чл. 26 *Статута Правног факултета Универзитета у Београду*, поред других надлежности којима се по природи ствари обезбеђује квалитет рада Факултета, има и специфичне надлежности, између осталог, да „дефинише тела и поступке везане за праћење, обезбеђивање, унапређење и развој квалитета студијских програма, наставе и услова рада на Факултету,²⁶ утврђује, заједно са Деканом, јединствену политику чији је циљ стално унапређење квалитета наставе и усавршавање научноистраживачког рада на Факултету, у складу са политиком Универзитета у Београду,²⁷ прописује начин и поступак самовредновања на Факултету у складу са утврђеним стандардима самовредновања и оцењивање квалитета,²⁸ разматра приговоре и предлоге студената који се односе на квалитет образовног процеса и организацију и начин извођења наставе и изјашњава се о поднетим приговорима и предлозима.²⁹

Статутом је посебно предвиђено постојање сталних комисија чија се делатност непосредно тиче обезбеђења и контроле обезбеђења квалитета, Комисије за обезбеђење и унапређење квалитета, Комисије за праћење и унапређење квалитета наставе и Комисије за људске ресурсе, као стручних и саветодавних тела Декана, Наставно-научног већа и Савета.³⁰

---

²⁶ Чл. 26, ст.1 т. 13 Статута Факултета.

²⁷ Чл. 26, ст.1 т. 14 Статута Факултета.

²⁸ Чл. 26, ст. 1 т. 15 Статута Факултета.

²⁹ Чл. 26, ст. 1 т. 28 Статута Факултета.

³⁰ Чл. 33, ст. 1 Статута Факултета.

Као израз опредељења Факултета да непрекидно и систематски ради на унапређењу квалитета својих програма и као посебна мера којом се гарантује обезбеђење квалитета, Статутом је студентима загарантовано неприкосновено „право на квалитетно школовање и објективно оцењивање,“ као и право „на подједнако квалитетне услове студија за све студенте“.³¹

Статутом Факултета одређени су циљеви научноистраживачког рада, као „развој науке и стваралаштва, унапређење делатности високог образовања, односно квалитета наставе, научног усавршавања, развијања научног и наставног подмлатка, увођења студената у научни рад, као и стварања материјалних услова за рад и развој Факултета.“³²

Обезбеђење квалитета, као стратешки циљ Факултета, изражен је, између осталог и одредбом Статута којом је предвиђено да „политику запошљавања на Факултету, као и ангажовање наставника и сарадника, планира Наставно-научно веће, на предлог катедри и мишљења Комисије за људске ресурсе, полазећи од потребе да се наставни процес организује на квалитетан, рационалан и ефикасан начин“ и да у ту сврху „Наставно-научно веће сарађује и координира активности с надлежним органом Универзитета у Београду и поштује опште услове прописане за планирање запошљавања и ангажовања наставника и сарадника општим актом Универзитета у Београду.“³³

Посебно, Статутом је као израз опредељења за изградњу организационе културе квалитета изричито прописано да „запослени на Факултету“ (који су основни субјекти обезбеђења квалитета), „а посебно наставно особље и студенти, дужни су да се у свом раду, деловању и понашању на Факултету придржавају етичких начела, начела научне истине и критичности, и да поштују циљеве и принципе високог образовања“, онако како су та начела и циљеви утврђени кодексом професионалне етике Универзитета у Београду.³⁴

Будући да је један од основних циљева високог образовања обезбеђење квалитета наставних, научних и ваннаставних делатности, рад којим се не доприноси

---

³¹ Чл. 70, ст. 1, т. 1 и 6 Статута Факултета.

³² Чл. 101, ст. 2 Статута Факултета.

³³ Чл. 108 Статута Факултета.

³⁴ Чл. 109, ст. 1 Статута Факултета.

или угрожава остваривање циљева обезбеђења квалитета представља кршење кодекса професионалне етике.

Придржавање кодекса професионалне етике интегрише најбитније елементе обезбеђења квалитета у свакодневни рад како наставног тако и ненаставног особља, чиме се доприноси остваривању стратешких циљева обезбеђења квалитета.

Такође, Декан Факултета донео је 12. фебруара 2013. године *Правилник о раду Комисије за обезбеђење и унапређење квалитета*,³⁵ којим се дефинише улога, надлежност, начин рада и одговорност Комисије за обезбеђење и унапређење квалитета, као тела које прати остваривање стратегије, стандарда и поступака обезбеђења квалитета у свим областима обезбеђења квалитета, у складу са *Стандардима за самовредновање и оцењивање квалитета високошколских установа Националног савета*.

Елементи стратегије обезбеђења квалитета дефинисани су, између осталог и следећим актима које је усвојио Савет Факултета, као орган управљања Факултета:

- *Програм научно-истраживачког рада Правног факултета Универзитета у Београду* за период 2017-2020. године. Актуелан Програм научно-истраживачког рада усвојен је на XV Седници Наставно-научног већа Факултета 27. фебруара 2017. године.

- *Програм развоја научно-истраживачког подмлатка Правног факултета Универзитета у Београду* за период 2017-2020. године. Актуелан Програм развоја научно-истраживачког подмлатка усвојен је на XV Седници Наставно-научног већа Факултета 27. фебруара 2017. године.

Реч је о два стратешка документа којима се, између осталог, формулишу елементи стратегије квалитета и обезбеђује спровођење стратегија квалитета. Програмом научно-истраживачког рада, у склопу напора Факултета да непрекидно и систематски ради на унапређењу својих програма, изгради организациону културу квалитета и допринесе повезивању образовне, научноистраживачке, уметничке и стручне делатности, одређени су приоритети у научноистраживачком раду и начин

---

³⁵ Прилог: Правилник о раду Комисије за обезбеђење и унапређење квалитета је доступан јавности на сајту Факултета:
<http://www.ius.bg.ac.rs/Pravilnici/Pravilnik%20o%20radu%20Komisije%20za%20obezbedjenje%20i%20unapredjenje%20kvaliteta.pdf> .

обезбеђења средстава путем пројектног финансирања. Овим актом је, посебно наглашено следеће:

„Правни факултет Универзитета у Београду, као најстарија образовна институција у систему високог образовања у Србији, непрестано има у виду неопходност континуираног научног развоја и стручног усавршавања у области правних наука и са правом повезаних научних области. У том контексту Факултет ће наставити са праћењем најновијих тенденција у развоју права у свету, а путем одговарајућих облика сарадње ће његови наставници и сарадници и сами бити укључени у те процесе.

Научно-истраживачки рад у области права није сам себи сврха, јер се позитивно право стално развија и евидентна је потреба усклађивања националног правног система са модерним тенденцијама у европском и светском праву.“

Програм развоја научно-истраживачког подмлатка Правног факултета Универзитета у Београду је документ од стратешког значаја директно усмерен на обезбеђење високог нивоа квалитета обављања основних делатности Факултета. У овом програму је, између осталог, истакнуто следеће: „Најзначајнији приоритет Факултета у вези са развојем научноистраживачког подмлатка биће стварање повољнијих услова за одржавање постојећег научно-истраживачког потенцијала и његово увећање, а с обзиром на конкретне потребе за кадровима, које настају због унапређивања наставних планова и програма, учешћа у домаћим и међународним пројектима, као и убрзане хармонизације нашег права са правом Европске уније“.

Документом је посебно предвиђено да:

„у оквиру планираног развоја научно-истраживачког подмлатка Факултета посебна пажња биће посвећена примени савремених метода одабирања, школовања и усавршавања научног подмлатка, са циљем да се у фази усавршавања знања и способности младих и талентованих истраживача успостави веза између њиховог усавршавања и текућих научних истраживања и тиме отвори перспектива дугорочног ангажовања младих научника на пословима конкретних пројеката које реализује Факултет“.

Овим документом, утврђене су приоритетне активности и облици подршке у циљу обезбеђења научноистраживачког подмлатка, између осталог, у циљу кадровског

јачања Факултета, уз констатацију да „ширење научно-истраживачке делатности Факултета објективно представља претпоставку и за афирмисање програма научно-истраживачког развоја.“

Факултет периодично преиспитује и унапређује стратегију обезбеђења квалитета. У моменту подношења овог извештаја у току је припрема за израду новог и свеобухватног документа којим ће бити детаљно формулисана стратегија обезбеђења квалитета. Сви чланови колектива су позвани да својим предлозима, анализама и запажањима дају допринос изради нове стратегије обезбеђења квалитета. Израда смислене стратегије обезбеђења квалитета, која не би представљала само слово на папиру, временски је захтевна активност и претпоставља ангажовање свих субјеката обезбеђења квалитета (индивидуалних чланова колектива, комисија, катедри, Наставно-научног већа и Савета) у складу са добрим академским обичајима.

Сви акти Факултета (као и Универзитета у Београду) којима се формулише стратегија обезбеђења квалитета су доступни јавности, између осталог, на веб сајту факултета (www.ius.bg.ac.rs).

СТАНДАРД 2: СТАНДАРДИ И ПОСТУПЦИ ОБЕЗБЕЂЕЊА КВАЛИТЕТА

Према Стандарду 2. Стандарда за самовредновање и оцењивање квалитета високошколских установа: „Високошколска установа утврђује начин (стандарде) и поступке за обезбеђење квалитета свог рада, који су доступни јавности.“

Упутствима 2.1 – 2.4 за примену Стандарда 2 предвиђено је да се „поступци за обезбеђење квалитета утврђују посебно за сваку област обезбеђења квалитета и њима се на детаљан начин утврђује поступање субјеката у систему обезбеђења квалитета те установе.“³⁶ Упутствима се даље прописује да „начине и поступке обезбеђења квалитета доноси стручан орган високошколске установе на предлог комисије за обезбеђење квалитета,³⁷ да је високошколска установа „обавезна да начине и поступак за обезбеђење квалитета учини доступним наставницима, студентима и јавности“,³⁸ те да „високошколска установа периодично преиспитује и унапређује стандарде и поступке за обезбеђење квалитета.“³⁹

Начини и поступци обезбеђења квалитета нису регулисани само једним актом, већ серијом нормативних аката - Законом о високом образовању, одлукама и правилницима Универзитета у Београду, Статутом Факултета и не малим бројем правилника. Целокупна делатност Факултета организована је на начин којим се стварају услови за обезбеђење квалитета рада и обезбеђује квалитет рада. Међутим, као посебне акте у циљу испуњености овог стандарда можемо навести следеће:

- *Статут Правног факултета Универзитета у Београду* којим се дефинише низ стандарда и поступака обезбеђења квалитета.

---

³⁶ Упутство 2.1 за примену Стандарда 2.

³⁷ Упутство 2.2 за примену Стандарда 2.

³⁸ Упутство 2.3 за примену Стандарда 2.

³⁹ Упутство 2.4 за примену Стандарда 2.

- *Стандарди рада на Правном факултету Универзитета у Београду.*⁴⁰ Овим стандардима детаљно су прописани стандарди и процедуре које су у потпуности у складу са Стандардима за самовредновање и оцењивање контроле квалитета. Саставни део ових Стандарда је и етички кодекс који садржи одредбе које су неизоставне приликом обезбеђења квалитета рада сваке високошколске установе.

- *Правилник о стандардима самовредновања квалитета наставе и андрагошког рада наставника.*⁴¹ Циљ овог правилника је :

- 1) побољшање квалитета образовања доступног студентима,
- 2) пружање помоћи Факултету у управљању, побољшавању квалитета наставе и одржавању институционалне аутономије,
- 3) стварање услова за рад Комисије за контролу квалитета наставе као тела надлежног за спровођење интерне контроле квалитета,
- 4) постизање транспарентности поступка самовредновања контроле квалитета наставе.

- *Правилник о уџбеницима* који је усвојило Наставно-научно веће Правног факултета Универзитета у Београду, на предлог Комисије за уџбенике, а којим су детаљно прописани „стандарди везани за обезбеђење и проверу квалитета уџбеника, наставног и испитног материјала.“⁴²

- *Закључак Наставно-научног већа од 27. октобра 2008.* године који је донесен на основу разматрања материјала везаног за стандарде наставе и квалитет уџбеника на академским студијама.⁴³

- *Правилник о испитима на основним академским студијама* који је донео Декан Факултета 23. децембра 2013. године, а који се примењује и у погледу испита на мастер академским студијама.

- *Правилник о докторским студијама* који је донео Декан Факултета 2016. године,⁴⁴

---

⁴⁰ Усвојен је на седници Наставно-научног већа од 08. октобра 2007. године.

⁴¹ Усвојен на седници Наставно-научног већа Правног факултета Универзитета у Београду 08. октобра 2007. године.

⁴² Усвојен је 08. октобра 2007. године.

⁴³ <http://www.ius.bg.ac.rs/informacije/zakljucak%20NNV%20unapredjivanje%20standarda%20nastave.htm> .

- *Правилник о организацији и раду Рачунско-информативног центра Правног факултета Универзитета у Београду* који је донео Декан Факултета 20. јануара 2005. године.⁴⁵

- *Правилник о унутрашњој организацији и систематизацији послова и радних места Правног факултета Универзитета у Београду* који је донео Декан Факултета 21. децембра 2018. године.

Наведеним општим актима у потпуности је регулисан „минимални ниво квалитета рада“, стандарди и поступци за обезбеђење квалитета за све области обезбеђења квалитета. Морамо приметити да су постављени стандарди виши од захтеваних минимума и да је одређење Факултета да се стандарди рада могу само даље унапређивати.

Стандарди и поступци обезбеђења квалитета су предмет сталног преиспитивања. Посредством *Извештаја о раду управе Факултета* које Декан подноси у одговарајућим интервалима, детаљно се анализира, између осталог, испуњеност стандарда и поступака за обезбеђење и унапређење квалитета Факултета.

Значајнији напредак у утврђивању стандарда и поступака обезбеђења квалитета учињен је доношењем новог Статута Факултета 27. марта 2018. године, затим доношењем новог *Правилника о докторским студијама* 2016. године, као и новог *Правилника о унутрашњој организацији и систематизацији послова и радних места Правног факултета у Универзитета Београду* 2018. године. Наведеним изменама процес унапређења стандарда и поступака обезбеђења квалитета није окончан. Напротив.

Критичком анализом Статута и правилника Факултета долазимо до закључка да наведени акти предвиђају солидне механизме обезбеђења квалитета. Пажљивим прегледом материјала који су узети у обзир приликом израде овог извештаја (о чему ће бити више речи у оквиру расправе о осталим стандардима) као и личним увидом, искуством и сазнањима стеченим у раду на Факултету, може се закључити да су се на Факултету искристалисале адекватне процедуре и стандарди обезбеђења квалитета које даље треба унапређивати.

---

⁴⁴ Прилог: [Правилник о докторским студијама](#).

⁴⁵ Прилог: [Правилник о организацији и раду Рачунско-информативног центра ПФ УБ](#).

Приликом расправе о начинима и поступцима обезбеђења квалитета не треба се ослонити само на одредбе Статута и правилника већ и на начине обезбеђења квалитета који су својствени академској заједници. Остваривање академских слобода и права, специфичности наставне и научно-истраживачке делатности и природа академске критике подразумевају постојање мање формалних механизма обезбеђења квалитета који често имају снагу која је јача од правних прописа. Добри академски обичаји који се развијају у складу са природом академске критике, у колективу који броји преко 100 наставника и сарадника, према нашем дубоком уверењу, основни је гарант квалитета.

СТАНДАРД 3. СИСТЕМ ОБЕЗБЕЂЕЊА КВАЛИТЕТА

Стандардом 3 Стандарда за самовредновање и оцењивање квалитета високошколских установа предвиђено је да „високошколска установа изграђује организациону структуру обезбеђења квалитета.“

Под институционалном или организационом структуром обезбеђења квалитета Стандарди подразумевају да високошколска установа „статутом утврђује послове и задатке наставника, сарадника, студената, стручних органа, катедри и комисије за обезбеђење квалитета у доношењу и спровођењу стратегије, начина и поступака обезбеђења квалитета,⁴⁶ да „посебним мерама обезбеђује учешће студената у доношењу и спровођењу стратегије, начина, поступака и културе обезбеђења квалитета,⁴⁷ као и да високошколска установа формира комисију за обезбеђење квалитета из реда наставника, сарадника, наставног особља и студената⁴⁸.

Кључни елементи организационе структуре обезбеђења квалитета предвиђени су Статутом Факултета, којим су утврђени послови и задаци наставника, сарадника, студената, стручних органа и катедри у спровођењу стратегије, стандарда и поступака обезбеђења квалитета. Формирана организациона структура обезбеђења квалитета омогућава спровођење стандарда и поступака обезбеђења квалитета.

Савет Факултета. Надлежност и рад Савета Факултета утврђени су чл. 14 Статута. Савет Факултета, као орган управљања, има значајна овлашћења у процесу спровођења стратегије, стандарда и поступака обезбеђења квалитета, будући да има надлежност, између осталог, да доноси и мења Статут Факултета, доноси финансијски план Факултета, усваја извештај о пословању и годишњи обрачун, усваја план коришћења средстава за инвестиције, даје сагласност на одлуке о управљању имовином Факултета, расподелу финансијских средстава, доноси акт о дисциплинској

---

⁴⁶ Упутство 3.1 за примену Стандарда 3.

⁴⁷ Упутство 3.2 за примену Стандарда 3.

⁴⁸ Упутство 3.3 за примену Стандарда 3.

одговорности студената, доноси одлуку о образовању унутрашњих организационих јединица, о оснивању и укидању катедара и приликом вршења других послова у складу са законом, Статутом и другим општим актима Факултета.

Декан и продекани: Чл. 23 Статута Факултета детаљно су регулисане надлежности Декана и продекана Факултета из којих произлази њихова значајна одговорност за утврђивање, спровођење и обезбеђење квалитета. У том контексту је од посебног значаја одговорност Декана да се стара о законитости и правилности рада на Факултету,⁴⁹ што укључује, између осталог, да се стара о примени стандарда и поступака обезбеђења квалитета. Надлежности Декана које су непосредно везане за обезбеђење квалитета укључују, између осталог, организацију, усклађивање рада и руковођење радом и пословањем Факултета,⁵⁰ доношење општих аката Факултета,⁵¹ одређивање распореда наставе на свим нивоима студија,⁵² као и одговорност за остваривање образовне и научне делатности учешћем у раду других органа Факултета.⁵³

Надлежности продекана су утврђене чл. 23 Статута и непосредно су везане за спровођење стратегије квалитета, односно обезбеђење квалитета приликом организовања и вођења послова у области за коју је задужен, а према налозима и упутствима Декана, као и приликом обављања других послова које му повери Декан.⁵⁴

Делатност (послови и задаци) стручних органа Факултета, Наставно-научног већа, Изборног већа и Научног већа факултетског института, у доношењу и спровођењу стратегије, стандарда и поступака обезбеђења квалитета произлази из Статута Факултета.

Не занемарујући чињеницу да је целокупна делатност Наставно-научног већа усмерена ка обезбеђењу квалитета наставног и научног рада на Факултету, сходно чл. 26 Статута, поред других надлежности којима се по природи ствари обезбеђује квалитет рада на Факултету, оно има и специфичне надлежности, које се састоје у томе да „дефинише тела и поступке везане за праћење, обезбеђивање, унапређење и развој

---

⁴⁹ Чл. 23, ст. 1, т. 2 Статута Факултета.

⁵⁰ Чл. 23, ст. 1, т. 3 Статута Факултета.

⁵¹ Чл. 23, ст. 1, т. 7 Статута Факултета.

⁵² Чл. 23, ст. 1, т. 4 Статута Факултета.

⁵³ Чл. 23, ст. 1, т. 3 Статута Факултета.

⁵⁴ Чл. 23, ст. 3, т. 1 Статута Факултета.

квалитета студијских програма, наставе и услова рада на Факултету“,⁵⁵ утврђује, заједно са Деканом, јединствену политику чији је циљ стално унапређење квалитета наставе и усавршавање научно-истраживачког рада на Факултету, у складу са политиком Универзитета у Београду,⁵⁶ прописује начин и поступак самовредновања на Факултету у складу са утврђеним стандардима самовредновања и оцењивања квалитета,⁵⁷ разматра приговоре и предлоге студената који се односе на квалитет образовног процеса и организацију и начин извођења наставе и изјашњава се о поднетим приговорима и предлозима.⁵⁸

Статутом је предвиђено постојање и/или надлежност појединих комисија којима је примарни задатак обезбеђење и контрола квалитета. Чл. 33 Статута посебно су предвиђени Комисија за статутарна питања, Одбор за финансије, Комисија за уџбенике, Комисија за обезбеђење и унапређење квалитета, Комисија за праћење и унапређења квалитета наставе и Комисија за људске ресурсе, као стручна и саветодавна тела Декана, Наставно-научног већа и Савета, као и могућност формирања других сталних и *ad hoc* комисија.

Делатности Комисије за обезбеђење и унапређење квалитета посебно су регулисане Статутом и састоје се у промовисању културе квалитета на Факултету, планирању и анализирању поступака вредновања целокупног система високог образовања и научно-истраживачког рада на Факултету, изради предлога Стратегије за обезбеђење квалитета на Факултету, праћење остваривања Стратегије за обезбеђење квалитета на Факултету и предлагање мера и активности у циљу побољшања квалитета.⁵⁹ Надлежности, састав и одговорност Комисије за обезбеђење и унапређење квалитета регулисани су детаљно *Правилником о раду Комисије за обезбеђење и унапређење квалитета*, који је донео Декан Факултета 12. фебруара 2013. године.

Орган који је посебно формиран да обавља, како се у Статуту изричито наводи, „анализу студијског програма и квалитета наставе, анализу ефикасности студирања и евалуацију стицања ЕСПБ бодова“ као и да даје „предлог мера и активности унапређења квалитета наставе и реформи студијског програма“ је Комисија за праћење и унапређења квалитета наставе, као саветодавни орган Наставно-научног већа

---

⁵⁵ Чл. 26, ст. 1, т. 13 Статута Факултета.

⁵⁶ Чл. 26, ст. 1, т. 14 Статута Факултета.

⁵⁷ Чл. 26, ст. 1, т. 15 Статута Факултета.

⁵⁸ Чл. 26, ст. 1, т. 28 Статута Факултета.

⁵⁹ Чл. 33 ст. 2 Статута Факултета.

Факултета.⁶⁰ Статут посебно прописује да у стручном телу које је образовало Наставно-научно веће, а чији је задатак да „расправља питања која се односе на осигурање квалитета наставе, реформу студијских програма, анализу ефикасности студирања и утврђивање броја ЕСПБ бодова, студенти чине 20% чланова“.⁶¹

Статутом је регулисана и делатност Студентског парламента као органа Факултета „посредством ког студенти остварују и штите своја права и интересе на Факултету“.⁶² Међу надлежностима Студентског парламента је да „разматра питања и спроводи активности у вези са обезбеђењем и оценом квалитета наставе, реформом студијских програма, анализом ефикасности студирања, утврђивањем броја ЕСПБ бодова, унапређењем мобилности студената, подстицањем научно-истраживачког рада студената, заштитом права студената и унапређењем студентског стандарда“.⁶³ Статутом је предвиђено учешће Студентског парламента у поступку самовредновања Факултета.“⁶⁴

Посебну улогу у обезбеђењу квалитета наставе и научно-истраживачког рада имају катедре као наставно-научне јединице Факултета.⁶⁵ Катедра има надлежности при чијем вршењу је нужно придржавање строгих стандарда обезбеђења квалитета и битно доприноси унапређењу квалитета студијских програма и научно-истраживачког рада. Посебно, катедра предлаже наставни план и програм предмета катедре, даје мишљење о програму научног истраживања, научног рада и о научним радовима а у којима учествују наставници и сарадници катедре, предлаже наставно-научном већу литературу из предмета катедре, распоред наставника и сарадника за извођење наставе за сваку школску годину, утврђује потребу за ангажовањем наставника или сарадника на предметима катедре, даје иницијативу за расписивање конкурса за избор наставника или сарадника, организује међукатедарске састанке, организује стручне састанке ради разматрања стручних и практичних питања, сарадње са правосудним, управним и другим органима и организацијама, организује и друге облике деловања намењене стручном усавршавању наставника, сарадника и студената и популаризацији науке,

---

⁶⁰ Чл. 33, ст. 3 Статута Факултета.

⁶¹ Чл. 33, ст. 5 Статута Факултета.

⁶² Чл. 34, ст. 1, Статута Факултета.

⁶³ Чл. 35, ст. 1, т. 5 Статута Факултета.

⁶⁴ Чл. 35, ст. 1 т. 7 Статута Факултета.

⁶⁵ У саставу Наставно-научне јединице су следеће катедре: Катедра за грађанско право, Катедра за кривично право, Катедра за правну историју, Катедра за међународно право и међународне односе, Катедра за јавно право, Катедра за правно-економске науке и Катедра за теорију, социологију и филозофију права.

предлаже програм основних академских, мастер академских и докторских академских студија, у вези са предметима катедре, а обавља и друге послове предвиђене Статутом.⁶⁶

Статутом је предвиђен састав научно-истраживачке јединице коју чине Институт за правне и друштвене науке, Библиотека, Центар за издаваштво и Рачунско информациони центар.⁶⁷ Свака од ових јединица укључена је у процес обезбеђења квалитета и контроле квалитета, што је регулисано посебним правилницима о раду ових органа и *Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији послова и радних места Правног факултета Универзитета у Београду*. О овим јединицама ће бити речи у другим деловима извештаја, а на овом месту ћемо поменути само статутарне одредбе које се односе на рад Института за правне и друштвене науке, којим руководи Декан, а који је самосталан у извршавању својих научно-истраживачких задатака. Задаци Института, који се непосредно односе на обезбеђење квалитета су, између осталог, старање о остваривању научне и истраживачке делатности у оквиру плана и програма научног рада, усавршавање научних метода у областима правних и пратећих друштвених наука и подстицање њихове примене у настави.⁶⁸

Статут садржи бројне одредбе којима обезбеђује учешће наставника, сарадника, студената и ваннаставног особља у поступку обезбеђења квалитета. На овом месту поменућемо само оне којима се на директан начин регулишу права и обавезе приликом доношења и спровођења стратегије, стандарда и поступака обезбеђења квалитета.

Сваки студент има право на квалитетно школовање и објективно оцењивање,⁶⁹ на благовремено, тачно и потпуно информисање о свим питањима која се односе на студије,⁷⁰ на активно учествовање у доношењу одлука у складу са Законом и Статутом.⁷¹ Ради остваривања ових права, студенти имају право на самоорганизовање и изражавање сопственог мишљења,⁷² на подједнако квалитетне услове студирања за

---

⁶⁶ Чл. 41 Статута Факултета.

⁶⁷ Чл. 45 Статута Факултета.

⁶⁸ Вид. чл. 46 Статута Факултета.

⁶⁹ Чл. 70, ст. 1, т. 1 Статута Факултета.

⁷⁰ Чл. 70, ст. 1, т. 2 Статута Факултета.

⁷¹ Чл. 70, ст. 1, т. 3 Статута Факултета.

⁷² Чл. 70, ст. 1, т. 4 Статута Факултета.

све студенте,⁷³ да бирају и буду бирани у студентски Парламент и друге органе Факултета.⁷⁴

У циљу обезбеђења квалитета студенти имају обавезу да испуњавају наставне и предиспитне обавезе,⁷⁵ поштују опште акте Факултета и Универзитета и Београду⁷⁶ (међу којима су, свакако, и прописи којима се обезбеђује квалитет рада Факултета), да учествују у доношењу одлука, у складу са законом и Статутом.⁷⁷

Студенти имају право на жалбу, односно приговор надлежном органу Факултета, уколико Факултет прекрши неку од обавеза, укључујући ту и обавезе Факултета којима се обезбеђује право на квалитетно школовање и објективно оцењивање и право на активно учествовање у доношењу одлука, укључујући ту и одлуке о обезбеђењу квалитета.⁷⁸

Наставници и сарадници. Статутом је посебно регулисана обавеза планирања политике запошљавања, којом је утврђено да политику запошљавања на Факултету, као и ангажовање наставника и сарадника, планира Наставно-научно веће, на предлог катедри, „полазећи од потребе да се наставни процес организује на *квалитетан, рационалан и ефикасан начин.*“⁷⁹

Статутом Факултета кодификована су основна права и обавезе наставника и сарадника. Поред права и обавезе учешћа у раду органа Факултета, о чему је напред било речи, „право и обавеза наставника“ је да, између осталог, „предлажу усавршавање и преиспитивање наставног плана и програма“.⁸⁰ Посебна обавеза сарадника је да се „подвргну провери успешности свог рада у настави, у складу са општим актом који доноси Универзитет у Београду.“⁸¹

Статутом Факултета регулисан је рад наставника и сарадника ван Факултета и спречавање сукоба интереса.⁸² Наиме, чл. 124, ст. 1 Статута предвиђено је да „научно, наставно, стручно или пословно деловање наставника и сарадника изван Факултета,

---

⁷³ Чл. 70, ст. 1, т. 6 Статута Факултета.

⁷⁴ Чл. 70, ст. 1, т. 9 Статута Факултета.

⁷⁵ Чл. 70, ст. 2, т. 1 Статута Факултета.

⁷⁶ Чл. 70, ст. 2, т. 2 Статута Факултета.

⁷⁷ Чл. 70, ст. 2, т. 4 Статута Факултета.

⁷⁸ Чл. 70, ст. 3 Статута Факултета.

⁷⁹ Чл. 108, ст. 1 Статута Факултета.

⁸⁰ Чл. 118, ст. 1, т. 7 Статута Факултета.

⁸¹ Чл. 118, ст. 1, т. 10 Статута Факултета.

⁸² Чл. 124 Статута Факултета.

као и интереси који произлазе из таквог деловања не смеју бити у супротности са интересима Факултета нити нарушавати његов углед, нити смеју, на било који начин изазвати пад квалитета рада тог наставника или сарадника на Факултету.“

Статутом Факултета одређене су надлежности Комисије за обезбеђење и унапређења квалитета, Комисије за праћење и унапређење квалитета наставе, о чему је било речи на другом месту у овом извештају тако да нећемо вршити непотребна понављања.

*

Из овог сумарног приказа одредби Статута Факултета, произлази да су Статутом на адекватан начин утврђени послови и задаци наставника, сарадника, студената, стручних органа, катедри и комисије за обезбеђење квалитета у доношењу и спровођењу стратегије, стандарда и поступака обезбеђења квалитета. Посебно наглашавамо да су одредбе Статута такве да из њих јасно произлази право и обавеза наставника, сарадника, студената и ненаставног особља Факултета да дају свој допринос у доношењу и спровођењу стратегије, стандарда и поступака обезбеђења квалитета, чиме се подстиче и остварује култура обезбеђења квалитета.

*

Правни факултет је посебним мерама обезбедио учешће студената у доношењу и спровођењу стратегије, стандарда, поступака и културе обезбеђења квалитета, регулисањем права и обавеза студената на квалитетно школовање и квалитетне услове студирања, учешће у раду студентских организација, посебно Студентског парламента као органа Факултета, као и учешће студената у раду Наставно-научног већа и Комисије за праћење и унапређење квалитета наставе. Посебне мере које су прописане Статутом, а којима се обезбеђује учешће студената у процесу обезбеђења квалитета су, између осталих:

- Учешће представника студената на седницама Наставно-научног већа;
- Учешће представника студената на седницама Комисије за праћење и унапређење квалитета наставе на Факултету и то на тај начин да студенти чине 20% састава овог тела.

- Учешће представника студената у раду Комисије за обезбеђење и унапређење квалитета;
- Прописивањем надлежности Студентског парламента у поступку обезбеђења квалитета;
- При крају семестра (извођења наставе) студенти у анонимној анкети оцењују рад наставника и сарадника који су учествовали на извођењу студијског програма;
- Представници студената се стално мотивишу да у разговорима са Управом факултета износе проблеме са којима се суочавају студенти Факултета и да предлажу мере у циљу њиховог превазилажења;
- Студентима је омогућено да упућују притужбе на рад наставника, сарадника, служби факултета итд;
- Студентима је омогућено да на седницама Наставно-научног већа, у раду комисија, у формалним и неформалним састанцима са Управом Факултета и представницима служби Факултета слободно изражавају своје мишљење и посебно се мотивишу да предлажу начине обезбеђења и унапређења квалитета.

СТАНДАРД 4: КВАЛИТЕТ СТУДИЈСКОГ ПРОГРАМА

Стандардом 4 Стандарда за самовредновање и оцењивање квалитета високошколских установа предвиђено је да се „квалитет студијског програма обезбеђује... кроз праћење и проверу његових циљева, стурктуре, радног оптерећења студената, као и кроз осавремењавање садржаја и стално прикупљање информација о квалитету програма од одговарајућих друштвених институција“.

Упутством 4.1 за примену Стандарда 4 предвиђено је да „високошколска установа редовно и систематски проверава и по потреби, изнова одређује:

- циљеве студијског програма и њихову усклађеност са основним задацима и циљевима високошколске установе;
- структуру и садржај студијског програма у погледу односа општеобразовних, научно и стручно-апликативних и теоријско-методолошких дисциплина;
- радно оптерећење студената мерено бројем ЕСПБ бодова;
- исходе и стручност које добијају студенти када заврше студије и могућност запошљавања и даљег школовања.“

Факултет редовно преиспитује циљеве студијског програма, њихову усклађеност са циљевима Факултета, структуру и садржај студијских програма основних, мастер и докторских студија. Редовна и систематска провера циљева, структуре и садржаја студијских програма, радног оптерећења студената и исхода и стручности студената када заврше студије резултирала је тиме да су у периоду од акредитације Факултета 2013. године до момента подношења овог извештаја извршене бројне измене нормативних аката Факултета. Донет је нови Статут Факултета 2018. године, а новим Правилником о докторским студијама из 2016. године извршене су

темељне измене ради отклањања уочених недостатака и унапређења квалитета докторских студија.

Изменама и допунама *Закона о високом образовању* предвиђено је да, завршетком четворогодишњих студија и стицањем 240 ЕСПБ бодова, студент добија звање „дипломирани“, што је аутоматски захтевало и одговарајућу измену наставног плана и прелазак са обавезних петогодишњих студија на студије 4+1. Због наведених законских разлога, анализом програма студија, закључено је да, у оквирима добијене дозволе за акредитацију, треба извршити само незнатне измене наставног плана.

Савет Факултета је, у том смислу, на VI седници од 20. априла 2011. године усвојио измене Наставног плана основних студија, као и измене Наставног плана мастер студија.⁸³ Овим изменама постигнуто је уграђивање предмета са претходне пете године студија у наставни план четворогодишњих студија, које подразумева враћање међународноправне наставне групе у коју су укључени предмети са пете године студија, а у свим наставним групама уместо једног, студент ће полагати два обавезна предмета.

Када је реч о обавезним предметима, предвиђено је да се предмет Увод у право европских интеграција, уместо на трећој изучава на првој години, а да се Правна информатика, као вештина, уместо на првој години основних студија, изводи на четвртој години студија, уз још три вештине (Правна клиника, Номотехника и писање правних аката и Студије случаја и симулација суђења).⁸⁴ Такође, изменама је предвиђено и да се Право интелектуалне својине изводи као обавезан предмет на трећој години основних студија. Остали општеобавезни и предмети наставне групе су задржани. Када је реч о изборним предметима, задржани су постојећи и додати нови на предлог катедри. Одлучено је да сваке школске године, катедре могу предлагати нове предмете, под условом да је обезбеђено њихово извођење и да постоји заинтересованост студената. Да би се изводила настава на неком изборном предмету мора постојати најмање 10 пријављених студената.

У склопу припрема за предстојећу акредитацију Факултета извршена је детаљна провера курикулума, преиспитивање радног оптерећења студената мерено ЕСПБ

---

⁸³ <http://www.ius.bg.ac.rs/org/sednice/savet%2020.04.2011.htm>.

⁸⁴ Студент се у сваком семестру опредељује за једну од понуђених вештина.

бодовима, осавремењена је обавезна и допунска литература и садржај појединих предмета.

*

Факултет, у мери у којој је то могуће, прати и редовно се информише о исходима и стручности студената по завршетку студија, о могућностима запослења и даљег школовања. Међутим, с обзиром на стање у друштву и тржишту рада, као и да у Републици Србији не постоји поуздана јединствена евиденција на коју би Факултет могао да се ослони, потребне информације се прикупљају у оквиру сарадње Факултета са бројним судовима, државним институцијама, привредним субјектима, струковним организацијама.

Факултет у различитим облицима сарадње са релевантним институцијама размењује искуства кроз формалне и неформалне (или мање формалне) облике сарадње, настоји да прикупи информације и своју наставну и научно-истраживачку делатност прилагоди потребама тржишта, не ограничавајући се на постојеће стање ствари већ у контексту веома динамичног развоја правог система Републике Србије у процесу европских интеграција и суочавања са изазовима модерног друштва настоји да увек иде корак даље и да буде спреман са се суочи са нарастајућим изазовима.

У наредном периоду потребно је, ради бољег сагледавања компетенција студента који окончају дипломске, мастер и докторске студије, подстицати учлањење и активности Alumni клуба.⁸⁵

Стално је настојање Факултета да студијски програми обезбеђују такав квалитет знања који омогућава прилагођавање дипломираних студента новим околностима и суочавање са изазовима. Наше је дубоко уверење да Факултет, као институција из европског образовног простора, треба да иде барем корак даље од тренутно актуелног

---

⁸⁵ Алумни клуб основан је и регистрован као удружење грађана са циљем да својим деловањем допринесе повезивању посленика права, подизању угледа правне професије, промовисању и практичној реализацији модерног правног образовања и владавине права. Чланови нашег Алумни клуба могу постати дипломирани правници свих генерација који су студирали на Правном факултету Универзитета у Београду, као и почасни чланови – стручњаци из области других наука чије је деловање корисно за реализацију ових циљева. Оснивање Алумни клуба је резултат потребе да се путем установљавања формалне организације, дипломци факултета редовније и ближе информишу о свим значајнијим дешавањима на факултету и универзитетском окружењу, те да својим ангажовањем постану легитимни део факултетске заједнице. Вид. <http://alumni.ius.bg.ac.rs/>.

стања и да обезбеди такве компетенције дипломираних студената које ће им омогућити да дају свој допринос у развоју правног система Републике Србије и да на креативан начин учествују у међународним правним токовима.

Упутством 4.2. за примену Стандарда 4 предвиђено је да „високошколска установа има утврђене поступке за одобравање, праћење и контролу програма студија.“

Факултет има утврђене поступке за одобравање, праћење и контролу програма студија, који су регулисани *Статутом Факултета*, правилницима Факултета и добрим академским обичајима.

Кључну улогу у одобравању студијских програма који се изводе на Факултету имају Наставно-научно веће Факултета и Сенат Универзитета. У овом извештају биће приказане само активности које се спроводе на нивоу Факултета.

Статутом је предвиђено да „Наставно-научно веће утврђује предлог студијских програма који се изводе на Факултету и доставља их Сенату Универзитета на усвајање.“⁸⁶ Наставно-научно веће одлуку доноси на предлог катедри. Катедра је надлежна да предлаже „наставни план и програм наставних предмета катедре“ и „програм основних академских, мастер академских и докторских академских студија, у вези са предметима катедре.“⁸⁷

У процесу усвајања студијских програма Статутом је предвиђена и улога Студентског парламента који има, између осталог, надлежност да „разматра питања и спроводи активности у вези са обезбеђењем и оценом квалитета наставе, реформом студијских програма.“⁸⁸

Праћење и контрола програма студија је, сходно Статуту, у надлежности Наставно-научног већа, катедри, декана, сталних и по потреби *ad hoc* комисија. Она је детаљно уређена *Правилником о стандардима самовредновања квалитета наставе и*

---

⁸⁶ Чл. 26, ст. 1, т. 6 Статута Факултета.

⁸⁷ Чл. 41, ст. 1, т. 1 и 9 Статута Факултета.

⁸⁸ Чл. 35, ст. 1, т. 5 Статута Факултета .

андрагошког рада наставника и Стандардима рада на Правном факултету Универзитета у Београду.

Будући да су наведеним актима детаљно уређени поступци праћења и контроле програма студија овде нећемо репродуковати текст правилника који се налазе у прилогу овог извештаја.

Упутством 4.3 за примену Стандарда 4 предвиђено је да „високошколска установа редовно прибавља повратне информације од послодаваца, представника Националне службе за запошљавање и других одговарајућих организација о квалитету студија и својих студијских програма.“

Како је о овоме било речи у упутству 4.1 за примену Стандарда 4, нећемо вршити сувишна понављања.

Упутством 4.4 за примену Стандарда 4 предвиђено је да „високошколска установа обезбеђује студентима учешће у оцењивању и осигурању квалитета студијских програма“.

О учешћу студената у оцењивању и осигуравању квалитета, као елементу система обезбеђења квалитета, детаљно је дискутовано приликом разматрања Стандарда 2. Примењено на материју учешћа студената у оцењивању и осигуравању квалитета студијских програма, релевантним прописима Факултета је загарантовано учешће студената на седницама Наставно-научног већа, у раду комисија (укључујући ту и Комисију за обезбеђење и унапређења квалитета, Комисију за праћење и унапређење квалитета наставе), као и прописивањем надлежности Студентског парламента. Од посебног је значаја загарантовано право студентима да на седницама органа Факултета и комисија, те у поступку самовредновања, као и у мање формалним контактима са наставницима, сарадницима и Управом Факултета слободно изражавају своје мишљење.

Упутством 4.5 за примену Стандарда 4 предвиђено је да „високошколска установа обезбеђује непрекидно осавремењивање садржаја курикулума и њихову упоредивост са курикулумима одговарајућих страних високошколских установа.“

Непрекидно осавремењивање садржаја курикулума је дужност наставника и сарадника Факултета установљена, пре свега, добрим академским обичајима. Чл. 118 ст. 1, т. 7 Статута кодификовано је правило да наставници имају право и обавезу да „предлажу усавршавање и преиспитивање наставног плана и програма“

Непрекидно осавремењивање садржаја курикулума кодификовано је *Стандардима рада на Правом факултету Универзитета у Београду* у Глави I - „Стандарди за израду силабуса и плана рада.“ Овим стандардима је посебно предвиђена улога наставника и сарадника у изради и осавремењивању курикулума кроз израду силабуса, затим дужности Катедре да оцењује силабус и план рада са становишта њиховог квалитета, да их предлаже Наставно-научном већу које их коначно усваја.

Осавремењивање садржаја курикулума и њихову упоредивост са курикулумима одговарајућих страних установа је обезбеђена на Факултету и без посебног прописа. Ипак, чл. 10. *Стандарда рада на Правном факултету Универзитета у Београду* кодификована је установљена пракса Факултета да „стандарди квалитета студија имају за циљ да се укупан наставни процес на Факултету унапреди, уједначи, објективизира, усагласи са европским стандардима и да се подвргне унутрашњој контроли.“

Како Факултет припада европском образовном простору, примарно је настојање Факултета да курикулум буде у потпуности компатибилан са курикулумима водећих европских правних факултета. Ова обавеза сваког члана наставног колектива се остварује сталним праћењем програма рада европских правних факултета као и разменом искустава кроз формалне и неформалне облике сарадње. Треба истаћи да је Факултет члан Европског удружења правних факултета (*European Law Faculties*

Association),⁸⁹ Ротердамске правне мреже (*Rotterdam Law Network*), Европског правног института (*European Law Institute*),⁹⁰ као и да је потписник *Повеље о успостављању Мреже правних факултета Југоисточне Европе (SEELS – The South East European Law School Network)* чији је главни циљ да се побољша сарадња и повећа конкурентност правних факултета у региону, да се промовише боље деловање и капацитет академских институција. Такође, након што је на XIII седници Савета Факултета, одржаној 24. фебруара 2017. године, дата сагласност, Факултет је постао чланица Европске организације за јавно право (*EPLO - European Public Law Organization*).⁹¹

Курикулум Факултета је упоредив и у складу са курикулумима многих угледних универзитета и правних факултета из европског образовног простора.⁹² Поред тога, многи од наставника и сарадника су имали прилике да буду студенти страних правних факултета, да учествују у извођењу наставе или да се на други начин непосредно упознају са њиховим програмима и начином рада, те да своја искуства уграде у план и програм рада Факултета испуњавањем статутарне обавезе да „предлажу усавршавање и преиспитивање наставног плана и програма“.⁹³

Изван Erasmus+ модалитета сарадње, настављена је сарадња са Пен Стејт универзитетом из САД која ће обезбедити размену наставника и студената уз значајне финансијске подстицаје које ће у том циљу вршити амерички партнер, сарадња са

---

⁸⁹ Вид.: <http://elfa-afde.eu/>.

⁹⁰ <https://www.europeanlawinstitute.eu/membership/>.

⁹¹ <http://www.ius.bg.ac.rs/org/sednice/ZAPISNIK%20SAVET%2024%202%202017.pdf>.

⁹² У документацији за акредитацију ПФ из 2013. године наведена је упоредивост програма унутар и ван европског образовног простора и само примера ради наведени следећи Факултети:

- Руска федерација – Јуријескиј факултет Санкт-Петербургског државног универзитета <http://jurfak.spb.ru/>; Јуријескиј факултет Московског државног универзитета им. Ломоносова <http://www.law.msu.ru/index.php>.
- Финска – Oikeustieteellinen tiedekunta – Helsingin Yliopisto (Правни факултет Универзитета у Хелсинкију), http://www.helsinki.fi/oik/tdk/english/bachelors_and_masters_degrees/index.htm;
- Турска – Istanbul Universitesi Hukuk Fakultesi (Правни факултет Универзитета у Истанбулу), <http://www.istanbul.edu.tr/hukuk/english2.htm>;
- Словенија – Univerza v Ljubljani – Pravna fakulteta, Правни факултет Универзитета у Љубљани, <http://www.pf.uni-lj.si/>;
- Данска – Det Juridiske Fakultet Kobenhavens Universitet – Правни факултет Универзитета у Копенхагену, <http://www2.jur.ku.dk/lawprogrammes>;
- Чешка Република – Univerzita Karlova v Praze – Právnická fakulta, Правни факултет Карловог универзитета, <http://www.prf.cuni.cz/>.

Курикулум Факултета је и даље компатибилан са курикулумима ових факултета.

Даљом провером утврђена је компатибилност са програмима бројних правних факултета из Немачке, Аустрије, Холандије. Примера ради, курикулум мастер студија упоредив је са курикулумом мастер студија које се изводе на Freie Universität Berlin (Слободни универзитет у Берлину) <http://www.jura.fu-berlin.de/studium/masterstudiengaenge/llm/index.html>, <http://www.fu-berlin.de/vv/fach?id=90000&sm=11907>.

⁹³ Чл. 118, ст. 1, т. 7 Статута Факултета.

римским Тор Вергата (*Tor Vergata*) универзитетом и организација заједничког мастер програма, сарадња са Правним факултетом Универзитета у Хамбургу, сарадња с Правним факултетом Универзитета у Минску, успостављена сарадња са Правним факултетом Сити Универзитета Хонг Конг, као и са правним факултетима из Белгорода и О.Р. Jindal Global универзитета из Индије, а предузети су кораци и ка успостављању сарадње с другим престижним институцијама из Русије, Кине, Индије, Јапана и др.

Током школске 2016-2017. године предузете су и реализоване активности на акредитацији новог међународног програма мастер академских студија из области менаџмента јавних набавки на енглеском језику. Ове студије, под називом *Master in Public Procurement Management* (МРРМ), намењене су првенствено полазницима из земаља Западног Балкана, а као заједнички студијски програм их реализују Департман за економију и финансије Универзитета Тор Вергата из Рима и Правни Факултет Универзитета у Београду, уз подршку Европске банке за обнову и развој (ЕБРД), по угледу на међународни мастер програм из Рима (*International Master in Public Procurement Management*). Наиме, спровођење реформи у функцији економског раста у земљама Западног Балкана, условило је повећану потражњу за високо професионалним знањем из области јавних набавки, која је превазилазила расположиве капацитете за број полазника на мастер студијама МРРМ у Риму. Циљ београдског регионалног мастер програма МРРМ је у потпуности у складу са потребама и заједничком стратегијом и документима које је Влада Републике Србије потписала са ЕБРД.⁹⁴

Према упутству 4.6 за примену Стандарда 4 предвиђено је да „Курикулум студијског програма подстиче студенте на стваралачки начин размишљања, на дедуктивни начин истраживања, као и примену тих знања и вештина у практичне сврхе.“

Увидом у силабусе, прибављањем информација са катедри и од чланова Наставно-научног већа, као и увидом у процес наставе и студентске анкете

---

⁹⁴ Меморандум о разумевању за унапређење јавних набавки у Србији, Писмо о намерама да се истраже могућности за побољшање пословног окружења у Србији, Меморандум о разумевању о ICGI (*Investment Climate and Governance Initiative*).

установљено је да се овај циљ успешно реализује. На нормативном плану, *Стандардима рада на Правном факултету Универзитета у Београду* (чл. 13 ст. 3) предвиђена је „преорука да се један део предавања посвети примерима, илустрацијама, задацима и другим облицима практичне примене теоријског знања, као што су рад у правној клиници, симулација суђења, посета судовима и другим институцијама,“ чл. 14, ст. 4 кодификован је добар обичај да „наставник предаје на начин који стимулише критичко размишљање студената.“

Стандардима рада на Правном Факултету Универзитета у Београду посебно је предвиђено да је „главни део вежби ... посвећен неком од облика примене знања стечених на предавањима и читањем уџбеника. Облици примене знања могу бити веома разноврсни, као на пример: анализа случаја из праксе, обрада примера и илустрација, израда задатака, симулације, групне дискусије проблема, индивидуалне и групне презентације студената. Облици примене знања треба да буду усклађени са природом предмета (опште образовни, опште стручни, уже стручни), као и с величином групе. У масовним групама за вежбе као и на предметима чија природа то захтева, основни облик примене знања може да буде израда задатака, израда индивидуалних радова студената или обрада примера из праксе од стране наставника. У мањим групама и на предметима чија природа то омогућује, облици примене знања се могу више заснивати на интерактивним облицима рада студената као што су: дискусије студената, анализе случајева из праксе, симулације.“⁹⁵

У програму рада претходне Управе изнета су становишта о унапређењу наставне делатности, и наглашено је да Факултет са „сјајном и обавезујућом традицијом ... дужан је да пружа студентима квалитетнија знања од свих других високошколских установа које се баве образовањем правника, а које се у нашој земљи непрестано, неконтролисано и прогресивно множе, од нивоа основних, све до докторских студија“ и посебно истакнуто да „Факултет мора настојати да повећа ефикасност студирања, али не еродирањем критеријума оцењивања, него повећањем квалитета студија кроз веће заједничко учешће са студентима у самом процесу учења, снажнијим мотивисањем, сталнијим присуством на Факултету, модернизацијом садржаја свих дисциплина у складу са развојем науке, практичним радом, развијањем метода активног учења и способности студената да стечена знања примењују, као и

---

⁹⁵ Чл. 17, ст. 3, т. 2 Стандарда.

обезбеђењем да студенти по завршетку студија задрже већи обим трајних и релевантних знања“.

Факултет истрајава у настојању да у што је могуће већој мери подржи различите облике такмичења студената, симулације суђења, правне клинике, да негује институционално везивање за установе у којима се одвија практични рад, а нарочито да стимулише развијање иновативних наставних метода, поготово од стране млађих наставника и сарадника. У претходном периоду, учињен је низ корака са циљем да се установи обавезна студентска пракса, поготово на процесним, али и другим предметима, као и веће учешће истакнутих стручњака из праксе у извођењу наставе, што је представљало један од приоритета у планираном модернизовању наставног процеса.⁹⁶

Поред тога, са циљем да студентима обезбеди стицање практичних знања, Факултет је наставио са закључивањем споразума о извођењу студентске праксе са значајним државним и другим органима, институцијама и установама, чиме је нашим студентима омогућено да се упознају са радом тих институција и допринесу њиховом раду.⁹⁷

Упутством 4.7. за примену Стандарда 4 предвиђено је да „услови и поступци који су неопходни за завршавање студија и добијање дипломе одређеног нивоа образовања су дефинисани и доступни на увид јавности, нарочито у електронској форми и усклађени са циљевима, садржајем и обимом акредитовања студијског програма.“

---

⁹⁶ Правилником о изменама и допунама Правилника о мастер студијама из 2011. године, који је донео Декан Факултета 9. новембра 2012. године, установљено је да се чл. 15, ст. 4 Правилника о мастер студијама мења тако да гласи: „Ради унапређења продубљености мастер студија, еминентни стручњаци који нису запослени на Факултету, могу да одрже по 1/3 укупног фонда часова на одговарајућем предмету датог модула односно подмодула“.

⁹⁷ Потписани су Споразум о сарадњи са Привредном комором Србије, Споразум о сарадњи са Агенцијом за борбу против корупције, Споразум о сарадњи са Повереником за информације од јавног значаја, Споразум о сарадњи са Народном банком Србије, Споразум о сарадњи са Заштитником грађана, Споразум о сарадњи са Републичком агенцијом за мирно решавање спорова, Споразум о сарадњи са Француским институтом у Србији, Споразум о сарадњи са Министарством пољопривреде и заштите животне средине, Протокол о сарадњи са Министарством за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Меморандум о сарадњи са Комисијом за заштиту конкуренције и др.

Услови за успешно окончање студија и добијање дипломе одређеног нивоа образовања (услови за окончање дипломских, магистарских, мастер и докторских студија) доступни су на веб сајту Факултета,⁹⁸ као и у бројним штампаним публикацијама. Ови услови су јасно прописани Статутом Факултета и правилницима о основним и последипломским студијама и наставним плановима и програмима. На веб сајту Факултета постављени су, између осталог, Наставни план основних студија,⁹⁹ Decision on the Rules of the Master Academic Studies – Master in European Integration – At the Faculty of Law at the University of Belgrade,¹⁰⁰ Rulebook on the Study Program of Master Academic Studies – Master in European Integration, Правилник о мастер академским студијама из 2011. године,¹⁰¹ Наставни план и програм мастер академских студија (који се примењује од школске 2011/2012. године),¹⁰² Правилник о докторским студијама из 2016. године,¹⁰³ као и Одлука о роковима за окончање магистарских и докторских студија.¹⁰⁴

Услови и поступци неопходни за завршавање студија и добијања дипломе одређеног нивоа образовања у потпуности су усклађени са циљевима, садржајем и обимом акредитованих студијских програма.

---

⁹⁸ http://www.ius.bg.ac.rs/Studije/default_cir.htm.

⁹⁹ <http://www.ius.bg.ac.rs/Studije/novi%20nastavni%20program%20osnovnih%20studija%20od%202011-12.htm>. Наставни програм дипломских студија који важи од школске 2011/2012. школске године.

¹⁰⁰ <http://pogestei.ius.bg.ac.rs/masterBG13Pravila%20rada.htm>.

¹⁰¹ <http://www.ius.bg.ac.rs/Studije/Pravilnik%20master%202011.pdf>.

¹⁰² <http://www.ius.bg.ac.rs/Studije/Studijski%20program%20-%20Master%20akademske%20studije%20-%20knjiga%20predmeta.pdf>.

¹⁰³ http://www.ius.bg.ac.rs/pds/Pravilnik_o_doktorskim_studijama_2016-17.pdf.

¹⁰⁴ Одлуку о роковима за окончање магистарских и докторских студија је донело Наставно-научно веће 29. октобар 2012. године, на основу чл. 29 Закона о изменама и допунама Закона о високом образовању (Службени Гласник Републике Србије 44/10) и чл. 26 Статута Факултета, <http://www.ius.bg.ac.rs/Studije/Studijski%20program%20-%20Master%20akademske%20studije%20-%20knjiga%20predmeta.pdf>.

СТАНДАРД 5: КВАЛИТЕТ НАСТАВНОГ ПРОЦЕСА

Стандардом 5 Стандарда за самовредновање и оцењивање квалитета високошколских установа предвиђено је да се „квалитет наставног процеса обезбеђује се кроз интерактивност наставе, укључивање примера у наставу, професионални рад наставника и сарадника, доношење и поштовање планова рада по предметима, као и праћење квалитета наставе и предузимање потребних мера у случају када се утврди да квалитет наставе није на одговарајућем нивоу“.

Овај стандард се делимично поклапа са Стандардом 4, тако да на овом месту нећемо вршити непотребна понављања онога што је претходно већ изнето. Квалитет студијског програма и квалитет наставног процеса, иако одвојене категорије, јесу тако међусобно зависне да чине природно јединство, будући да се студијским програмом предвиђа, између осталог и ток наставног процеса и облици наставе. Квалитет наставног процеса, према нашем дубоком уверењу, омогућава остваривање квалитета студијског програма, исто као што и квалитетан студијски програм захтева да буде спроведен у току квалитетног наставног процеса.

Упутством 5.1 за промену Стандарда 5 предвиђено је да су „план и распоред наставе (предавања и вежби) усклађени су са потребом и могућностима студената, познати су пре почетка одговарајућег семестра и доследно се спроводе“.

План и распоред наставе усклађени су са потребама и могућностима студената, односно са потребом успешног савладавања одређене материје из предмета у погледу којих се настава изводи у одговарајућем семестру. Ово се обезбеђује применом система ЕСПБ бодовања и организацијом наставног процеса на начин који омогућава стицање унапред предвиђених компетенција.

Систем ЕСПБ бодовања детаљно је прописан чл. 79 Статута Факултета. У току школске године студент стиче 60 ЕСПБ бодова што одговара просечном укупном

ангажовању студента у обиму 40-часовне радне недеље у току једне школске године. Под укупним ангажовањем студента подразумевају се часови активне наставе, самосталног рада, колоквијума, испита, израде завршног рада, доброволног рада у локалној заједници, организованог од стране Факултета на пројектима од значаја за локалну заједницу, других облика ангажовања у складу са општим актом Факултета или Универзитета у Београду, као што су стручна пракса и друго.¹⁰⁵

План и распоред наставе су познати пре почетка семестра и доследно се спроводе. Чл. 5 *Правилника о самовредновању квалитета наставе и андрагошког рада наставника* посебно је предвиђено да се „план и распоред наставе усклађују са потребама и могућностима студената, објављују пре почетка одговарајућег семестра и доследно спроводе,“ а чл. 6 да је „Факултет дужан да обезбеди доношење и објављивање плана рада пре почетка сваког семестра у складу са утврђеним школским календаром. Одређивање распореда наставе на свим нивоима студија одређује Декан, уз претходну консултацију шефова катедри.

У погледу испуњености овог критеријума нисмо наишли на неправилности или недоследности. План и распоред наставе су доступни студентима, наставницима и сарадницима, како на веб сајту Факултета,¹⁰⁶ тако и на одговарајућим местима у просторијама Факултета.

---

¹⁰⁵ Чл. 79 Статута Факултета даље предвиђа:

(5) Укупан број часова активне наставе не може бити мањи од 600 нити већи од 900 часова у току школске године.

(6) Изузетно, ако је студијским програмом предвиђен повећан број практичне и/или теренске наставе, највећи број часова из претходног става не може бити више од 900.

(7) Предмети из става 1 овог члана су једносеместрални, тако да збир од 30 ЕСПБ бодова по правилу одговара просечном укупном ангажовању студента у обиму 40-часовне радне недеље током једног семестра.

(8) Изузетно, настава се може организовати и у другим временским целинама (триместри, блок настава, модули и друго), чије се појединачно трајање утврђује студијским програмом Факултета, при чему укупно годишње трајање такве наставе износи 30 наставних недеља и 12 недеља за консултације, припрему испита и испите.

¹⁰⁶ Вид.: <http://www.ius.bg.ac.rs/info/raspored%20predavanja%20zimski%20semestar%202012-13.pdf>, http://www.ius.bg.ac.rs/info/master.htm#Raspored_nastave_i_konsultacija_u_letnjem_semestru_master_studija_u_školskoj_2011/2012._godini, <http://pogestei.ius.bg.ac.rs/>, http://www.ius.bg.ac.rs/info/master.htm#Raspored_nastave_i_konsultacija_u_letnjem_semestru_master_studija_u_školskoj_2011/2012._godini.

Упутством 5.2 за примену Стандарда 5 предвиђено је да је „настава на високошколским установама интерактивна, обавезно укључује примере из праксе, подстиче студенте на размишљање и креативност, самосталност у раду и примену стечених знања“. Овај стандард се делимично поклапа са Стандардом 4.6.

Наведени стандард је дословно прописан чл. 5 *Правилника о стандардима самовредновања квалитета наставе и андрагошког рада наставника*.

Значајан труд уложен је у модернизацију наставе применом информационих технологија. На свим нивоима студија, наставници, одн. сарадници и студенти комуницирају и преко свеобухватног, персонализованог портала за учење – тзв. Мудла (*Moodle*), чиме се значајно побољшава и олакшава њихова међусобна комуникација и сарадња.¹⁰⁷

Према новом наставном плану студенти су обавезни да током студија положи две вештине по њиховом избору од четири понуђене. У зимском семестру то су Правна клиника¹⁰⁸ и Номотехника и писање правних аката, а у летњем семестру Студија случаја и симулација суђења и Правна информатика. Уз то, уведена је обавезна студентска пракса у летњем семестру завршне године студија.

Ради унапређења квалитета наставног процеса Управа намерава да предузме додатне мере стимулације наставника и сарадника да развијају иновативне наставне методе. У плану Управе је и да се у примереном временском периоду одржи већи број тематских седница Наставно-научног већа које биле посвећене питањима унапређења квалитета наставног процеса на свим нивоима студија.

---

¹⁰⁷ <http://lms.ius.bg.ac.rs/>.

¹⁰⁸ Клиничко правно образовање (*clinical legal education*) је интерактивни метод едукације студената права, који има за циљ да их обучи практичним вештинама које ће им бити потребне да своју будућу професију обављају компетентно и савесно. У питању је метод „учења из искуства“, одн. „учења на основу чињења“. Тренутно се на Факултету одвијају Клиника за породично право, Клиника за облигационо право, Клиника за кривично право, Клиника за питања дискриминације, Клиника за азил и избегличко право, Клиника за сузбијање трговине људима, Клиника за сузбијање корупције и Клиника за еколошко право.

Упутством 5.3 за примену Стандарда 5 посебно је предвиђено да високошколска установа обезбеђује да се на сваком предмету, пре почетка семестра донесе и учини доступним студентима план рада који укључује:

- основне податке о предмету, назив, година број ЕСПБ бодова, услови;
- циљеве предмета;
- садржај и структуру предмета;
- план и распоред извођења наставе (предавања и вежби);
- начин оцењивања на предмету;
- уџбенике, односно обавезну и допунску литературу;
- податке о наставницима и сарадницима на предмету.

Ова структура се поклапа са структуром силабуса за сваки од предмета чија је форма прописана *Стандардима рада на Правном факултету Универзитета у Београду*.

Упутством 5.4 за примену Стандарда 5 предвиђено је да „Високошколска установа систематски прати спровођење плана наставе, као и планова рада на појединим предметима, оцењује квалитет наставе и предузима корективне мере за његово унапређење. Установа упозорава наставнике који се не придржавају плана рада на предмету или не постижу одговарајући квалитет наставе на потребу побољшања и обезбеђују им потребно усавршавање.“

Релевантни поступци и мере које се предузимају уколико дође до одступања прописани су *Стандардима рада на Правном факултету Универзитета у Београду*, у делу у коме се регулише контрола испуњености стандарда квалитета наставе. Поред осталих мера, овим правилником је предвиђено да се „контрола садржаја и метода наставе обавља кроз анонимну студентску анкету“, која резултира „оценама квалитета свих облика наставе на предмету и то за сваког наставника појединачно.“

Корективне мере могу обухватити од разговора Декана, продекана за наставу или дугог члана колектива (на пример шеф релевантне катедре) до покретања дисциплинског поступка.

Наставно-научно веће Факултета донело је на седници одржаној 25. новембра 2013. године *Правилник о настави* којим се уређује организација и начин извођења предавања, вежби, студијских група, семинара, консултација, као и других облика наставе. Наведеним актом обезбеђује се и поштовање регуларности распореда наставе, тиме што се прописује обавеза наставника који држи предавање „да своје присуство предавањима евидентира на почетку и на крају часа коришћењем електронске картице“, као и да „уколико час није електронски евидентиран, сматраће се као да није одржан“.¹⁰⁹ Такође, чл. 12, ст. 3 *Правилника о настави* прописује да се часови предавања морају одржавати у складу са распоредом часова. Даље је прописано да, у случају спречености, наставник има обавезу да међу наставницима на предмету нађе замену и о томе обавести продекана за наставу. Уколико не поступи на тај начин, сносиће последице предвиђене *Правилником о раду*.¹¹⁰ Чл. 23, ст. 3 обавезује руководиоца вежби који је спречен да одржи час вежби да „благовремено обавести продекана за наставу и шефа одговарајуће Катедре о промени термина или одговарајућој замени коју је обезбедио“.

Такође, сачињено је *Упутство за евидентирање одржаних часова предавања и других облика наставе*, уграђен је посебан, додатни апарат за електронску евиденцију свих облика наставе која се одвија у кабинетима или просторијама у којима нема уређаја за читавање електронских картица. Направљен је посебан образац који води лице овлашћено за ту делатност и на крају месеца се све активности преносе на образац који потписује наставник или сарадник, одговорно лице и ресорни продекан.

Примена овог стандарда у делу који се односи на план рада на појединим предметима је у досадашњој пракси поверена превасходно катедрама као основним субјектима у процесу перманентног самовредновања, Декану и продекану за наставу. У протеклом периоду није било одступања која би захтевала радикалне интервенције.

---

¹⁰⁹ Чл. 12, ст. 1 и 2 *Правилника о настави*. Наведени акт учињен је доступним на сајту Факултета: <http://www.ius.bg.ac.rs/Pravilnici/Pravilnik%20o%20nastavi.pdf>.

¹¹⁰ Чл. 12, ст. 5 и 6 *Правилника о настави*.

Корективне мере, у складу са Стандардима, разматрају се превасходно на седницама катедри и у свакодневном раду наставника и сарадника на Факултету у складу са добрим академским обичајима.

Један од критеријума за вредновање квалитета наставе на појединим предметима је спровођењем студентске анкете, о којима се дискутује у другим деловима овог извештаја тако да овде нећемо вршити непотребна понављања. Будући да су резултати студентске анкете, у којима се оцењују сви елементи квалитета наставе, укључујући ту и квалитет наставе и придржавање плана рада на предмету, њима се придаје посебна пажња, како у процесу унапређења квалитета рада на појединим предметима (превасходно кроз дискусије на седницама катедри) тако и приликом избора односно реизбора наставника у одговарајуће звање.

Наставници и сарадници током извођења вежби поступају професионално и имају коректан однос према студентима. У питању је стандард који лежи у самим темељима академске културе. Иако и не мора да буде засебно прописан да би био више него обавезујући, он је посебно предвиђен чл. 15 *Стандарда рада на Правном факултету Универзитета у Београду*:

(1) Наставник се пристојно понаша на часовима и долази уредно обучен.

(2) Наставник одржава коректан однос према студентима, уз пуно поштовање њихове личности и интегритета.

(3) Стил изражавања наставника треба да буде неутралан, професионалан и не сме да садржи ласцивне, увредљиве или дискриминаторске изразе према било ком појединцу или друштвеној групи.

(4) Настава се не сме злоупотребљавати у политичке сврхе.

Чл. 70, ст. 4 *Статута Факултета* предвиђено је да „студент може поднети пријаву Декану Факултета у случају непримереног понашања запослених на Факултету у року од 15 дана од наступања случаја“. Статут Факултета обавезује Декана да ову пријаву „размотри и, уз консултацију са студентом продеканом одлучи о њој, у року од 15 дана од дана пријема пријаве“.¹¹¹

---

¹¹¹ Чл. 70, ст. 5 Статута Факултета.

СТАНДАРД 6: КВАЛИТЕТ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ, УМЕТНИЧКОГ И СТРУЧНОГ РАДА

Стандардом 6 предвиђено је да „високошколска установа непрекидно ради на подстицању, обезбеђењу услова, праћењу и провери резултата научноистраживачког, уметничког и стручног рада и њиховом укључивању у наставни процес“.

Упутством 6.1 за примену Стандарда 6 предвиђено је да „високошколска установа у своме раду остварује јединство образовног, научноистраживачког, уметничког и професионалног (стручног) рада.“

Факултет у своме раду остварује јединство образовног, научноистраживачког и професионалног (стручног) рада. Факултет тежи остваривању овог јединства на свим нивоима студија, међутим, оно посебно долази до изражаја на мастер и докторским студијама.

Обавеза остварења јединства образовног, научно-истраживачког и стручног рада је једна од мера обезбеђења квалитета предвиђена Стратегијом обезбеђења квалитета.

Допринос остваривању повезивања образовног, научно-истраживачког и стручног (професионалног) рада остварује се и ангажовањем наставника и сарадника у пракси (арбитражама, стручним телима, институцијама Владе, Скупштини, Председништву, у улози судија, заступника или правних саветника пред органима међународног правосуђа итд.). Ова ангажовања наставника и сарадника доприносе квалитетнијем наставном процесу будући да се искуства стечена у пракси преносе на студенте свих нивоа студија.

Реализацијом уговора о сарадњи са бројним институцијама у земљи и иностранству знатно се доприноси остваривању јединства образовног, научно-истраживачког и професионалног рада.

Као мера којом се може допринети остваривању јединства образовног, научно-истраживачког и стручног рада је везивање докторских студија, у мери у којој се не задира у слободу научноистраживачког рада, за пројекте, било међународне или домаће, што једновремено доводи и до потпунијег развоја истраживачког и научног потенцијала.

Управа Факултета планира да у примереном временском периоду предузме мере које воде увођењу постдокторских студија, које у свету постају све значајнији облик повезивања наставе и науке на највишем нивоу, а које ће, према нашем дубоком уверењу, знатно допринети унапређењу квалитета и образовног, научноистраживачког и професионалног рада.

У циљу подстицања, обезбеђења услова, праћења и провере резултата научно-истраживачког, уметничког и стручног рада и њиховом укључивању у наставни процес Наставно-научно веће Факултета је фебруара 2017. године донело одлуку којом се усваја Програм научно-истраживачког рада Правног факултета Универзитета у Београду за период 2017-2020. године којим су дефинисани основни циљеви и приоритети у научно-истраживачком раду.¹¹²

Праћење и провера резултата научноистраживачког рада на Факултету се одвија на неколико нивоа. Неизоставни начин провере квалитета научно-истраживачког рада врши се у погледу сваког наставника и сарадника приликом избора односно реизбора у одговарајуће звање, при чему се јединство образовног, научно-истраживачког и стручног рада рефлектује у услову да главнина радова кандидата треба да буде из уже научне области за коју је биран, односно из које треба да изводи наставу, разматрањем годишњих извештаја о научно-истраживачкој активности сваког наставника и сарадника, учешћем у научно-истраживачким пројектима који су од значаја за наставни процес и на друге начине својствене академској заједници.

---

¹¹² Вид. прилог: [Програм научно-истраживачког рада ПФ УБ](#).

Упутством 6.2 за примену Стандарда 6 предвиђено је да „високошколска установа перманентно осмишљава, припрема и реализује научноистраживачке, уметничке, стручне и друге врсте програма, као и националне и међународне научне пројекте.“

Факултет је перманентно осмишљавање, припрему и реализацију научно-истраживачких пројеката подигао на ниво стратешког циља.¹¹³ Наиме, Наставно-научно веће Факултета, као орган управљања, усвојило је 27. фебруара 2017. године усвојио *Програм научно-истраживачког рада Правног факултета Универзитета у Београду* за период 2017-2020.

Након окончања десетогодишњег научног пројекта Факултета *Развој правног система Србије и хармонизација са правом ЕУ*, на којем су били ангажовани сви наставници и сарадници Факултета, у 2015. години започета је реализација сопственог стратешког пројекта Факултета под називом *Идентитетски преображај Србије*.

Факултет, наставници и сарадници Факултета су учесници пројеката Министарства просвете и науке Републике Србије и међународних пројеката. Међу пројектима који се реализују или су остварени у периоду од акредитације Факултета 2013. године до данас, посебно се издвајају:

- трогодишњи Темпус пројекат реформе курикулума последипломских студија „*Postgraduate studies for European Integration-POGESTEI*“ у заједници са Правним факултетом у Салцбургу, Правним факултетом у Трсту, Правним факултетом Виадрина из Франкфурта, Правног факултета Универзитета Инсубрија Комо, Правним факултетом Универзитета у Марибору и правним факултетима универзитета у Новом Саду и Нишу.¹¹⁴

- *Казнена реакција у Србији као кључни елемент правне државе*, који финансира Министарство просвете и науке, ев. бр. 179051, руководилац пројекта проф. др Торђе Игњатовић;

- *Перспективе имплементације европских стандарда у правни систем Србије*, који финансира Министарство просвете и науке Републике Србије, ев. бр. 179059, руководилац пројекта проф. др Стеван Лиличић

---

¹¹³ Вид. дискусију о Стандарду 1.

¹¹⁴ Вид. <http://www.ius.bg.ac.rs/Naucni/tempus.htm>.

- *Усклађивање пословног права Србије са правом Европске уније*, који финансира Министарство просвете и науке Републике Србије, ев. бр. 179077, руководилац пројекта проф. др Вук Радовић.

- *Конституционализам и владавина права у изградњи националне државе – случај Србије*, који финансира Министарство просвете и науке Републике Србије, ев. бр. 47026, руководилац пројекта проф. др Миодраг Јовановић.

Факултет је организатор многих међународних научних конференција, а наставници и сарадници Факултета редовно учествују на националним и међународним научним скуповима. Списак ових конференција и учесника је подгачак, а сажете информације са ових скупова редовно се објављују у билтену Правног факултета Универзитета у Београду - *Acta Diurna*.¹¹⁵

Управа Факултета намерава да у наредном периоду, поред подршке постојећим ангажовањима наставника и сарадника у раду на међународним и националним пројектима, учешћу на међународним скуповима и другим програмима, предузме додатне мере за унапређење научноистраживачке и стручне делатности Факултета. Посебно, предузимају се кораци ради ремоделирања Института за правне и друштвене науке Факултета тако да се у оквиру њега формирају три јединице, за научне пројекте, за комерцијалне пројекте и за образовне пројекте (веза са докторским студијама).

Факултет планира да у примереном временском периоду предузме мере које воде увођењу постдокторских студија, које у свету постају све значајнији облик повезивања наставе и науке на највишем нивоу, а које ће, према нашем дубоком уверењу, знатно допринети унапређењу квалитета и образовног, научно-истраживачког и професионалног рада.

---

¹¹⁵ Архива билтена [Acta Diurna](#)

Упутством 6.3 за примену Стандарда 6 предвиђено је да „високошколска установа систематски прати и оцењује обим и квалитет научноистраживачког рада наставника и сарадника.“

Основни начини праћења и оцене обима и квалитета научно-истраживачког рада наставника и сарадника састоји се у разматрању годишњих извештаја о научно-истраживачкој делатности наставника и сарадника,¹¹⁶ приликом избора односно реизбора наставника и сарадника (поступак избора/реизбора наставника и сарадника и критеријуми за избор одн. реизбор у одговарајуће звање разматрају се на другом месту у овом извештају). Строги услови за избор наставника и сарадника, који се на Факултету никада нису перцепирали само као испуњавање формалних услова предвиђених релевантним прописима, већ превасходно као услови академске изузетности, односно веома високог квалитета научно-истраживачког рада, гарантују обезбеђење завидног квалитета научно-истраживачке делатности Факултета.

Упутством 6.4 за примену Стандарда 6 предвиђено је да су „садржај и резултати научних, истраживачких, уметничких и стручних активности високошколске установе усклађени са стратешким циљем саме установе, као и са националним и европском циљевима и стандардима високог образовања.“

Стратешки циљеви Факултета, како су напред дефинисани у овом извештају приликом дискусије о Стандарду 1, су у потпуној хармонији са националним и европским циљевима високог образовања, а садржај и резултати научних, истраживачких и стручних активности Факултета усмерен је управо на остваривање тих циљева. Стратешки документ Факултета – *Програм научно-истраживачког рада на Правном факултету Универзитета у Београду* за период 2017-2020. године је дефинисао основне циљеве у области научно-истраживачког рада:

- помоћ државним органима и учешће у раду на припреми важних правних докумената кроз различите видове сарадње;

---

¹¹⁶ <http://www.ius.bg.ac.rs/Naucni/naucnirezultati.htm..>

- унапређење постојеће сарадње са судовима, органима и удружењима у правосуђу;

- сарадња са привредним асоцијацијама;

- развијање сарадње са сродним научним и образовним установама у Републици Србији;

- интензивирање сарадње са образовним и научним организацијама у региону кроз успостављање институционалне мреже *SEELS*;

- укључивање Факултета у заједничке научне пројекте под покровитељством ЕУ како би се унапредили институционални капацитети земље, развили одговарајући хармонизовани образовни програми и створили услови за међународну размену научно-истраживачких кадрова, посебно за усавршавање научног подмлатка у иностранству;

- учешће у изради базе текстова прописа уз коришћење резултата научних истраживања и компаративних анализа;

- давање коментара и стручних мишљења на важеће прописе, као и предлоге прописа;

- активно учешће у јавним дебатама поводом доношења нових прописа;

- праћење и критички осврт на имплементацију усвојених законских решења;

- организовање стручних саветовања, семинара и радионица;

- рад на изради стратешких докумената развоја правног система Републике Србије.

Садржај и резултати до данас спроведених научних, истраживачких и стручних активности су у хармонији са постављеним циљевима о чему сведоче бројни индивидуални доприноси наставника и сарадника, реализација пројекта Факултета „Развој правног система Републике Србије и хармонизација са правом Европске уније,“

пројеката Министарства за образовање и науку (о чему је већ било рећи), учешће у међународним пројектима, бројним научним и стручним скуповима.¹¹⁷

Упутством 6.5 за примену Стандарда 6 предвиђено је да се „знања до којих високошколска установа долази спровођењем одређених научних, истраживачких, уметничких и професионалних активности активно укључују у постојећи наставни процес.“

Знања до којих Факултет (односно наставници и сарадници Факултета) долази спровођењем научних, истраживачких и професионалних активности активно се укључују у наставни процес реализацијом права и обавезе наставника и сарадника да „предлажу усавршавање и преиспитивање наставног плана и програма.“¹¹⁸

Наставни план и програм је, на свим нивоима студија, резултанта научног и истраживачког рада Факултета, односно његових наставника и сарадника. Међутим, важно је напоменути да се у наставни план и програм уграђују и резултати до којих су дошле друге наставне и научне институције из европског образовног простора, што се лако да закључити прегледом силабуса. Укључивањем резултата научно-истраживачког рада наставника и сарадника Факултета у програме извођења наставе на свим нивоима студија, упоредо са страном литературом, студентима се омогућава да резултате научно-истраживачког рада наставника и сарадника разматрају упоредо са резултатима научно-истраживачке активности водећих европских и светских аутора, што доприноси развоју критичког мишљења и подстицању наставника и сарадника да стално раде на унапређењу своје научно-истраживачке активности.

---

¹¹⁷ О свим научним и стручним скуповима које организује Факултет, или на којима учествују наставници и сарадници Факултета редовно се обавештава јавност посредством факултетског билтена [Acta Diurna](#).

¹¹⁸ Чл. 118, ст. 1, т. 7 Статута Факултета.

Упутством 6.6 за примену Стандарда 6 предвиђено је да „високошколска установа подстиче своје запослене да се активно баве научним, истраживачким, уметничким и професионалним радом и да што чешће објављују резултате свог рада.

Основна делатност факултета је научно-истраживачка и образовна и своје место на Факултету наставници и сарадници обезбеђују првенствено захваљујући резултатима свог научног и истраживачког рада, што их квалификује да се баве и образовном делатношћу. Факултет нарочито предузима мере да се подстиче научни и истраживачки рад сарадника и млађих наставника Факултета, што је посебно дошло до изражаја доношењем стратешког документа – *Програм развоја научноистраживачког подмлатка Правног факултета Универзитета у Београду* за период 2017-2020.

Када је реч о подстицају да наставници и сарадници што чешће објављују резултате свог рада, Факултет обавља издавачку делатност којом се обезбеђује, у мери у којој је то могуће, публикавање монографија наставника и сарадника Факултета. Међутим, мора се приметити да и поред подстицаја да често објављују резултате свог научно-истраживачког рада, постоји дискерпанција између квалитета радова наставника и сарадника Факултета са доступним часописима у којима могу објавити своје радове а који су рангирани сходно квалитету тих радова. Наиме, научно-истраживачка активност је временски веома захтевна, а нови стандарди за избор у наставничка звања захтевају да ради остваривања услова за избор у више звање они буду објављени у одређеним часописима којих је у нашој земљи веома мали број. Доступност часописа са SSCI листе, као и часописа ранжираних као M24, је веома ограничена и дуго се чека на објављивање, што често фрустрира објављивање драгоцених резултата научно-истраживачког напора наставника и сарадника Факултета.

Квантификација и формализација критеријума за избор у наставничка звања, нажалост, представља препреку чешћем објављивању резултата научно-истраживачке делатности наставника и сарадника и приморава их на трагање за тачно одређеним часописима, фаворизујући на тај начин концентрисаност на објављивање нужног броја научних радова уместо подстицаја научно-истраживачке делатности и развоја њеног квалитета кроз оцену доприноса науци. Ово поготово што SCI, SSCI и друге

релевантне листе не обухватају чак ни водеће европске часописе чији реноме је неспорно веома висок.

Факултет са повећаном пажњом прати честе нормативне промене које се генеришу у Универзитету у Београду, Министарству просвете, науке и технолошког развоја, Националном савету за високо образовање и Националном савету за науку и настоји да им се благовремено прилагођава. Одлуке које се буду доносиле непосредно ће утицати на развој научно-истраживачког рада, вероватно и на појединачне академске судбине. Стога је неопходно са се цео колектив знатно организованије с њима упознаје, суочава и да на њих утиче или им се макар на време прилагођава. За све то ће бити потребан заједнички организовани напор и наступ који Управа фаворизује, нарочито рачунајући на млађи део колектива. Само уз координирано ангажовање најiskusнијих и најугледнијих наставника, ојачано енергијом и продорношћу млађих, Факултет ће имати шансу да избори да се врхунски истраживачки и научни капацитет и квалитет који поседује заиста тако и вреднују.

Упутством 6.7 за примену Стандарда 6 предвиђено је да „високошколска установа обавља издавачку делатност у складу са својим могућностима.“

Центар за издаваштво и информисање је научно-истраживачка организациона јединица Факултета која, између осталог, организује издавање и објављивање књига, уџбеника, монографија, студија, чланака, скрипти и других научних и стручних радова и издаје часопис *Анали Правног факултета у Београду*.¹¹⁹ Њиме управља Издавачки одбор кога именује Декан на три године,¹²⁰ а који, између осталог, утврђује програм делатности и опште услове под којима се објављују књиге и друге публикације.¹²¹

Извештај о раду Центра за сврху самовредновања поднео је Управник центра за издаваштво и информисање проф. др Драган Митровић 5. јуна 2012. године и он представља саставни део овог извештаја.

---

¹¹⁹ Чл. 51 Статута Факултета.

¹²⁰ Чл. 51, ст. 5 и 6 Статута Факултета.

¹²¹ Чл. 51, ст. 7 Статута Факултета.

Центар за издаваштво и информисање је у периоду од 2013. до краја 2018. године објавио 176 уџбеника, 55 монографија, 21 приручник, 2 коментара закона и 135 наслова у оквиру осталих едиција, библиотека, научних баштина, сабраних дела и слично, као и 20 бројева факултетског часописа *Анали Правног факултета у Београду*, што чини укупно 409 наслова.

У процесу самовредновања посебно је цењена планска природа активности Центра за издаваштво и информисање. Све публикације објављене су у складу са годишњим издавачким плановима плановима.

Факултет настоји да унапреди издавачку делатност. Издавачки одбор настоји да у складу са могућностима прошири издавачку делатност. Факултет је оснивач часописа *Анали Правног факултета у Београду*¹²² који је у категоризацији часописа рангиран као М24. Почев од 2017. године, овај часопис излази три пута годишње на српском језику и једном на енглеском језику, уместо, како је до тада било, два пута годишње на српском језику и једном на енглеском језику.

У моменту подношења извештаја о самовредновању предузима се низ мера како би се постигло да се *Анали Правног факултета Универзитета у Београду* реферишу у WOS-у (*Web of Science*) и да се нађу међу часописима с импакт фактором, што није нереално постићи у наредном трогодишњем периоду.

Факултет је издавач међународног часописа *Crimen* који је категорисан као М51.¹²³

---

¹²² Факултетски научни часопис *Анали Правног факултета у Београду* излази од 1953. године, као потомак часописа *Архив за правне и друштвене науке* који је излазио од 1906. године. Часопис објављује научне чланке, критичке анализе, коментаре судских одлука, прилоге из међународног научног живота, приказе књига из пера наставника и сарадника Факултета као и истакнутих научних стваралаца из земље и иностранства. Часопис излази на српском језику, а садржај и резиме чланака преведени су на енглески језик. Од 2006. године објављује се и међународно издање часописа *Анали* на енглеском језику, ради чега је формиран Међународни научни савет. Чланови Међународног научног савета часописа *Анали Правног факултета у Београду* су: John Cerone (USA), Silvio Ferrari (Italy), Christa Jesel Holst (Germany), Thomas Koenig (USA), Peter Koller (Austria), Janez Kranjc (Slovenija), Werner Krawietz (Germany), Ingeborg Maus (Germany), Thomas Mertens (Holland), Slobodan Milačić (France), Paul du Plessis (Scotland), Željko Šević (England), Gerhard Thür (Austria), Ito Tomoyoshi (Japan), Alan Watson (USA). <http://anali.ius.bg.ac.rs>

¹²³ <http://www.ius.bg.ac.rs/crimenjournal/>.

СТАНДАРД 7: КВАЛИТЕТ НАСТАВНИКА И САРАДНИКА

Стандардом 7 Стандарда за самовредновање и оцењивање квалитета високошколских установа предвиђено је да се „квалитет наставника и сарадника обезбеђује пажљивим планирањем и избором на основу јавног поступка, старањем услова за перманентно усавршавање и развој наставника и сарадника и провером квалитета њиховог рада у настави.

У овом извештају прво ћемо дискутовати о упутствима 7.1, 7.2, 7.6 и 7.7 за примену Стандарда 7, а затим о стандардима који произилазе из упутстава 7.3, 7.4 и 7.5 за примену Стандарда 7.

Упутством 7. 1 за примену Стандарда 7 предвиђено је да су „поступак и услови за избор наставника и сарадника утврђују унапред, јавни су и доступни оцени стручне и шире јавности. Овај поступак и услови су предмет периодичне провере и усавршавања.“

Поступак и услови за избор наставника и сарадника утврђују се унапред и то, Законом о високом образовању, Статутом Универзитета, Статутом Факултета и релевантним правилницима Универзитета у Београду. Ови прописи су, по природи ствари, јавни и учињени су доступним на веб сајту Универзитета у Београду и веб сајту Факултета.

Услови за избор у наставничка звања, односно у звање редовног професора, ванредног професора и доцента прописани су Законом о високом образовању, *Правилником о минималним условима за стицање звања наставника на Универзитету у Београду*,¹²⁴ који је Сенат Универзитета донео на седници одржаној 22. јуна 2016. године и *Правилником о изменама и допунама Правилника о минималним условима за*

---

¹²⁴ Прилог: [Правилник о минималним условима за стицање звања наставника на Универзитету у Београду](#).

стицање звања наставника на Универзитету у Београду,¹²⁵ који је усвојио Савет Универзитета у Београду 15. новембра 2017. године, и чл. 112, 113 и 114 *Статута Факултета*.

*

Морамо приметити да честе измене критеријума за стицање наставничких звања које се врше ван Факултета, озбиљно угрожавају правну сигурност потенцијалних кандидата, нарочито уколико се ове измене примењују у односу на наставнике и сараднике којима истиче период на који су бирани непосредно пре момента ступања на снагу ових измена и допуна. Честе измене ових критеријума су поуздан показатељ да они још увек нису дефинитивно утврђени. Наше је становиште да се приликом формулисања нових критеријума мора постићи правичнији баланс између формалних критеријума (примера ради захтева да су радови објављени у одговарајућим часописима) и квалитета радова (оцена да ли испуњавају стандарде академске изузетности).

Поступак избора у звање наставника и сарадника регулисан је Законом о високом образовању, *Правилником о начину и поступку стицања звања и заснивања радног односа наставника Универзитета у Београду*,¹²⁶ који је усвојио Сенат Универзитета у Београду, на седници одржаној 15. новембра 2017. године и чл. 28-30, 41, 115 и 116 *Статута Факултета*.

Услови и поступак за избор и заснивање радног односа сарадника утврђени су чланом 117 *Статута Факултета*.

Сви поменути прописи су доступни јавности и на њих се указује приликом објављивања конкурса за избор у звање и заснивање радног односа на Факултету.

---

¹²⁵ Прилог: [Правилник о изменама и допунама Правилника о минималним условима за стицање звања наставника на Универзитету у Београду](#).

¹²⁶ Прилог: [Правилник о начину и поступку стицања звања и заснивања радног односа наставника Универзитета у Београду](#).

Упутством 7.2 за примену Стандарда 7 предвиђено је да „високошколска установа приликом избора наставника и сарадника у звања придржава прописаних поступака и услова путем којих оцењује научну, односно уметничку и педагошку активност наставника и сарадника.“

Приликом избора наставника и сарадника у звања Факултет се строго придржава прописаних поступака и услова путем којих се оцењује научна, истраживачка и педагошка активност наставника и сарадника. Строго поштовање прописаних поступака и услова обезбеђује се, између осталог, поверавањем израде извештаја о пријављеним кандидатима компетентној комисији, омогућавањем стављања приговора на реферат у року од 15 дана, омогућавањем дискусије о реферату и пријављеним кандидатима на седници Изборног већа на којој се разматра предлог Комисије за писање реферата и утврђује предлог, омогућавањем слободне дискусије о предлогу Факултета за избор у наставничко звање и пред Већем области Универзитета у Београду, односно приликом разматрања предлога Факултета и мишљења Већа области од стране Сената Универзитета у Београду приликом одлучивања о избору у звање редовног професора.

Упутством 7.6 и 7.7 за примену Стандарда 7 предвиђено је да „високошколска установа при избору и унапређењу наставно-научног, уметничког и стручног кадра посебно вреднује повезаност рада у образовању са радом на пројектима и другим областима привредног и друштвеног живота“ и „педагошке способности наставника и сарадника“.

Предвиђени стандарди имплементирани су *Критеријумима за стицање звања наставника на Универзитету у Београду, Правилником о начину и поступку стицања звања и заснивања радног односа наставника Универзитета у Београду* и чл. 114 *Статута Факултета*.

Чл. 114 *Статута Факултета* прописано је:

„(1) Приликом избора у звања наставника цене се следећи елементи:

- 1) оцена о резултатима научно-истраживачког рада кандидата;
- 2) оцена о резултатима педагошког рада кандидата;
- 3) оцена у ангажовању кандидата у развоју наставе и развоју других делатности високошколске установе;
- 4) оцена резултата кандидата постигнутих у обезбеђењу наставно-научног подмлатка;
- 5) оцена о учешћу у стручним организацијама и другим делатностима од значаја за развој научне области и високошколске установе.

(2) Објављени научни радови морају бити из научне области за коју се кандидат бира.

(3) Приликом избора у звања наставника узимају се у обзир објављени радови, односно резултати научно-истраживачког рада, у складу са општим актом Универзитета.

(4) Радови из става 3. овог члана морају имати барем потврду да су прихваћени за објављивање до момента пријаве на конкурс, а морају бити објављени до момента избора, изузев у случају радова прихваћених за објављивање од стране водећих међународних часописа. Уколико рад није објављен у часопису, прихватиће се и рад коме је додељен DOI број.

(5) Оцена резултата педагошког рада кандидата даје се на основу резултата које је показао у раду са студентима, у складу с општим актом који доноси Сенат.

б) Уколико кандидат за избор у звања наставника нема педагошког искуства, способност за наставни рад оцењује се у складу са општим актом Универзитета.“

Приликом расписивања конкурса за избор у звања посебно се наводи не само ужа научна област, већ и предмети на којима кандидат по избору треба да учествује у извођењу наставе и стога омогућава да се избори врше на плански начин, у складу са потребама образовног и научно-истраживачког и стручног рада Факултета и комисији за писање реферата и другим субјектима који учествују у избору омогућава се да оцене

рад кандидата и вероватност да ће допринети остваривању квалитета наставног процеса.

Приликом вредновања педагошких способности наставника и сарадника посебно се узимају у обзир резултати студентске анкете о вредновању рада наставника и сарадника.

Упутством 7.4 за примену Стандарда 7 прописано је да „високошколска установа спроводи дугорочну политику квалитетне селекције младих кадрова и њиховог даљег напретка, као и различите врсте усавршавања.“

Стратешки акт правног Факултета је *Програм развоја научно-истраживачког подмлатка Правног факултета Универзитета у Београду* за период 2017-2020 године, којим су детаљно прописане приоритетне активности приликом спровођења развоја научно-истраживачког подмлатка. Развој научно-истраживачког подмлатка на Факултету остварује се, између осталог:

- пружањем стручне и саветодавне подршке младим истраживачима при похађању мастер, магистарских и докторских студија и при изради завршних радова и докторских дисертација. Стручну и саветодавну подршку младим истраживачима путем менторског рада, са менторима, које одреди Наставно-научно веће. Приликом одређивања ментора који ће саветима, мишљењима и сугестијама, пратити и подстицати успешан завршетак мастер, магистарских и докторских студија младих истраживача, Веће Факултета узима у обзир компетентност истраживача у односу на област студије које млади истраживач похађа;

- редовним укључивањем младих истраживача у научноистраживачке програме и пројекте и њиховим даљим, прецизно усмереним усавршавањем, према потребама рада Факултета и према потребама развоја правне науке у Републици Србији;

- упућивањем младих истраживача на семинаре, летње школе, радионице и програме обуке и релевантних правних области организованих од домаћих и страних научних и стручних установа;

- упућивањем истраживача на постдокторско усавршавање у земљи и иностранству, на основу сарадње коју Факултет остварује са другим научно-истраживачким установама;

- укључивањем младих истраживача у израду монографија, часописа, приручника и зборника радова које Факултет издаје;

- суфинансирањем издавања публикација и радова које напишу млади истраживачи.

Будући да се научно-истраживачки подмладак формира из студентске популације, која се налази на мастер, магистарским и докторским студијама, постоји могућност да се ангажују у извођењу наставе на редовном курсу, као сарадници у настави или демонстратори.

Као посебне облике подршке подстицаја даљег развоја научноистраживачког подмлатка Факултета представља могућност одобравања плаћеног одсуства у трајању до једне године ради стручног усавршавања у иностранству или ради писања монографије.

Правни факултет, у циљу подстицања наставника и сарадника, пре свега оних млађих, партиципира у финансирању учешћа на међународним конференцијама и куповини стране литературе која им другачије није доступна.¹²⁷

Ради што успешнијег развоја научноистраживачког подмлатка, Факултет поред наведених активности пружа и сваки други вид стручне, техничке или материјалне подршке, у складу са организационим и финансијским могућностима.

Даље кадровско јачање Факултета зависи првенствено од сопствених расположивих средстава и могућности да се нови истраживачи радно ангажују на пројектима. Ширење научно-истраживачке делатности Факултета представља претпоставку за афирмисање програма развоја научно-истраживачког подмлатка.

Морамо приметити да је предуслов спровођења дугорочне политике квалитетне селекције младих кадрова и њиховог даљег напретка, као и различитих врста усавршавања, висок степен финансијске самосталности факултета. Тенденција да се

---

¹²⁷ Прилог: [Правилник о финансирању научног и стручног усавршавања и набавке стручне литературе](#) од 28.12.2012. године на сајту Факултета:

кроз процес централизације на универзитету (и/или надлежну државну институцију) пренесе и део финансијске самосталности коју до сада имају факултети као његове чланице, да се доведе у питање својство правног лица факултета, те да тај статус имају само универзитети, као и настојања да се приходи које високошколске установе самостално прибављају дистрибуирају преко буџета, може озбиљно угрозити спровођење политике квалитетне селекције младих кадрова и омогућавања њиховог даљег усавршавања, као и реализацију научних и истраживачких пројеката. Другим речима, наведене тенденције, очигледно нису у складу са Стандардом 7 Стандарда за самовредновање и контролу квалитета високошколске установе.

Упутством 7.3 за примену Стандарда 7 предвиђено је да „високошколска установа систематски прати, оцењује и подстиче научну, односно уметничку и педагошку активност наставника и сарадника.“

Систематско праћење истраживачке и педагошке активности врши се на више начина. Приликом избора или реизбора у одговарајуће звање наставника и сарадника, на годишњем нивоу подношењем и разматрањем годишњих извештаја о научноистраживачкој активности наставника и сарадника, приликом расправа на катедрама, Општем семинару и на друге начине у складу са академским узусима.

О подстицајима научне и истраживачке активности наставника и сарадника смо већ дискутовали и овде нећемо вршити непотребна понављања.

Праћење, оцењивање и подстицање педагошке активности наставника и сарадника врши се на перманентан начин. Праћење редовности извођења наставе се врши континуирано што је обезбеђено установљавањем електронског система праћења уредности извођења наставе. Оцењивање се врши на крају сваког семестра за предмете на којима се изводи настава у том семестру обавезном студентском евалуацијом рада наставника и сарадника. Факултет подстиче наставнике и сараднике да се и ван редовне наставе баве педагошким активностима, посебно у оквиру клуба Форум романум, Општег семинара, припремом студената за разна студентска такмичења, организовањем ваннаставних активности – тематских предавања, трибина, дебатних

клубова, учешћем на скуповима и трибинама које организују студентске организације итд.

Упутством 7.5 за примену Стандарда 7 предвиђено је да „високошколска установа обезбеђује наставницима и сарадницима перманентно усавршавање путем студијских боравака, специјализација, учешћа на научним, уметничким и стручним скуповима.“

Факултет редовно обавештава наставнике и сараднике о одржавању релевантних научних и стручних скупова, партиципира у трошковима које не покрива организатор скупа, омогућава одлазак на усавршавање на иностране универзитете, било ради завршавања мастер студија, било ради бављења научно-истраживачком активношћу. Учешће наставника и сарадника Факултета на научним и стручним скуповима, студијским боравцима и сл. редовно се прати и објављује у факултетском билтену *Acta Diurna*.¹²⁸

Факултет интензивно ради на томе да се обезбеди помоћ у проналажењу могућности за усавршавање првенствено млађих колега у иностранству, али и за обезбеђење већег присуства наших истакнутих наставника као предавача на факултетима у свету. Поред финансијске помоћи коју је Управа већ обезбеђивала у том циљу, у наредном периоду се мора истрајати у настојањима да се пронађу и нови извори финансирања који не би оптерећивали факултетски буџет. То нарочито подразумева амбициознији улазак Факултета, преко Универзитета у Београду, у мрежу академске размене професора и студената у оквиру Еразмус Мундус, Темпус и других програма, који већ врло успешно функционишу на Универзитету у Београду, што Факултет није у довољној мери користио. Такође је потребно пратити и активно се укључивати у бројне међународне пројекте у којима могу учествовати наставници и сарадници Факултета. У том циљу ће се добро обучити кадрови на Факултету, како би се формирали тимови који би били у стању да припреме одговарајућу документацију за учешће на међународним конкурсима.

---

¹²⁸ http://www.ius.bg.ac.rs/bilten/acta_diurna.htm.

СТАНДАРД 8: КВАЛИТЕТ СТУДЕНАТА

Стандардом 8 Стандарда за самовредновање и оцењивање квалитета високошколске установе предвиђено је да се „квалитет студената обезбеђује селекцијом студената на унапред прописан и јаван начин, оцењивањем студената током рада у настави, перманентним праћењем и проверавањем резултата оцењивања и пролазности студената и предузимањем одговарајућих мера у случају пропуста“.

Опште посматрано, квалитет студената на Факултету је изузетно висок, што потврђују, између осталог, бројне награде које су освојили на европским и светским такмичењима у конкуренцији са другим најјачим светским универзитетима. О успесима студената Факултета редовно се извештава у факултетском билтену *Acta Diurna*.¹²⁹

Упутством 8.1 за примену Стандарда 8 предвиђено је да „високошколска установа обезбеђује потенцијалним и уписаним студентима све релевантне информације и податке који су повезани са њиховим студијама.“

Сви подаци релевантни за студије, услови уписа, курикулум, режим студија итд. благовремено се објављују, између осталог, на веб сајту Факултета.¹³⁰

Факултет, у циљу упознавања будућих студената са програмом, условима студија и компетенцијама које се стичу дипломирањем на Факултету организује „отворена врата“ и издаје публикације које потенцијалним и уписаним студентима пружају све релевантне податке у вези са студијама.

Посебна пажња поклања се упису студената на основне – дипломске студије. У том циљу, како би поступак уписа учинио што транспарентнијим, Факултет благовремено објављује, између осталог, програм полагања пријемног испита,¹³¹

---

¹²⁹ Вид.: http://www.ius.bg.ac.rs/bilten/acta_diurna.htm

¹³⁰ Вид.: <http://www.ius.bg.ac.rs/Studije/>

¹³¹ Прилог: [Приказ објављеног програма полагања пријемног испита на веб страници Факултета.](#)

Приручник за припрему пријемног испита¹³² и организује припреме за полагање пријемног испита.¹³³

Сви детаљи везани за упис, план и програм мастер студија и докторских студија доступни су на сајту Факултета.¹³⁴

Упутством 8.2 за примену Стандарда 8, предвиђено је да “при селекцији студената за упис, високошколска установа вреднује резултате постигнуте у претходном школовању и резултате постигнуте на пријемном испиту, односно испиту за проверу склоности и способности, у складу са законом“.

Услови за упис на дипломске, мастер и докторске студије прописани су *Статутом Правног факултета Универзитета у Београду* и релевантним правилницима којима се обезбеђује примена горе наведеног стандарда.

Услови за упис на дипломске студије регулисани су *Законом о високом образовању* („Сл. гласник РС“, бр. 88/2017, 27/2018 – др. закон и 73/2018), релевантним општим актима Универзитета и *Статутом Факултета*.

Чл. 62 *Статута Факултета* предвиђено је:

- (1) Наставно-научно веће утврђује предлог одлуке о расписивању конкурса за упис на прву годину студија и доставља Сенату Универзитета ради доношења одлуке.
- (2) Предлог из става 1 садржи елементе утврђене Законом и Статутом Универзитета у Београду.
- (3) Конкурс расписује надлежни орган Универзитета у Београду.
- (4) Рангирање и упис кандидата врши се на начин предвиђен Статутом Универзитета у Београду, у складу са Законом.

---

¹³² Вид.: *Приручник за припрему пријемног испита за школску 2018/2019*, Правни факултет Универзитета у Београду, 2018.

¹³³ Вид.: <http://www.ius.bg.ac.rs/prijemni/priprema.htm>.

¹³⁴ Вид.: http://www.ius.bg.ac.rs/Studije/default_cir.htm.

Чл. 63 *Статута Факултета* посебно је предвиђено да се страни држављанин „може уписати на студијски програм под истим условима као домаћи држављанин, ако је здравствено осигуран“, као и да „плаћа школарину, осим уколико је међудржавним споразумом предвиђено другачије.“

Чл. 64 *Статута Факултета* предвиђени су услови за упис и поступак утврђивања услова за упис на прву годину основних студија и мерила за рангирање кандидата:

(1) На прву годину основних студија може се уписати лице које има средње образовање у четворогодишњем трајању, у складу са Законом и Статутом и другим општим актом Универзитета у Београду.

(2) Факултет поред лица из става 1, у складу са Законом, уписује на основне академске студије кандидате уз признавање опште матуре.

(3) Факултет сачињава ранг листу пријављених кандидата за упис на студије првог степена на основу општег успеха постигнутог у средњем образовању у четворогодишњем трајању, успеха на матури, резултата испита за проверу знања, односно склоности и способности и по потреби на основу успеха на националним и интернационалним такмичењима, у складу са општим актом факултета, односно Универзитета.

(4) Факултет уписује под условима из става 2 овог члана и кандидате који су завршили међународно признату матуру (*International Baccalaurate Diploma Programme* и др.).

(5) Право уписа на студије првог степена стиче кандидат који је на ранг листи из става 3. овог члана рангиран у оквиру броја студената из члана 99. Закона.

(6) Студент студија првог степена друге самосталне високошколске установе, лице које има стечено високо образовање на студијама првог степена и лице коме је престао статус студента у складу са чланом 101. став 7. Статута Универзитета, може се уписати на студије првог степена, под условима и на начин прописан општим актом Универзитета.

(7) Право из става 6 овог члана остварује се на лични захтев.

Чл. 65 предвиђени су посебни случајеви уписа на студијски програм основних академских студија:

(1) На прву годину студија могу се, без пријемног испита, уписати:

1) лице које већ има стечено високо образовање образовање на академским студијама првог степена, као и лице које је завршило основне студије по прописима који су важили до ступања на снагу Закона о високом образовању („Службени гласник РС”, бр. 76/05, 100/07 – аутентично тумачење, 97/08, 44/10, 93/12, 89/13, 99/14, 45/15 – аутентично тумачење, 68/15 и 87/16).

2) студент који је на другој високошколској установи остварио најмање 60 ЕСПБ бодова, ако на другој установи има статус ФИБ студента и просек већи од 8.

3) лице којем је престао статус студента исписивањем са студија, или коме је престао статус студента неуписивањем школске године, ако је пре исписивања остварило најмање 60 ЕСПБ бодова

(2) Лице из става 1, тачка 1-3 овог члана уписује се као СФ студент и не убраја се у одобрени број студената за одређени студијски програм.

Статутом Факултета детаљно су уређена питања везана за организацију и полагање пријемног испита, начин оцењивања резултата постигнутог на пријемном испиту, дужности Комисије за спровођење пријемног испита и Комисије за упис, тајност тестова и последице повреде тајности тестова, право на приговор учесника конкурса.¹³⁵

*

Чл. 68 *Статута Факултета* прописани су услови и мерила за упис на мастер академске студије:

(1) У прву годину мастер академских студија може се уписати лице које је завршило основне академске студије на Правном факултету Универзитета у

---

¹³⁵ Вид.: чл. 66 Статута Факултета.

Београду, односно лице које је завршило основне четворогодишње студије по законима који су важили пре ступања на снагу Закона о високом образовању.

(2) Поред лица из става 1. овог члана право уписа на мастер академске студије имају и кандидати који су завршили основне академске студије и остварили 240 ЕСПБ бодова на неком другом правном или сродном факултету друштвено хуманистичких наука, под условом да се наставни планови и програми тих факултета поклапају са наставним планом и програмом овог Факултета.

(3) Подударност програма утврђује Наставно-научно веће на предлог одговарајућих катедара. Веће може одобрити упис кандидата из става 2. овог члана и уз полагање допунских испита.

(4) Редослед кандидата за упис на прву годину мастер академских студија утврђује се на основу опште просечне оцене остварене на основним студијама, резултата на пријемном испиту, ако се организује, дужине студирања и других услова предвиђених општим актом Универзитета.

(5) Ближи услови уписа и начин организовања пријемног испита уређују се општим актом Факултета.

Ближи услови уписа на мастер студије регулисани су чл. 6-10 *Правилника о мастер академским студијама*.¹³⁶

---

¹³⁶ Чл. 6-10 Правилника о мастер академским студијама:

Мастер академске студије може уписати лице које је завршило основне академске студије и остварило 240 ЕСПБ бодова на Правном факултету Универзитета у Београду, односно лице које је завршило основне четворогодишње студије по законима који су важили пре ступања на снагу Закона о високом образовању.

Поред лица из става 1. овог члана, право уписа на мастер академске студије имају и кандидати који су завршили основне академске студије и остварили 240 ЕСПБ бодова на неком другом правном или сродном факултету друштвено-хуманистичких наука, под условом да се наставни планови и програми тих факултета поклапају са наставним планом и програмом Факултета.

Подударност програма утврђује Наставно-научно веће на предлог одговарајућих катедара. Веће може одобрити упис кандидата из става 2. овог члана уз услов да претходно положи допунске испите. Кандидат је дужан да допунске испите положи пре уписа на мастер академске студије.

Члан 7.

Упис на мастер академске студије врши се на начин и по поступку прописаним конкурсом који расписује Универзитет, у складу са Законом.

Редослед кандидата за упис утврђује се на основу опште просечне оцене остварене на основним студијама, дужине студирања и резултата постигнутог на пријемном испиту, ако се такав испит организује за одређену школску годину.

Наставно-научно веће Факултета својом одлуком прописује колико поена доноси резултат са пријемног испита када се организује, колико општа просечна оцена, а колико дужина студирања.

Веће доноси одлуку најкасније до краја јуна.

Члан 8.

У прилогу овог извештаја налази се Коначна ранг листа кандидата за упис на мастер академске студије за школску 2018/2019. годину са детаљним подацима о критеријумима и начину њиховог вредновања.

*

Чл. 69 Статута Факултета прописани су услови и мерила за упис на докторске студије.

(1) У прву годину докторских студија може се уписати лице које има:

1) завршене мастер академске студије, односно интегрисане студије са најмање 300 ЕСПБ бодова, односно завршене најмање четворогодишње студије по прописима који су важали до ступања на снагу Закона, и општом просечном оценом од најмање 8 на основним академским и мастер академским студијама, односно интегрисаним студијама или

2) завршене мастер академске студије, односно интегрисане студије, са најмање 300 ЕСПБ бодова и остварене научне радове објављене у часописима са листе ресорног министарства пре уписа на докторске студије, у складу са општим актима факултета, односно Универзитета.

(2) Лица са звањем магистра наука могу се уписати на докторске студије у одговарајућој области, у складу са општим актом који доноси Сенат.

Пријемни испит се полаже из два предмета по правилу у виду теста. Предмете за сваки модул, на предлог одговарајуће катедре, одлуком из става 3. члана 7. овог Правилника одређује Наставно-научно веће.

Комисију за спровођење пријемног испита именује декан Факултета. Комисија, која се састоји од два наставника за сваки модул, организује пријемни испит и саопштава резултате.

Члан 9.

Комисија за упис, коју именује декан Факултета, саставља ранг-листу кандидата за упис на мастер академске студије.

Комисију, поред управника мастер академских студија, чине још два наставника Факултета са других катедара. Комисији у раду помаже секретар, кога именује декан из реда запослених на Факултету.

Кандидат има право приговора на резултат објављен на ранг-листи у року од 36 часова од тренутка објављивања ранг-листе. О приговору одлучује декан Факултета, по прибављеном мишљењу Комисије за упис, у року од 48 часова од улагања приговора.

Члан 10

Право уписа стиче кандидат који је испунио услове и на ранг листи се налази у оквиру броја за упис утврђеног у конкурс.

Ако се кандидат који је на то стекао право не упише у року предвиђеном конкурсом, уместо њега се уписује наредни кандидат са ранг листе који испуњава све услове.

Упис за сваку школску годину се окончава најкасније до 20. октобра.

Са кандидатима који се уписују на мастер академске Факултет закључује уговор, којим се регулишу међусобна права и обавезе.

(3) У студијском програму докторских студија прописују се одговарајуће завршене мастер академске студије, односно интегрисане студије, односно научно подручје из којег је стечен академски степен магистра наука као услов за упис на докторске студије.

(4) На студијски програм докторских академских студија може се без пријемног испита уписати лице које је започело докторске студије у истој или сродној научној области на другој високошколској установи, под условима утврђеним студијским програмом, на начин и по поступку утврђеним општим актима Универзитета и факултета.

(5) Студент другог универзитета, односно друге самосталне високошколске установе, не може се уписати на Универзитет, односно на високошколску јединицу у његовом саставу, уколико му је до окончања студијског програма на високошколској установи на којој је уписан остало 60 или мање ЕСПБ бодова.

Ближи услови за упис на докторске студије прописани су чл. 7-10 *Правилника о докторским студијама*.¹³⁷

---

¹³⁷ Члан 7.

Докторске студије може уписати лице које је на Правном факултету Универзитета у Београду завршило: 1) мастер академске студије са најмање 300 ЕСПБ бодова и општом просечном оценом најмање 8 (осам) на основним академским и мастер академским студијама; односно 2) које има завршене мастер академске студије са најмање 300 ЕСПБ бодова, уз општу просечну оцену мању од 8 (осам) и у часописима са листе Министарства просвете, науке и технолошког развоја објављене научне радове, ако му, на предлог одговарајуће катедре, Наставно-научно веће одобри упис. Кандидат који уписује докторске студије мора знати најмање два страна језика релевантна за ужу научну област којој припада оквирно питање из којег намерава да ради докторску дисертацију, у мери да се може користити страном литературом. Стране језике из става 2. овог члана утврђује Наставно-научно веће, на предлог катедре.

Члан 8.

Поред лица из члана 7. овог правилника право уписа на докторске студије под истим условима имају и лица која су завршила студије на неком другом правном факултету, ако су наставни планови, програми и уџбеничка литература комплементарни са наставним планом, програмом и уџбеничком литературом Факултета. Подударност програма и литературе из става 1. овог члана утврђује Наставно-научно веће на предлог одговарајућих катедара. Веће може одобрити упис ових лица и под условом да до 30. септембра текуће године положи одређене испите, који им се одређују у зависности од претходно завршеног другог правног факултета и смера на који конкуришу на Факултету, сходно члану 9. овог правилника.

Члан 9.

Изузетно, на докторске студије може се уписати и лице које је завршило друге мастер академске студије из друштвено-хуманистичких и сродних наука, ако испуњава услове из чл. 7. ст. 1. и 2. овог правилника и под условом да до 30. септембра текуће године положи одређене испите из програма студија права, које одреди Наставно-научно веће, на предлог одговарајућих катедара. Лице из става 1. овог члана изједначено је у правима и обавезама при упису на докторске студије и на докторским студијама са лицем из чл. 7. и 8. овог правилника.

Члан 10.

Упутством 8.3 за примену Стандарда 8 предвиђено је да су „загарантовани начела једнакости и равноправности студената по свим основама (раса, боја коже, пол, сексуална оријентација, етничко, национално и социјално порекло, језик, вероисповест, политичко или друго мишљење, статус стечен рођењем, постојање сензорног или моторног хендикепа и имовно стање), а посебно могућност студирања студената са посебним потребама.“ Морамо приметити да Упутством 8.3 нису предвиђени сви основи по којима је забрањено правити разлику међу студентима и кандидатима за упис.

Факултет гарантује једнакост и равноправност студената по свим основама као и могућност студирања за студенте са инвалидитетом.

Чл. 70, ст. 8 *Статута Факултета* посебно је загарантовано право сваког студента „на различитост и заштиту од дискриминације, у складу са законом.“¹³⁸

Стандардима рада на Правном факултету Универзитета у Београду констатовано је да „наставник не сме приликом оцењивања да врши дискриминацију ни по једном основу (по полу, националној, политичкој и верској припадности и др.)“¹³⁹

Чл. 90, ст. 1. *Статута Факултета* прописано је дужност Факултета „да све студенте са инвалидитетом равноправно укључи у све наставно-научне процесе на Факултету“.

Чл. 82, ст. 6. *Статута Факултета* предвиђено је да „студент са инвалидитетом има право да испит полаже на начин прилагођен његовим могућностима, у складу с Правилником о полагању испита.“

Факултету предузима одговарајуће мере како би се обезбедило остваривање права студената са инвалидитетом на равноправно учешће у свим наставно-научним процесима. Факултет је у периоду од акредитације 2013. године наставио да брине за студенте са посебним потребама, те је, између осталог, за слепе и слабовиде студенте

На докторске студије може се уписати и лице које је завршило магистарске студије и стекло академски назив магистра правних, правно-економских, правно-социолошких или правно-политичких наука.

¹³⁸ Право на Факултет је спровео статистичку анализу родне равноправности као опипљивом критеријуму обезбеђења равноправности студената.

¹³⁹ Чл. 27, ст. 6 Стандарда рада.

омогућена употреба уџбеника у електронској форми, као и тактилна табела са Брајевим писмом, а извршена је и инсталација индукционог система за амплификацију говора за лица оштећеног слуха. Такође, у оквиру Библиотеке Правног факултета формирана је и посебна служба за рад са корисницима са оштећеним видом и приступ електронским публикацијама.¹⁴⁰

Такође, Факултет је и у финансијској сфери наставио да води социјално одговорну политику тако што је показао бригу за самофинансирајуће студенте. Поред диференциране цене ЕСПБ и омогућавања индиректне бенефиције за студенте слабијег материјалног стања у виду плаћања школарине на две до седам рата (у 2017. години ове бенефиције је искористило 1389 студената), Факултет је увео и финансијске олакшице у виду потпуног или делимичног ослобађања од плаћања школарине (од 20% до 100%) студентима са инвалидитетом, припадницима мањина, примаоцима социјалне помоћи, оболелима од тешких хроничних болести, деци ратних војних инвалида, као и браћи и сестрама који студирају на Факултету.

Факултет ће настојати да у наредном периоду предузме низ додатних мера како би се обезбедило учешће студената са посебним потребама у свим облицима студентског и научноистраживачког рада.

Упутством 8.4 за примену Стандарда 8 предвиђено је да „високошколска установа унапред упознаје студенте са обавезом праћења наставе.“

Статутом Факултета предвиђено је као основно право студената право на упис, квалитетно школовање и објективно оцењивање, као и обавеза да, између осталог, испуњавају наставне и предиспитне обавезе.¹⁴¹ Факултет настоји да сталним осавремењивањем програма студија и другим средствима мотивише студенте да праћење наставе схвате пре свега као елемент њиховог права на квалитетно школовање, а не искључиво као њихову обавезу, као и да их подстакне да активно учествују у настави. С друге стране, наставници и сарадници дужни су да у складу са *Стандардима рада на Правном факултету Универзитета у Београду* наставу изводе

---

¹⁴⁰ Вид.: чл. 78 Правилника о организацији и систематизацији радних места.

¹⁴¹ Вид.: чл. 70, ст. 1, т. 1 и чл. 70, ст. 2, т. 1 Статута.

на начин који држи пажњу слушалаца и који стимулише критичко размишљање студената.¹⁴²

Упутством 8.5 за примену Стандарда 8 предвиђено је да се студенти „оцењују помоћу унапред објављених критеријума, правила и процедура.“

Чл. 70, ст. 1, т. 1 Статута Факултета свим студентима је загарантовано право на објективно оцењивање.

Како би се обезбедило објективно оцењивање студената на свим нивоима студија правила о оцењивању су посебно регулисана одредбом чл. 81 *Статута Факултета* и посебним правилницима.

Правила о оцењивању су предвиђена:

- *Стандардима рада на Правном факултету Универзитета у Београду* (чл. 27 – Стандарди спровођења оцењивања).
- Детаљна правила о оцењивању на основним и мастер студијама садржана су у *Правилнику о испитима на основним академским студијама*¹⁴³ и *Правилнику о мастер академским студијама Правног факултета Универзитета у Београду*.¹⁴⁴
- Оцењивање на докторским студијама врши се у складу са *Статутом Факултета, Стандардима рада на Правном факултету Универзитета у Београду* и *Правилником о докторским студијама*. Оцена и одбрана докторске дисертације регулисана је такође *Правилником о докторским студијама*.¹⁴⁵

Ова документа су објављена, између осталог, на веб сајту Факултета.¹⁴⁶

---

¹⁴² Вид.: чл. 14 Стандарда рада на Правном факултету Универзитета у Београду.

¹⁴³ Прилог: Правилник о ипитима на основним академским студијама.

¹⁴⁴ Прилог: [Правилник о мастер академским студијама](#).

¹⁴⁵ Прилог: [Правилник о докторским академским студијама](#).

¹⁴⁶ Види: <http://www.ius.bg.ac.rs/info/Pravilnik%20o%20doktorskim%20studijama%20-%202012.pdf>,
<http://www.ius.bg.ac.rs/info/>.

Упутством 8.6 за примену Стандарда 8 предвиђено је да „високошколска установа систематично анализира, оцењује и унапређује методе и критеријуме оцењивања студената по предметима, а посебно: да ли је метод оцењивања студената прилагођен предмету, да ли се прати и оцењује рад студента током наставе, какав је однос оцена рада студента током наставе и на завршном испиту у укупној оцени и да ли се оцењује способност студента да примени знање.“

Факултет располаже засебном базом података о оцењивању која је предмет анализе коју врше Управа, Комисија за праћење и унапређење квалитета наставе, катедре и наставници који испитују конкретан предмет.

Критеријуми оцењивања су унапред прописани и наставници и сарадници су дужни да их примењују у процесу оцењивања. *Стандардима рада на Правном факултету Универзитета у Београду* посебно су прописани стандарди спровођења оцењивања. Чл. 27 Стандарда прописано је следеће:

- (1) Наставник се мора придржавати јасних и унапред познатих критеријума оцењивања који су садржани у плану рада на предмету.
- (2) Наставник мора да користи уједначене критеријуме у свим предиспитним активностима и испитним роковима.
- (3) Оцењивање мора бити објективно и непристрасно.
- (4) Усмени или писмени испит има опсег и садржај зависно од опсега и садржаја предиспитних активности сваког појединог студента.
- (5) У циљу обезбеђења непристрасности и објективности оцењивања, писмени испити се раде под шифром, а на усменим испитима наставник не сме прегледати претходне оцене студента већ само списак његових предиспитних активности.
- (6) Наставник не сме да приликом оцењивања врши дискриминацију ни по једном основу (по полу, националној, политичкој и верској припадности и др.) .

(7) Наставник је дужан да приликом оцењивања обрати пажњу на Дневник рада (индекс) за сваког појединог студента и да приликом давања коначне оцене узме у обзир бодове које је студент прикупио у предиспитним активностима, код било ког наставника/испитивача са истог предмета.

(8) Студент има право на разумно образложење његовог успеха/неуспеха на писменом, односно усменом испиту.

(9) Право студента на приговор на оцењивање регулисано је *Правилником о испитима на основним академским студијама*.

Оцењивање и унапређивање метода и критеријума оцењивања студената по предметима разматрају Управа факултета, Комисија за праћење и унапређење квалитета наставе, катедре и предметни наставници путем дискусија.

Упутства 8.7 и 8.8 за примену Стандарда 8 су већ била предмет дискусије, тако да на овом месту нећемо вршити непотребна понављања. Њима је предвиђено да су „методе оцењивања студената и знања која су усвојили у току наставно-научног процеса усклађене са циљевима, садржајем и обимом акредитовања студијских програма“, те да „високошколска установа обезбеђује коректно и професионално понашање наставника током оцењивања студената (објективност, етичност и коректан однос према студенту).“

Упутства 8.9 и 8.10 за примену Стандарда 8 су нераздвојно везани и стога ће бити дискутовани заједно. Упутством 8.9 за примену Стандарда 8 предвиђено је да „високошколска установа систематично прати и проверава оцене студената по предметима и предузима одговарајуће мере уколико дође до неправилности у дистрибуцији оцена (сувише високих или ниских оцена, неравномеран распоред оцена) у дужем периоду“, а према упутству 8.10 „високошколска установа систематично

прати и проверава пролазност студената по предметима, програмима, годинама и предузима корективне мере у случају сувише ниске пролазности или других неправилности у оцењивању“.

Факултет уредно води евиденцију о пролазности студената на испитима на свим нивоима студија. Уколико се уоче неправилности предузимају се мере за њихово отклањање, превасходно у складу са академским узусима, у разговору Управе (по правилу Декана) са наставником код кога су уочене неправилности у дистрибуцији оцена или сувише ниска пролазност.

Предмет разматрања су, посебно, студентске евалуације и подаци о пролазности на испитима уколико се уоче неправилности, нелогичности и други недостаци. Наиме, обавезан елемент студентске евалуације је становиште студената о томе да ли оцене наставника одговарају показаном знању студента.

Управа посебно примећује релативно ниску пролазност студената који студирају дужи низ година и настоји да предузме мере за побољшање њихове пролазности на испитима, а које неће пореметити критеријум оцењивања, будући да сви студенти имају право на равноправност. Студентима се саветује да поново похађају одређене облике наставе (на пример предавања), као и да чешће иду на консултације код предметних наставника и сарадника како би се отклониле потешкоће проузроковане, примера ради, прекидом континуитета студирања.

Упутством 8.11 за примену Стандарда 8 предвиђено је да „високошколска установа омогућава студентима одговарајући облик студентског организовања, деловања и учешћа у одлучивању, у складу са законом.“

Оно што је речено у другим деловима овог извештаја о правима и обавезама студената и њиховим активностима важи и за овај критеријум те нећемо вршити непотребна понављања. На овом месту поменућемо само оно што смо сматрали посебно битним у процесу самовредновања.

Факултет подстиче различите облике студентског организовања. Активности студената се такође прате од стране факултета и о свим значајнијим догађајима се извештава у билтену Факултета *Acta Diurna* и на веб сајту Факултета.

Поред активности Студентског парламента, као органа Факултета чија је надлежности регулисана и *Статутом Факултета*, студенти се организују, било самостално, било уз помоћ или у организацији Факултета, у Дебатни клуб, Moot Court, Forum Romanum, спортска друштва (нпр. спортско друштво Викторија), ЕЛСА, студентски лист „Правник“, разне студентске организације, итд. Факултет се може похвалити широко развијеном и разноврсном студентском активношћу.¹⁴⁷

Уз бојазан да на овом месту не наведемо све облике учешћа студената у одлучивању на Факултету, овде ћемо само поменути најбитније:

- четири члана Савета Факултета су студенти које бира Студентски парламент (чл. 9 *Статута Факултета*);
- Декану у раду помаже, између осталог, студент продекан (чл. 16 *Статута Факултета*);
- студент продекан учествује у раду деканског колегијума када се разматрају студентска питања, укључујући и питања режима студија и студијских програма, а на позив Декана може учествовати и у другим случајевима (чл. 17, ст. 2. *Статута Факултета*);
- студент продекан, предлаже мере за унапређење студентског стандарда и прати стање у тој области; координира рад студентских организација на Факултету; учествује у раду Савета Факултета без права гласа, обавља и све друге послове који се односе на студентска питања;
- при расправљању, односно одлучивању о питањима која се односе на осигурање квалитета наставе, реформу студијских програма, анализу ефикасности студирања и утврђивање броја ЕСПБ бодова, састав Наставно-научног већа се проширује за 20% представника студената, укључујући представнике сарадника у настави, које бира Студентски парламент у складу са *Статутом Факултета* (чл. 23, ст. 3 *Статута Факултета*);

---

¹⁴⁷ Више о студентском животу на Факултету вид.: http://www.ius.bg.ac.rs/studenti/Default_cir.htm.

- у стручном телу које је образовало Наставно-научно веће које има задатак да расправља питања која се односе на осигурање квалитета наставе, реформу студијских програма, анализу ефикасности студирања и утврђивање броја ЕСПБ бодова, студенти чине 20% чланова (чл. 33, ст. 5 *Статута Факултета*);
- У раду семинара катедре учествују чланови катедре, други стручњаци и студенти (чл. 43, ст. 3 *Статута Факултета*).

Активно учешће студената у раду Факултета и Универзитета и њихова партиципација у одлучивању о виталним стварима везаним за њихов статус, права и обавезе представља не само законску обавезу већ и истински императив хармоничног односа између наставника и студената. Дубоко верујемо да се однос наставника, сарадника и студената мора заснивати на основама међусобног уважавања и поштовања личности, али и да је уз то потребно обострано веће улагање.

СТАНДАРД 9: КВАЛИТЕТ УЦБЕНИКА, ЛИТЕРАТУРЕ, БИБЛИОТЕЧКИХ И ИНФОРМАТИВНИХ РЕСУРСА

Стандардом 9 Стандарда за самовредновање и оцењивање квалитета високошколских установа предвиђено је да се „квалитет уџбеника, литературе, библиотечких и информатичких ресурса обезбеђује доношењем и спровођењем одговарајућих општих аката.“

Упутством 9.1 за примену Стандарда 9 предвиђено је да „високошколска установа обезбеђује студентима уџбенике и другу литературу неопходну са савлађивање градива у потребној количини и на време.“

Факултет благовремено обезбеђује студентима потребан број уџбеника и друге неопходне литературе. Пракса је Факултета да се уџбеници, по правилу, издају од стране Факултета, односно његовог Центра за издаваштво и информисање. Захваљујући издавачком раду Центра, до сад је издато чак 64 издања уџбеника. Релевантни уџбеници и друга литература се могу набавити у књижари Правног факултета која се налази у приземљу зграде Факултета.¹⁴⁸

Библиотека Факултета располаже довољним бројем актуелних уџбеника, а целокупну литературу која је неопходна или пожељна за спремање одређеног испита може се наћи у Библиотеци Факултета. Библиотечки фонд студенти могу да претраже и путем веб сајта Факултета, на којем им је омогућен приступ базама књига и остале литературе.¹⁴⁹

Сви самофинансирајући студенти Факултета, на основу плаћене школарине, благовремено добијају уџбенике које издаје Факултет.

---

¹⁴⁸ Вид.: сајт Центра за издаваштво и информисање Факултета: <http://centar.ius.bg.ac.rs>.

¹⁴⁹ Вид.: http://www.ius.bg.ac.rs/biblioteka/Default_cir.htm.

Упутством 9.2 за примену Стандарда 9 предвиђено је да је „настава из сваког предмета покривена одговарајућим уџбеницима и другим училима, који су унапред познати и објављени.“

Обавезну и допунску литературу, на свим нивоима студија могу чинити само лако доступне публикације. Подаци о обавезној и допунској литератури наводе се у силабусима који су доступни у примереном временском периоду пре отпочињања наставе на датом предмету.

Иако Факултет подстиче наставнике да пишу и објављују уџбенике, примећује се да недостају уџбеници за поједине предмете, посебно опционе. Мада су они покривени квалитетном литературом која је прилагођена потребама извођења наставе, нови стандарди за избор у звања ванредног и редовног професора демотивишу наставнике да се посвете изради уџбеника, будући да се они „не бодују“ на одговарајући начин, док је, са друге стране, за израду квалитетног уџбеника неопходно уложити знатан напор и богато наставно и научноистраживачко искуство.

Упутством 9.3 за примену Стандарда 9 предвиђено је да „високошколска установа доноси општи акт о уџбеницима. У складу са тим општим актом, установа систематично прати, оцењује квалитет уџбеника и других училиа са аспекта квалитета садржаја (савременост, тачност) структуре (примери, питања, резиме), стила и обима (усклађеност са бројем ЕСП бодова); уџбеници и друга училиа која не задовољавају стандард бивају побољшани или повучени из наставе и замењени квалитетнијим.“

Факултет има посебан *Правилник о уџбеницима* који је усвојило Наставно-научно веће Правног факултета Универзитета у Београду 08. октобра 2007. године. Овим правилником се на детаљан начин регулишу „стандарди везани за обезбеђивање и проверу квалитета уџбеника, наставног и испитног материјала.“¹⁵⁰

---

¹⁵⁰ У складу са чл. 1 Правилника о уџбеницима под наставним материјалом се подразумевају материјали и извори који се користе у извођењу различитих облика наставе, а под испитним материјалом обавезна и додатна литература и грађа која представља испитни материјал.

Правилником о уџбеницима се на детаљан начин регулишу сва питања обухваћена Упутством 9.3 за примену Стандарда 9 и на овом месту нећемо репродуковати његову садржину.

У складу са чл. 26, ст. 25 и чл. 33, ст. 1 *Статута Факултета*, Наставно-научно веће је формирало Комисију за уџбенике која се стара о примени *Правилника о уџбеницима*.

Упутствима 9.4 и 9.5 за примену Стандарда 9 предвиђено је да “високошколска установа обезбеђује студентима библиотеку опремљену потребним бројем библиотечких јединица, као и опремом за рад“ и „систематично прати, оцењује и унапређује структуру и обим библиотечког фонда“. Упутством 9.7, број запослених у библиотеци и пратећим службама, као и врста и ниво њихове стручне спреме усклађени су са националним и европским стандардима за пружање ове врсте услуга.“ Упутством 9.8 предвиђено је да се „компетентност и мотивисаност особља за подршку у библиотеци, читаоници и рачунском центру се континуирано прати, оцењује и унапређује“ а према упутству 9.9, „студенти се систематски упознају са начином рада у библиотеци и рачунском центру.“

Управник библиотеке Факултета Вања Ерор, саставила је, за потребе самовредновања, извештај на које смо се ослонили у дискусији о Стандарду 9:

„Библиотека Правног факултета Универзитета у Београду је научноистраживачка организациона јединица Факултета и организована је и устројена у складу са *Статутом Правног факултета Универзитета у Београду*, *Законом о библиотечко-информационој делатности РС (2011)* и *Правилником о националним стандардима за обављање библиотечко-информационе делатности (2013)*. Према поменутиим документима, она је дужна да прикупља, каталогизује, чува и даје на коришћење библиотечко-информациону грађу, првенствено наставницима, сарадницима и студентима Факултета, али и другим заинтересованим лицима и институцијама.

Библиотеком управља Библиотечки одбор, а руководи управник Библиотеке. Управник Библиотеке обезбеђује равномерну упошљеност свих извршилаца, којих је у претходном периоду било девет и то: један запослени у магацину књига, на пословима издавања библиотечко-информационе грађе и њиховог враћања у фонд, два извршиоца на пословима издавања грађе, исписивања реверса, пружања информација за кориснике, један запослени на обради серијских публикација (инвентарисање...), један библиотекар-саветник за ауторску обраду монографских публикација, један библиотекар за рад на предметној класификацији, један на каталогизацији саставних делова публикација, један библиотекар за рад са електронским публикацијама и заменик управника, чији су послови успостављање комуникације са истим или сличним институцијама у земљи и региону у циљу размене или поклањања издања Правног факултета и пријема исте, као и на промоцији факултетских издања.

Библиотечки фонд се заснива се на нашој и страниј висококвалитетној уџбеничкој и приручничкој литератури, научним монографијама, референсној збирки, бројним часописима, али и бројним библиотечким и информатичким ресурсима. Иако је правна литература најзаступљенија, посебно се негује набавка капиталних научних издања, затим енциклопедија, речника, лексикона и друге важне секундарне литературе, као и вредних публикација из социологије, филозофије, историје, економије и других, праву сродних научних области. Сва наведена литература је не само на нашем језику, већ и на водећим светским језицима, што доприноси квалитету истраживања различитих правних система, од античког и средњовековног, до модерног, нарочито европског и англосаксонског. Корисницима су доступне на само публикације објављене у папирној форми, већ и електронске публикације, електронски каталози и бројне базе података. Студенти и запослени на Факултету, као и сви корисници академске мреже, имају могућност приступа највећим електронским сервисима обухваћених КОБСОН-ом. Факултет је претплаћен на водеће базе електронских часописа и судске праксе као што је нпр. *Kluwer arbitration*.

Укупна површина Библиотеке је 2.338 метара квадратних. Услуживање корисника се одвија у квалитетно опремљеној, лепо дизајнираној и функционалној корисничкој читаоници која има 75 места са компјутерским прикључцима. Сам простор је подељен у две читаонице, студентску, у којој се и дају публикације на послугу и читаоницу намењену наставницима и докторандима, у којој је смештена и даје се на коришћење и текућа периодика. Библиотеку користи око осам хиљада наших активних студената, којима стоје на располагању 4 сале за учење са око 400 места, као и наставници и сарадници Факултета. Њени фондови су приступачни, под посебним условима, и свим другим корисницима.

БРОЈНО СТАЊЕ ФОНДА И ВРЕДНОСТ ФОНДА

Укупно примерака књига	159.147
Укупно наслова књига	102.458
Укупно годишта часописа	35.159
Укупно наслова часописа	2.762
Укупно свезака часописа	359.643
Укупно раритета	преко 1.000

Библиотека-легат проф. др Драгаша Денковића која садржи 1.814 књига и 54 наслова периодике.

Укупан број наслова живих часописа је 139 (70 страних ; 22 регион ; домаћих 47). Набављено су 3 нова наслова. Број пристиглих наслова је 139. Куповином је приновљено 81 наслов часописа (63 страних часописа, 17 домаћи и 1 из региона). Разменом добијамо 31, поклоном 23, сопствено издање су 4 наслова.

Тренутно пописан фонд електронских публикација библиотеке Правног факултета Универзитета у Београду броји: 508 домаћих наслова, 1271 страни наслов и 1682 мастер рада, укупно 3461 електронска публикација.

Размена публикација се одвија са 117 институција, 61 у земљи и региону и 56 у иностранству.

Током године објављује се четири *Билтен приновљених монографских публикација* у којем су пописани наслови свих новоприспелих књига.“

У Библиотеци је запослено девет стручних радника од којих сви имају завршен факултет, а један запослени је и доктор библиотечно-информационих наука. Компетентност и стручност библиотечног кадра доказује и то што су запослени положили стручни библиотечарски испит, а од њих чак шест има лиценцу за рад у COBIB.SR-у. Запослени у Библиотеци су похађали велики број курсева које организују Народна библиотека Србије, Универзитетска библиотека Светозар Марковић и Заједница библиотека универзитета у Србији:

- Употреба програмске опреме COBISS/2 каталогизација – монографске публикације;
- Употреба програмске опреме COBISS/2 каталогизација – серијске публикације;
- Курс COBISS 2/ каталогизација интегративних извора;
- Употреба програмске опреме COBISS/2 каталогизација – Библиографије истраживача;
- Каталогизација старе и ретке књиге;
- Више радионица за високошколске библиотекарe.

Овде је сасвим прикладно споменути и успех колегинице др Бранке Драгосавац, заменице Управника факултетске Библиотеке, која је добила награду „Стојан Новаковић“ за 2017. годину. Награду додељује Библиотечарско друштво Србије, а колегиница Драгосавац је награду добила за монографију „Јавне библиотеке у Србији: од 1901. до 1918. године“.

Помоћ и подршку у раду Библиотеци даје, првенствено, Библиотечки одбор, а тешња сарадња се одвија са Центром за издаваштво и информисање и Рачунско – информационим центром Факултета.

Факултет је у 2017. години откупио Библиотеку пок. професора Алберта Вајса, који је од 1947. до своје смрти 1964. године био наставник Правног факултета Универзитета у Београду. Поред драгоцених књига на многим језицима из области историје цивилизације, опште и националне историје државе и права, упоредног права, правне историје, филозофије права и других дисциплина, његова библиотека је од значаја за истраживаче и с обзиром на то да је у име Владе Федеративне Народне Републике Југославије учествовао у војном тужилаштву при међународном војном суду у на процесу Нирнбергу 1945-1946. године.

Изван Библиотеке, у Семинару за међународно право, чува се књижни фонд који садржи документацију везану за рад међународних организација и ОУН.

Сви аспекти рада Библиотеке, укључујући ту и елементе из упутства за примену Стандарда 9 детаљно су регулисани чл. 49 и 50 *Статута Факултета*, чл. 72-79. *Правилника о унутрашњој организацији и систематизацији радних места Правног факултета Универзитета у Београду* и *Правилником о раду библиотеке Правног Факултета Универзитета у Београду*.

Према упутству 9.6 за примену Стандарда 9 „високошколска установа обезбеђује студентима неопходне информатичке ресурсе за савлађивање градива, потребан број рачунара одговарајућег квалитета, другу информатичку опрему, приступ интернету и осталу комуникациону опрему.“

У протеклом периоду учињене су значајне инвестиције у развој информатичке мреже на Факултету. Такође, постављена је нова интернет презентација Правног факултета на енглеском језику, која обухвата све релевантне информације о Факултету, наставницима и сарадницима, наставним програмима и ваннаставним активностима на Факултету, као и о релевантним факултетским публикацијама на енглеском језику. Осим тога, пратећи трендове новог начина комуникације, Факултет је од краја 2017. године постао присутан и на популарним мрежама које користе нарочито младе генерације, као што су *Facebook*, *Instagram* и *You Tube*, нудећи студентима и тим путем низ информација од значаја за њихово студирање. Од 2017. године на Факултету

функционише и *Eduroam* мрежа, која омогућава страним гостима из академске заједнице непосредно повезивање на Интернет, а исто тако и наши наставници и сарадници, приликом боравка на иностраним универзитетима, од сада могу да се директно повежу на Интернет преко *Eduroam*-а, без потребе да од домаћина добијају лозинку за конектовање.

Попис рачунара и друге информатичке опреме који су стављени на располагање студентима налази се у прилогу овог извештаја.

Према Стандарду 9.10 „просторије намењене за смештај библиотечког фонда, архивског и осталог електронског материјала, нарочито студентске читаонице, смештене су у одговарајућем делу зграде како би студентима, наставном и ненаставном особљу и осталим корисницима пружиле адекватне услове за рад. Коришћење библиотеке и приступ њеном комплетном фонду обезбеђен је најмање 12 часова дневно.“

Наведене просторије на Факултету се налазе у одговарајућем делу зграде који обезбеђује заштиту библиотечког фонда и неометан рад наставника и студената. Коришћење библиотеке и приступ њеном фонду омогућен је сваког радног дана у периоду од 08.00-19:00 часова (Одељење за рад са корисницима и Магацин библиотеке имају исто радно време).¹⁵¹ Контактима особа одговорних за поједине послове Библиотеке налазе се на веб сајту Факултета.¹⁵²

У складу са Упутством 9.9 за примену Стандарда 9 које налаже да се „студенти систематски упознају са начином рада у библиотеци и рачунском центру“, студенти се упознају са начином рада у библиотеци и рачунском центру (студентској компјутерској

---

¹⁵¹Види <http://www.ius.bg.ac.rs/biblioteka/sluzbe.htm>.

¹⁵² *Ibid.*

лабораторији) како непосредно од стране особа запослених у библиотеци, тако и преко веб сајта Факултета,¹⁵³ периодичним билтенима¹⁵⁴ и на друге одговарајуће начине.

*

Личним увидом у рад Библиотеке, установљено је да она функционише на одговарајући начин уз пружање високог квалитета услуга, да је студентима, наставницима, сарадницима и другим корисницима омогућен лак приступ каталозима и електронском систему за претрагу књига, те да је одликује једноставност, систематичност и брзина у раду. У евалуацији коју су извршили дипломирани студенти рад Библиотечких служби је оцењен просечном оценом 4,33 (на скали од 1 до 5).

У претходном периоду учињен је велики напор да се библиотечки фонд осавремени и обезбеди да у њему нађу место кључне монографије и друге публикације из свих области правних и са њима повезаних научних дисциплина. Будући да је за успешно бављење научно-истраживачким радом неопходно да Факултет располаже квалитетним изворима, став Факултета је да се не сме запоставити даља набавка књига и периодике за Библиотеку, већ ју је потребно даље унапредити, будући да је класичан библиотечки материјал још увек незаобилазан у истраживању и поред снажног продора електронских медија.

Будући да Библиотека Факултета представља једну од највећих трајних вредности Факултета и неизмерно културно благо за цео регион, у наредном периоду обратиће се додатна пажња нарочито у погледу физичке заштите, у циљу очувања постојећег библиотечког фонда и његове безбедности, имајући у виду да постоји слабије чуван приступ Библиотеци путем улаза окренутог ка Ташмајданском парку.

Ради унапређења квалитета услуга које пружа библиотека планира се набавка већег броја професионалних скенера који би били на располагању корисницима, чиме би се омогућило боље чување постојећег фонда, јефтиније преузимање и већа доступност наслова који се чешће користе.

Факултет улаже напоре како би се подстакло заснивање посебне библиотеке и каталога електронских књига које су данас приступачне у великом обиму, у складу са

---

¹⁵³ Види http://www.ius.bg.ac.rs/org/default_cir.htm, одељак „Научно – истраживачка радна јединица“.

¹⁵⁴ Види <http://www.ius.bg.ac.rs/biblioteka/bilten/bilten%20biblioteka.htm>

законском регулативом и међународним стандардима у погледу њиховог коришћења. Тиме би се веома лако и без много трошкова на организациони начин учинио доступним изузетно велики број најновијих издања често скувих књига, а пребацавањем у електронски облик један број ретких књига и оних које се често користе би се трајно очувао и омогућила би се њихова стална доступност.

*

У вези са применом Стандарда 9, налазимо за потребно да напоменемо да је Институт за међународне студије Факултета депозитар документације Уједињених нација која редовно пристиже и чува се у просторији Института за међународне студије (соба 422) и одговарајућем простору у магацина библиотеке. Студентима, наставницима и сарадницима је омогућен приступ богатој колекцији документације УН, укључујући ту и примера ради, записнике са седница Савета безбедности, Генералне скупштине, статистички годишњаци УН, извештаји Комисије за међународно право УН, Извештаји Међународног суда правде (Reports of the International Court of Justice), Извештаји међународних арбитражних трибунала (Reports of International Arbitral Awards), бројне посебне и периодичне публикације итд.

*

Како би се унапредио рад Библиотеке, а набавка књига и других публикација обављала на рационалан и ефикасан начин којим се покривају области за које је Факултет матичан, формиран је Библиотечки одбор у чијем су саставу представници свих катедри.¹⁵⁵

*

Факултет поседује Рачунско-информативни центар који има статус самосталне научно-истраживачке организационе јединице Факултета, која се састоји од две научно-истраживачке и једне наставно-истраживачке јединице: Рачунарске лабораторије, Рачунско-информативног центра за аутоматску обраду података и Студентске рачунарске лабораторије.

Задатак Рачунско-информативног центра је да обавља послове из области рачунарства и информатике за потребе научне и наставне истраживачке делатности,

---

¹⁵⁵ Вид.: <http://www.ius.bg.ac.rs/biblioteka/odbor.htm>.

извођење наставе (на редовном курсу и постдипломским студијама) и рада стручних служби.

Организација, надлежност, рад, управљање и контрола рада Рачунско-информативног центра регулисана је чл. 54 *Статута Факултета*, чл. 84-87 *Правилника о унутрашњој организацији и систематизацији послова и радних места Правног факултета Универзитета у Београду*, као и *Правилником о организацији и раду рачунско-информативног центра Правног факултета Универзитета у Београду*.

СТАНДАРД 10: КВАЛИТЕТ УПРАВЉАЊА ВИСОКОШКОЛСКОМ УСТАНОВОМ И КВАЛИТЕТ НЕНАСТАВНЕ ПОДРШКЕ

Стандардом 10 Стандарда за самовредновање и оцењивање квалитета високошколских установа предвиђено је да „квалитет управљања високошколском установом и квалитет ненаставне подршке се обезбеђује утврђивањем надлежности и одговорности органа управљања и јединица за ненаставну подршку и перманентним праћењем и провером њиховог рада.“

Упутством 10.1 за примену Стандарда 10 предвиђено је да „органи управљања и органи пословођења, њихове надлежности и одговорности у организацији и управљању високошколском установом су утврђени општим актом високошколске установе у складу са законом.“

Статутом Факултета утврђени су органи управљања и пословођења и њихове надлежности и одговорности у организацији и управљању Факултетом, у складу са *Законом о високом образовању*, општим актима Универзитета и другим подзаконским прописима.

Орган управљања Факултетом је Савет Правног факултета Универзитета у Београду (Савет Факултета), који се састоји од 27 чланова, од којих 15 чланова бира, тајним гласањем, из сопствених редова (Наставно-научно веће, по правилу, 11 из реда наставника и два из реда асистената), два члана бирају, тајним гласањем, из сопствених редова ваннаставни радници, а 8 чланова именује, односно бира оснивач, и четири члана Студентски парламент Факултета.¹⁵⁶

---

¹⁵⁶ Чл. 11 Статута Факултета.

Статутом је прописано ограничење да члан Савета Факултета из реда запослених на факултету (дакле, како чланови Наставно-научног већа, тако и чланови из реда ненаставног особља) не могу бити бирани више од два пута узастопно (чл. 11, ст. 6 Статута Факултета). Декан, продекани и Секретар Факултета не могу бити бирани за члана Савета (чл. 11, ст. 7 Статута Факултета).

Статутом је посебно прописано да приликом предлагања кандидата за члана Савета Факултета треба водити рачуна о одговарајућој заступљености полова. (чл. 11, ст. 3 Статута Факултета).

Статутом је посебно регулисан начин избора и разрешења чланова Савета које бирају запослени на Факултету. Чл. 12 прописано је да кандидате за чланове Савета предлаже Наставно-научно веће, односно ваннаставни радници, да се избор врши тајним гласањем. За чланове Савета изабрано је 13

Надлежност и рад Савета регулисана је чл. 12 *Статута Факултета*. Савет Факултета:

- 1) доноси и мења Статут Факултета, на предлог Наставно-научног већа;
- 2) бира и разрешава Декана, на предлог Наставно-научног већа;
- 3) доноси финансијски план Факултета, на предлог Наставно-научног већа, односно другог стручног тела Факултета које оно одреди;
- 4) усваја извештај о пословању и годишњи обрачун, на предлог Наставно-научног већа, односно другог стручног тела Факултета које оно одреди;
- 5) усваја план коришћења средстава за инвестиције, на предлог Наставно-научног већа, односно другог стручног тела Факултета које оно одреди;
- 6) даје сагласност на одлуке о управљању имовином Факултета;
- 7) даје сагласност на расподелу финансијских средстава;
- 8) доноси одлуку о висини школарине, на предлог Наставно-научног већа, односно другог стручног тела које оно одреди;
- 9) подноси Влади Републике Србије, најмање једанпут годишње, извештај о пословању Факултета;
- 10) врши избор екстерног ревизора финансијског пословања факултета;

кандидата из реда наставника и сарадника и два кандидата из реда ваннаставних радника са највећим бројем гласова. Међутим, уколико је предложено онолико кандидата колико се и бира, изабран је онај кандидат који је добио више од половине гласова присутних чланова Наставно-научног већа, односно ваннаставних радника.

Поступак избора се понавља за онај број чланова Савета који је у првом кругу гласања остао непопуњен. Мандат чланова Савета траје четири године, осим чланова Савета који су представници студената, чији мандат, у складу са Статутом Универзитета у Београду траје две године (чл. 11, ст. 4 Статута).

Статутом је посебно предвиђено да Студентски парламент бира чланове Савета из реда студената који су по први пут уписали годину у школској години у којој се врши избор, тајним гласањем, већином од укупног броја чланова, а да самостално ближе уређује поступак кандидовања и начин спровођења гласања (чл. 11, ст. 5).

Статутом је предвиђен и поступак разрешења члана Савета из реда чланова Наставнонаучног већа и ваннаставних радника. Чл. 12, ст. 6-8 предвиђени су услови и поступак разрешења. Услов за разрешење постоји уколико члан Савета не заступа интересе ПФ или трајније неоправдано не врши дужност. Предлог за разрешење може учинити Савет, Декан или најмање десет чланова Наставно-научног већа или ваннаставних радника. О предлогу за разрешење одлучује се тајним гласањем сходном применом правила о избору чланова Савета.

Седнице Савета сазива и радом Савета руководи председник. У случају спречености или одсутности председника Савета, замењује га потпредседник. Председника и потпредседника Савета бира Савет из реда запослених на Факултету, тајним гласањем (чл. 13).

- 11) доноси одлуку о образовању унутрашњих организационих јединица, на предлог Наставно-научног већа;
- 12) доноси одлуку о оснивању или укидању катедара, на предлог Наставно-научног већа;
- 13) доноси одлуку о оснивању организационе јединице или посебног правног лица чији је циљ комерцијализација резултата научноистраживачког рада, на предлог Наставно-научног већа;
- 14) именује органе управљања, односно представнике у органима управљања правних лица чији је оснивач Факултет, или које су поверене на управљање Факултету и обавља друге послове у вези са оснивачким, односно управљачким правима у тим правним лицима, у складу са законом;
- 15) доноси Пословник о раду Савета, којим ближе уређује руковођење и начин рада;
- 16) врши и друге послове у складу са законом, овим Статутом и другим општим актима Факултета.

Савет доноси одлуке већином гласова укупног броја чланова, осим ако је овим Статутом предвиђено друкчије.

*

Орган пословођења Факултета је Декан, коме у раду помажу продекани и то четири из реда наставника који су у радном односу са пуним радним временом и један студент продекан. Начин избора и делокруг послова Декана и Продекана уређен је, у складу са *Законом о високом образовању* и прописима Универзитета *Статутом Правног факултета Универзитета у Београду*.

Статутом је утврђено да је Декан руководилац и орган пословођења Факултета, да се бира из реда редовних професора, који су на Факултету у радном односу са пуним радним временом, на мандатни период од три године са могућношћу једног поновног избора. Статутом је предвиђено да кандидат за Декана не може бити лице које је правноснажном пресудом осуђено за кривично дело против полне слободе, фалсификовања исправе коју издаје високошколска установа или примања мита у

обављању послова у високошколској установи, односно које је правноснажном пресудом осуђено на казну затвора за друго кривично дело, као ни лице које је прекршило кодекс професионалне етике. Такође, Декан не може бити лице изабрано, постављено или именовано на функцију у државном органу, органу аутономне покрајине или локалне самоуправе, у органу политичке странке, као ни лице које је члан Националног савета за високо образовање, члан Комисије за акредитацију и проверу квалитета и лице које је запослено у Националном телу за акредитацију и проверу квалитета у високом образовању.¹⁵⁷

Продекани из реда наставника су: продекан за наставу, продекан за финансије, продекан за научни и стручни рад и продекан за међународну сарадњу. Статутом је утврђено следеће:

(3) Продекане из реда наставника и студента продекана бира Савет Факултета, на начин уређен овим Статутом.

(4) Мандат продекана из реда наставника траје три године.

(5) Мандат студента продекана траје годину дана, без ограничења могућности поновног избора, а престаје и раније, престанком статуса студента на студијском програму који се остварује на Факултету.

(6) Продекан не може бити лице које не испуњава услове из чл. 15, ст. 3-4 Статута.¹⁵⁸

Чл. 17 Статута Факултета прописано је да Декан и продекани чине Декански колегијум. Раду Деканског колегијума присуствује и Секретар Факултета.

Услови и поступак избора Декана и продекана, престанак мандата Декана и продекана пре истека времена на које је изабран и услови и поступак разрешења Декана и продекана су детаљно уређени *Статутом Факултета*.¹⁵⁹

Надлежности Декана и продекана детаљно су уређени чл. 23 *Статута Факултета* и састоје се у следећем:

(1) Декан:

---

¹⁵⁷ Чл. 15 Статута Факултета.

¹⁵⁸ Исти услови који се предвиђају и за Декана, у вези са осуђиваношћу и вршењем функције.

¹⁵⁹ Чл. 18-21 Статута Факултета.

- 1) представља и заступа Факултет;
- 2) стара се о законитости и правилности рада на Факултету;
- 3) организује и усклађује рад и руководи радом и пословањем Факултета, одређује појединачно радно ангажовање наставника и сарадника у научно-истраживачким пројектима и одговара за остварење образовне и научне делатности;
- 4) одређује распоред наставе на основним, дипломским, специјалистичким и докторским студијама, уз претходну консултацију шефова катедри, а у случају поремећаја у одржавању испита и термине одржавања испита и испитиваче, уз претходну консултацију шефова катедри;
- 5) председава Наставно-научним већем, припрема и предлаже дневни ред његових седница;
- 6) учествује у раду Савета, без права гласа;
- 7) доноси опште акте Факултета у складу са Законом, колективним уговором и овим Статутом;
- 8) предлаже Наставно-научном већу и Савету мере за унапређење рада Факултета, покреће иницијативе и предлаже решења о питањима од значаја за обављање делатности Факултета;
- 9) извршава и спроводи одлуке Савета и Наставно-научног већа Факултета;
- 10) предлаже пословну политику Факултета и мере за њено спровођење;
- 11) наредбодавац је за извршење финансијског плана;
- 12) предлаже надлежном органу финансијски план Факултета;
- 13) подноси Савету годишњи извештај о резултатима пословања;
- 14) поставља руководиоце радних јединица Факултета;

- 15) именује чланове и председавајуће, односно председнике Научног већа факултетског института, Издавачког одбора Центра за издаваштво и информисање, Библиотечког одбора и сл.;
- 16) именује главног и одговорног уредника часописа "Анали Правног факултета у Београду", а на његов предлог и чланове редакције;
- 17) именује Комисију за упис и Комисију за спровођење пријемног испита;
- 18) обуставља од извршења акте руководиоца радних јединица Факултета ако установи да су у супротности са законом и овим Статутом;
- 19) расписује конкурс за заснивање радног односа и стицање звања, на предлог Изборног већа;
- 20) одлучује о заснивању радног односа, у складу са законом и колективним уговором;
- 21) доноси и спроводи одлуке о правима, обавезама и одговорности запослених у складу са законом и општим актима Факултета;
- 22) потписује дипломе и додатак дипломе;
- 23) обавља и друге послове утврђене законом, овим Статутом и другим општим актима Факултета.

У обављању послова из свог делокруга Декан је самосталан и за свој рад одговара Савету Факултета.

Делатност продекана прописана је чл. 23, ст. 3 *Статута Факултета*: Прodeкан из реда наставника организује и води послове у области за коју је задужен, према налозима и упутствима Декана; замењује Декана у случају спречености или одсутности, када Декан тако одреди, у ком случају има сва права, одговорности и дужности Декана и обавља и друге послове које му повери Декан.

Студент продекан предлаже мере за унапређење студентског стандарда и прати стање у тој области; координира рад студентских организација на Факултету и обавља и све друге послове који се односе на студентска питања (чл. 23, ст.4).

Продекани учествују у раду Савета, без права гласа, а за свој рад одговарају Декану и Савету (чл. 23, ст. 5).

Према Упутству 10.2 за припрему Стандарда 10 „структура, организационе јединице и њихов делокруг рада, као и њихова координација и контрола су утврђени општим актом високошколске установе у складу са законом.“

Структура, организационе јединице и њихов делокруг рада као и контрола утврђени су *Статутом Факултета, Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији послова и радних места Правног факултета Универзитета у Београду*, као и другим правилницима Факултета.

Сви релевантни правилници се налазе у прилогу овог извештаја и на овом месту нећемо репродуковати њихову садржину. Унапређење организације и делокруга рада организационих јединица врши се на континуиран начин.

Упутством 10.3 за примену Стандарда 10 предвиђено је да „високошколска установа систематски прати и оцењује организацију и управљање високошколском установом и предузима мере за њихово унапређење.“ Упутством 10.4 за примену Стандарда 10 предвиђено је да „високошколска установа систематски прати и оцењује рад управљачког и ненаставног особља и предузима мере за унапређење квалитета њиховог рада; посебно прати и оцењује њихов однос према студентима и мотивацију у раду са студентима.“

Управа Факултета редовно прати рад организационих јединица Факултета и континуирано предузима мере за њихово унапређење. Организација и управљање Факултетом су у основи исти као у периоду који је претходио акредитацији, уз

значајна побољшања кадровске структуре и организације послова, а посебно рада са студентима. Ове мере се предузимају у склопу свеобухватних мера модернизације Факултета.

Систематско праћење и оцењивање рада управљачког и ненаставног особља врши се у складу са одговарајућим радноправним прописима, *Статутом Факултета и Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних места Правног факултета Универзитета у Београду*.

Упутством 10.5 за примену Стандарда 10 предвиђено је да се „услови и поступак засновања радног односа и напредовања ненаставног особља утврђују општим актом високошколске установе и доступни су јавности.“

Услови и поступак заснивања радног односа ненаставног особља детаљно су уређени *Законом о раду* („Сл. гласник РС“, бр. 24/2005, 61/2005, 54/2009, 32/2019, 75/2014, 13/2017 – одлука УС и 113/2017) и *Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних места Правног факултета Универзитета у Београду*.

Упутством 10.6 за примену Стандарда 10 предвиђено је да су „рад и деловање управљачког и ненаставног особља су доступни оцени наставника, ненаставног особља, студената и јавног мњења.“

На веб сајту факултета приказани су детаљни подаци о руководиоцима појединих служби којима се, у свако доба, може упутити приговор или изнети проблем који је везан за рад те службе, било да је реч о недостатку у раду, или потребама за обављање додатних послова и дужности.¹⁶⁰ У сваком случају, приговори, коментари и оцене рада се увек могу поднети Декану или Секретару Факултета који су дужни да их размотре. Уколико се установи постојање неправилности у раду, неефикасности рада или други проблем, предузимају се мере ради отклањања уочених недостатака.

О резултатима студентске анкете о раду факултетских служби биће речи у завршном делу овог извештаја.

---

¹⁶⁰ Вид: http://www.ius.bg.ac.rs/org/default_cir.htm.

Упутством 10.7 и 10.8 за примену Стандарда 10 предвиђено је да „високошколска установа обезбеђује број и квалитет ненаставног особља у складу са стандардима за акредитацију“ и „обезбеђује управљачком и ненаставном особљу перманентно образовање и усавршавање на професионалном плану.“

Факултет обезбеђује број и квалитет ненаставног особља у складу са стандардима за акредитацију који су имплементирани *Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних места Правног факултета Универзитета у Београду*.

Факултет по потреби обезбеђује образовање и усавршавање на професионалном плану управљачком и ненаставном особљу. О обезбеђењу ових услова у вези са особљем Библиотеке било је речи раније и овде нећемо вршити непотребна понављања.

Када је реч о другим факултетским службама, усавршавање се обезбеђује на континуираној основи, посебно предузимањем мера унутар Факултета. У досадашњем раду, ове мере су обухватале нарочито обуку за употребу компјутерске и друге опреме, редовно организовање размене искустава са другим институцијама, обвезивање чланова колектива да прате најновија достигнућа у областима у којима су ангажовани те скретање пажње Управи Факултета на потребу за усавршавањем. На пословима стручног усавршавања или иновације знања управљачког и ненаставног особља ангажовани су и наставници и сарадници који располажу адекватним знањима (из области финансијско-материјалног пословања, управе и административних поступака, радноправне области, међународних и националних стандарда итд.). Пракса је показала да овај метод даје добре резултате и Управа настоји да подстиче стручњаке из различитих области из својих редова да са Управом и управљачким кадром и ненаставним особљем Факултета поделе своја знања. Поред тога, степен стручне спреме, квалификације и искуство ненаставног особља омогућавају им да самостално стичу нова знања и вештине.

СТАНДАРД 11: КВАЛИТЕТ ПРОСТОРА И ОПРЕМЕ

Стандардом 11 Стандарда за самовредновање и оцењивање квалитета високошколских установа предвиђено је да се „квалитет простора и опреме обезбеђује кроз њихов адекватан обим и структуру.“

Према упутству 11.1 за примену Стандарда 11 „високошколска установа поседује примерене просторне капацитете: учионице, кабинете, библиотеку, читаоницу и слично за квалитетно обављање своје делатности.“ Према упутству 11.2 за примену Стандарда 11 „високошколска установа поседује адекватну и савремену техничку, лабораторијску и другу специфичну опрему која обезбеђује квалитетно извођење наставе на свим врстама и степенима студија.“ Према упутству 11.4 за примену Стандарда 11 предвиђено је да „високошколска установа свим запосленим и студентима омогућава неометан приступ различитим врстама информација у електронском облику и информационим технологијама, како би се те информације користиле у научно-образовне сврхе.“ Према упутству 11.5 „високошколска установа у свом саставу поседује најмање једну просторију опремљену савременим техничким и осталим уређајима који студентима и особљу омогућавају рад на рачунарима и коришћење услуга рачунског центра (фотокопирање, штампање, скенирање, нарезивање CD и DVD материјала).“

Факултет поседује адекватне просторне капацитете за квалитетно обављање своје делатности у складу са стандардима за акредитацију.

У приказаној табели наводи се попис просторија са површинама које служе извођењу наставе на студијским програмима које организује Факултет и просторија које имају другачију намену, у складу са распоредом коришћења просторија. Напомињемо да сви просторни капацитети Факултета подједнако служе извођењу наставе на свим студијским програмима, према распореду часова који се објављује у примереном року пре почетка наставе.

Р.Б.	Просторија	број	Број места	Површина м2
1.	Амфитеатар, слушаонице	10	2379	1.734,52
2.	Учионице	11	605	635,07
3.	Студентска рачунарска учионица	2	76	100,64
4.	Компјутерска лабораторија	3	12	44,50
5.	Радионице	2		82,77
6.	Библиотеке	11		260,62
7.	Читаонице	4	538	787,69
8.	Сале	2	180	240,01
9.	Књижара	1		27,28
10.	Фотокопирница	1		30,35
11.	Продавница сувенира (спојена са књижаром)	1		23,98
Укупно				3.967,43
12.	Наставнички кабинети	99	126	1.710,45
13.	Студентска служба	3	18	202,13
14.	Секретаријат	1	26	193,58
15.	Студентски парламент	4	13	55,91
16.	Наставнички клуб	1	35	52,07
Укупно				2.214,14
* Сви просторни капацитети Факултета подједнако служе извођењу наставе на свим студијским програмима, према распореду часова који се објављује у примереном року пре почетка наставе.				

У прилогу овог документа се налази табела са распоредом броја места по просторијама у којима се изводи настава (предавања, вежбе и други облици наставе).

Факултет располаже и одговарајућом опремом која је потребна ради успешног извођења наставе, обављања научно-истраживачке делатности и других активности. У табели у прилогу приказана је врста, количина и намена опреме којом располаже Факултет.

У Упутству 11.3 за примену Стандарда 11 предвиђено је да „високошколска установа континуирано прати и усклађује своје просторне капацитете и опрему са потребама наставног процеса и броја студената.“ У поступку самовредновања посебно смо обратили пажњу на инвестиције које су уследиле након акредитације. Предузете су адаптације и реновације великих размера, које су значајно допринеле повећању квалитета услова рада на Правном факултету. У претходном Извештају о самовредновању констатовано је да је пожељно да се повећају пре свега просторни капацитети Факултета, да би наставно особље имало квалитетније услове за научно-истраживачки рад, као и за рад са студентима.

У периоду након акредитације, од 2013. до 2018. године, за време мандата декана проф. др Симе Аврамовића, значајна средства су инвестирана у побољшање услова рада на Факултету (овде ризикујемо да не наведемо све инвестиције, зато смо одабрали да прикажемо само оне које су посебно цењене у поступку самовредновања).

Пре свега, током школске 2015/2016. године, да би се обезбедило што уредније евидентирање присутности наставника на послу и обављање посла, уграђен је посебан, додатни апарат за електронску евиденцију свих облика наставе која се одвија у кабинетима или просторијама у којима нема уређаја за читавање електронских картица.

Осим уобичајених трошкова инвестиционог одржавања и текућих поправки, попут поправки улазних степеница, радова на крову, водоводу и канализацији и сервисирања рачунарске и опреме за видео надзор, посебно се издваја једна значајна инвестициона активност у 2017. години у укупном износу од 91.916.461 динара. Од те суме је као најзначајнија инвестиција у износу од 71.111.897 реализована реконструкција и адаптација запуштеног и руинираног таванског простора изнад амф.

V, што је Факултет у потпуности финансирао из сопствених средстава. Тиме је Факултет решио један од горућих проблема – недостатак већег броја слушаоница и кабинета.

Реконструкцијом је настао нов репрезентативни и модеран објекат од преко 400 кв. метара, са две приступне галерије, простором испред слушаоница који је погодан за конференцијски кетеринг, две слушаонице – конференцијске сале и осам кабинета. Цео простор је опремљен модерним намештајем, инсталацијама и опремом која омогућава коришћење савремене технологије. Током летњих месеци, кад је температура више дана у континуитету износила и око 40 степени, тавански простор је најпре ослобођен од преко 60 тона бетона, трулих зидова који су се осипали и шута. Тиме је растерећен плафон амфитеатра V, а нова метална конструкција је пренела целокупни терет новог простора на бочне, носеће зидове. Између новог објекта и плафона амф. V сада постоји празан изолациони простор од скоро пола метра, тако да је и звучна и термичка изолација потпуна, као и безбедност слушалаца у амфитеатру.

Цео нови објекат, амф. V, као и простор између амф. V и II су окречени, па сличне захвате неће бити потребно предузимати у дужем временском периоду. Сви грађевински радови су завршени за нешто више од два месеца током летњег распуста, тако да настава није трпела ни један дан. Осим тога, током градње у хоризонталне и вертикалне олуке према дворишту/паркингу су уграђени грејачи, који су већ прве зиме спречили формирање великих леденица које су ранијих година озбиљно угрожавале безбедност пролазника и аутомобила.

Оваква инвестиција на најбољи начин оправдава постојање сопствених прихода факултета и показује значај сопствених средстава за подизање квалитета наставе. Инвестициона употреба сопствених прихода је само један од начина на који се унапређује квалитет рада високообразовних институција. У 2017. години су укупне инвестиције у односу на сопствени приход износиле 16,34%, а у односу на укупан приход 10,87%.

Такође, 3. октобра 2016. године свечано је отворен „амфитеатар у природи“ на Малом Ташмајдану, иза зграде Факултета. Том приликом су испред амфитеатра са дрвеним клупама откривене и бисте професорима Правног факултета Универзитета у Београду, академицима Радомиру Лукићу и Михаилу Ђурићу. Бисте су дело академика Светомира Арсића-Басаре и налазе се на улазу у амфитеатар на отвореном простору.

Поред декана проф. др Симе Аврамовића, бисте су открили министар просвете, науке и технолошког развоја Младен Шарчевић, као и градски менаџер Горан Весић. Изградњу амфитеатра на отвореном је скоро у потпуности финансирала и реализовала Скупштина града Београда.

За крај, овде је прикладно споменути и пораст финансијских ефеката међународних пројеката и пројеката на основу донација међународних организација. У контексту инвестиционог улагања, посебно ћемо споменути трогодишњи међународни пројекат Erasmus+ који је финансиран из европских средстава *Key Action 2 – Capacity Building in the field of Higher Education*. Назив тог пројекта је *PESHES (Development and Implementation of System for Performance Evaluation for Serbian Higher Education Institution's and System)*, на основу ког је Универзитет у Београду од укупно 114.189 евра намењених Правном факултету, у 2017. започео јавну набавку електронске опреме за Правни факултет у вредности од око 15.000 евра.

*

Факултет је свестан да побољшање услова рада и студирања подразумева значајне инвестиције које се не могу свести само на набавку опреме и повећање квадратуре просторија, већ да је неопходно предузети мноштво инвестиција које нису ни поменуте Стандардима за самовредновање.

Укупне инвестиције су омогућиле да се у периоду од акредитације 2013. до данас знатно побољшају услови рада на Правном факултету, тако да је он данас (према нашем дубоком уверењу) узорна високошколска институција у Републици Србији која се може мерити са великим светским правним факултетима. Захваљујући инвестицијама које су остварене под руководством Управе Факултета, квалитет постојећег простора и опреме је такав да омогућава Факултету да успешно спроводи образовни и научно-истраживачки рад у складу са највишим европским стандардима. Међутим, без обзира на достигнуте стандарде, Факултет ни на који начин неће престати да планира и инвестира у сопствени напредак. Ради даљег унапређења квалитета свог рада, Факултет ће и у наредном периоду наставити са модернизацијом простора и опреме.

СТАНДАРД 12: ФИНАНСИРАЊЕ

Стандардом 12 прописано је да се „квалитет финансирања високошколске установе обезбеђује кроз квалитет извора финансирања, финансијско планирање и транспарентност у употреби финансијских средстава, што доводи до финансијске стабилности у дугом року.“

Упутством 12.1 за примену Стандарда 12 предвиђено је да „високошколска установа има дугорочно обезбеђена финансијска средства неопходна за реализацију наставно-научног процеса, научноистраживачких пројеката, уметничких и професионалних активности.“

Факултет располаже средствима која се обезбеђују из извора финансирања предвиђених релевантним законским и подзаконским прописима, а која се улажу у обезбеђење уредног извођења наставе, научно-истраживачких пројеката и професионалних активности ради остваривања планова о којима је било речи на другом месту у овом извештају. Морамо приметити да се у овом стандарду и даље не дефинише прецизније појам „дугорочно обезбеђених финансијских средстава“ и не повлачи се јасна разлика између њега и појма стабилних или релативно стабилних извора финансирања, којима се плански управља ради постизања прописаних циљева. Примећујемо, такође, да се ово упутство поклапа са Упутствима 12.3 и 12.4 за примену Стандарда 12, тако да ће о овоме бити више речи у делу овог извештаја у коме се разматрају.

Финансијска самосталност Факултета је основни услов обезбеђења средстава неопходних за реализацију наставно-научног просеца, планираних научно-истраживачких пројеката и професионалних активности. Наиме, без пуне финансијске самосталности Факултета немогуће је остварити Стандарде 5, 6, 7, 9 10 и 11 Стандарда за самовредновање и оцењивање квалитета високошколске установе, док је остале стандарде могуће остварити само делимично.

Упутством 12.2 за примену Стандарда 12 предвиђено је да су „извори финансирања високошколске установе утврђени у складу са законом.“

Поред прихода које обезбеђује оснивач, Факултет има следеће изворе финансирања:

- приходи од самофинансирајућих студената (школарине);
- приходи од вршења услуга по уговору – сарадња са привредом;
- приходи од овера, уверења, преласка са других факултета;
- приходи од мастер и докторских студија;
- приходи од специјалистичких студија – иновација знања;
- приходи од припремне наставе за упис на факултет;
- приходи од пријава на конкурс за факултет;
- приходи од камата;
- приходи од издавања простора у закуп;
- приходи од рефундација накнада запосленима;
- приходи од донација;
- приходи од продаје нефинансијске имовине и то, од издавачке делатности, примања од отплате кредита датих запосленима;
- други приходи у складу са законом.

Спецификација извора и структура прихода, као и планираних прихода, дата је у прилогу овог Извештаја и на овом месту се њихова садржина неће репродуковати. Сви приходи факултета су транспарентни и приказују се у релевантним финансијским и другим извештајима у складу са релевантним законским и подзаконским прописима.

Упутством 12.3 за примену Стандарда 12 предвиђено је да „високошколска установа анализира и планира распоред и намену финансијских средстава тако да обезбеђује финансијску стабилност и ликвидност у дужем временском периоду.“

Правни факултет, у складу са релевантним законским и подзаконским прописима и стандардима, планира распоред и намену финансијских средстава, на начин којим се обезбеђује финансијска стабилност и ликвидност у дужем временском периоду. Распоред и намена финансијских средстава детаљно су приказани у годишњим финансијским плановима којима се детаљно приказују планирани приходи и примања и планирани расходи и издаци. Финансијске планове усваја Савет Правног факултета Универзитета у Београду.

Упутством 12.4 за примену Стандарда 12 предвиђено је да „високошколска установа обезбеђује јавност и транспарентност својих извора финансирања и начина употреба финансијских средстава кроз извештај о пословању и годишњи обрачун који усваја Савет.“

Поред наведених начина обезбеђења јавности и транспарентности својих извора финансирања и начина употребе финансијских средстава, Факултет обезбеђује транспарентност и јавност ових података и посредством Извештаја управе Факултета које Декан подноси у одговарајућим интервалима, а у којима се прецизно наводе финансијска средства учињена за инвестиције, плате запосленима, текуће и инвестиционо одржавање, набавку опреме, књига и часописа за Библиотеку, итд.

СТАНДАРД 13: УЛОГА СТУДЕНАТА У САМОВРЕДНОВАЊУ И ПРОВЕРИ КВАЛИТЕТА

Стандард 13 Стандарда за самовредновање и оцењивање квалитета високошколских установа предвиђа да „високошколска установа обезбеђује значајну улогу студената у процесу обезбеђења квалитета, и то кроз рад студентских организација и студентских представника у телима високошколске установе, као и кроз анкетирање студената о квалитету високошколске установе.“

Упутством 13.1 за примену Стандарда 13 предвиђено је да су „представници студената чланови комисије за обезбеђење квалитета високошколске установе.“

Чланом 33 *Статута Факултета* предвиђено је да постојање, између осталог, Комисије за обезбеђење и унапређење квалитета и Комисију за праћење и унапређење квалитета наставе. У саставу ових комисија учествују представници студената.

О следећем низу упутстава за примену Стандарда 13 извршићемо обједињену дискусију како не би вршили непотребна понављања.

Упутством 13.2 за примену Стандарда 13 „студенти на одговарајући начин дају мишљење о стратегији, стандардима, поступцима и документима којима се обезбеђује квалитет високошколске установе, укључујући и резултате самовредновања и оцењивања квалитета високошколске установе.“ Упутством 13.3 предвиђено је да је „обавезан елемент самовредновања високошколске установе анкета којом се испитују ставови и мишљења студената о питањима из свих области које се проверавају у процесу самовредновања, а високошколска установа је обавезна да организује и

спроведе анкету и да њене резултате учини доступним јавности и укључи их у укупну оцену самовредновања и оцене квалитета.“ Упутством 13.4 предвиђено је да су „студенти активно укључени у процесе перманентног осмишљавања, реализације развоја и евалуације студентских програма у оквиру курикулума и развој метода оцењивања.“

Студенти Факултета су активни учесници у остваривању сопственог права на квалитетно школовање које је загарантовано Статутом Факултета. У процесу обезбеђења и контроле квалитета, као и у процесу континуираног осмишљавања, реализације, развоја и евалуације студентских програма, студенти учествују на више начина. У мноштву начина на које студенти учествују у овом процесу, а о којима је у другим деловима овог извештаја било више речи, издвајају се следећи:

- учешћем представника студената у раду Савета Правног факултета;
- активности студента продекана;
- учешћем у раду Студентског парламента;
- учешћем представника студената на седницама Наставно-научног већа;
- учешћем представника студената у раду сталних и *ad hoc* комисија;
- делатношћу студентских организација;
- путем студентске евалуације квалитета рада наставника, сарадника, оцене предавања, оцене вежби, оцене студијских група, оцене услова извођења наставе, оцене шалтерске службе, оцене одсека за студентска питања, оцене библиотечке службе, оцене студентског позајмног фонда;
- остваривањем права на приговоре и примедбе;
- остваривањем права на слободно изражавање мишљења;
- у различитим облицима сарадње са Управом Факултета, наставницима и сарадницима.

Неколико начина обезбеђења учешћа студената завређује посебну расправу због значаја у процесу обезбеђивања и контроле квалитета, а којима се на директан начин обезбеђује примена Стандарда 13.

Чл. 25, ст. 3 *Статута Факултета* је прописано да „при расправљању, односно одлучивању о питањима која се односе на осигурање квалитета наставе, реформу студијског програма, анализу ефикасности студирања и утврђивања броја ЕСПБ бодова, у раду Наставно-научног већа учествује студент продекан, као и представници студената које бира Студентски парламент Факултета и то тако да њихов број представља 20% од укупног броја чланова Наставно-научног већа“.

Анонимне студентске евалуације се спроводе на крају сваког семестра на унапред припремљеним обрасцима. Резултати студентске евалуације сваког од наставника и сарадника се посебно узимају у обзир приликом избора/реизбора у звање. Међутим, ове анкете садрже податке који су драгоцени нарочито у настојањима да се побољша квалитет наставног процеса.

*

Успешно функционисање Факултета подразумева да се даље развија квалитетна сарадња са представницима студената. Факултет ће и даље посвећивати пажњу редовној комуникацији са студентским представницима, пажљиво ослушкујући проблеме са којима се студенти суочавају и покушавајући да их заједничким напорима решава. Факултет ће подржавати студентске активности и настојаће да их даље укључује у процесе одлучивања у погледу питања за која су компетентни. То се пре свега односи на проблеме у одвијању наставе.

СТАНДАРД 14: СИСТЕМАТСКО ПРАЋЕЊЕ И ПЕРИОДИЧНА ПРОВЕРА КВАЛИТЕТА

Стандардом 14 Стандарда за самовредновање и оцењивање квалитета високошколских установа предвиђено је да „високошколска установа континуирано и систематски прикупља потребне информације о обезбеђењу квалитета и врши периодичне провере у свим областима обезбеђења квалитета.“

Упутством 14.1 за примену Стандарда 14 предвиђено је да „високошколска установа обезбеђује спровођење утврђених стандарда и поступака за оцењивање квалитета и обављање свих задатака које у том процесу имају субјекти у систему обезбеђивања квалитета те установе.“

Обезбеђење спровођења утврђених стандарда и поступака за оцењивање квалитета и обављање задатака које у том процесу имају субјекти у систему обезбеђења квалитета врши се уредним испуњавањем радних обавеза наставника, применом *Статута Факултета* и факултетских правилника. Обезбеђивање спровођења поменутих стандарда и поступака врши се благовременим извршавањем обавеза свих субјеката у процесу обезбеђивања квалитета.

О овим поступцима било је речи у другим деловима извештаја тако да овде нећемо вршити непотребна понављања.

Упутством 14.2 предвиђено је да „високошколска установа обезбеђује услове и инфраструктуру за редовно, систематско прикупљање и обраду података потребних за оцену квалитета у свим областима које су предмет самовредновања“.

Факултет располаже одговарајућом инфраструктуром и условима за редовно, систематско прикупљање и обраду података потребних за оцену квалитета у областима у којима се спроводи самовредновање. Међутим, будући да су области у којима се спроводи самовредновање бројне, недостатак одговарајућег компјутерског програма обраду података чини временски захтевном.

Релевантне службе Факултета, чији је рад детаљно уређен *Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних места*, поседују потребан број компјутера и простор неопходан за систематско прикупљање, чување и обраду података неопходних за оцену квалитета.

Упутством 14.3 за примену Стандарда 14 предвиђено је да „високошколска установа обезбеђује редовну повратну информацију од послодаваца, представника Националне службе за запошљавање, својих бивших студената и других одговарајућих организација о компетентности дипломираних студената.“

Факултет на све доступне начине настоји да обезбеди „повратну информацију од послодаваца, представника Националне службе за запошљавање, својих бивших студената и других одговарајућих организација о компетенцијама дипломираних студената.

Будући да је Факултет својеврстан „расадник кадрова“ и да има установљену сарадњу са бројним државним органима, укључујући ту и судове и тужилаштва, адвокатским коморама, струковим удружењима, јавним службама, привредним организацијама и сл, у позицији је да континуирано прибавља повратне информације о компетенцијама дипломираних студената. Битно је напоменути да се на челу великог броја тих организација налазе управо бивши студенти Факултета.

Морамо приметити да се Упутство 14.3 за примену Стандарда 14 суштински поклапа са Упутствима 4.1 и 4.3 за примену Стандарда 4. Наиме, у процесу провере и одређивања „исхода стручности које добијају студенти када заврше студије и могућност запошљавања и даљег школовања“ прикупљају се информације од релевантних субјеката о компетенцијама дипломираних студената, у мери у којој је то могуће, из разлога који су раније наведени. Стога, оно што је речено приликом дискусије о упутствима 4.1 за примену Стандарда 4 важи и за испуњење овог стандарда.

Упутством 14.4 за примену Стандарда 14 предвиђено је да „високошколска установа обезбеђује податке потребне за упоређивање са страним високошколским установама у погледу квалитета.“

Факултет обезбеђује податке потребне за упоређивање са страним високошколским установама у погледу квалитета. Ови подаци се прикупљају кроз различите облике сарадње са високошколским и научно-истраживачким организацијама из иностранства, кроз посете страним правним факултетима, учешћем у организацијама правних факултета.

Реч је о континуираном процесу који се остварује кроз различите облике сарадње са високошколским и научно-истраживачким организацијама из иностранства, кроз посете страним правним факултетима, учешћем у организацијама и асоцијацијама правних факултета попут Европског удружења правних факултета (*European Law Faculties Association*)¹⁶¹ и Мреже правних факултета Југоисточне Европе (*SEELS – The South East European Law School Network*), путем истраживачког рада наставника и сарадника у циљу осавремењивања курикулума и садржаја појединих предмета, студијским и другим боравцима наставника и сарадника у иностранству на престижним светским правним факултетима.¹⁶²

Упутством 14.5 за примену Стандарда 14 предвиђено је да „високошколска установа обавља периодична самовредновања и проверу нивоа квалитета током којих проверава спровођење утврђене стратегије и поступака за обезбеђење квалитета, као и достизање жељених стандарда квалитета. У периодичним самовредновањима обавезно је укључивање резултата анкетања студената. Самовредновање мора да се спроводи најмање једном у три године.“

У периоду од акредитације 2013. године до данас спроведени су поступци самовредновања, а резултати самовредновања су укључени су приложени уз овај Извештај. Такође, у Извештајима Управе садржани су сви елементи обезбеђења и

---

¹⁶¹ Вид.: <http://elfa-afde.eu/>

¹⁶² Елементи релевантни за примену Упутства 14.4. дати су приликом расправе о Упутству 4.5. за примену Стандарда 4.

унапређења квалитета. Налазимо за потребно да посебно напоменемо да је реч о периоду интензивне модернизације Факултета. Области обухваћене овим извештајима су:

- модернизација Факултета, посебно инвестиције;
- друштвена одговорност Правног Факултета (брига о студентима са инвалидитетом, студентске стипендије студентима слабијег имовног стања, подршка професионалним удружењима, учешће у хуманитарним акцијама итд.);
- седнице Наставно-научног и Изборног већа и Савета факултета;¹⁶³
- учешће у пројектима које (су)финансира Министарство просвете и науке Републике Србије;¹⁶⁴
- извештај о пројекту Правног факултета Универзитета у Београду „Идентитетски преображај Србије“;
- допринос Института за правне и друштвене науке укупном научном раду Правног факултета;
- едукација и припрема за учешће у европским пројектима;
- рад Центра за издаваштво и информисање;
- рад Библиотеке и Библиотечког одбора;
- сарадња са домаћим и међународним институцијама;¹⁶⁵
- научни скупови, конференције и друга догађања на Правном Факултету;¹⁶⁶
- студенти (преглед броја уписаних студената на све студијске програме који се изводе на Факултету, студената који су окончали студије у извештајном периоду, сарадња са студентима, Студентским парламентом, студентским организацијама, подршка активности студената, унапређење студија итд.);

---

¹⁶³ Вид.: http://www.ius.bg.ac.rs/org/arhiva_sf.html.
http://www.ius.bg.ac.rs/org/arhiva_iv.htm.
http://www.ius.bg.ac.rs/org/arhiva_nv.htm.

¹⁶⁴ Вид.: <http://www.ius.bg.ac.rs/Naucni/projekti.htm>.

¹⁶⁵ Вид.: <http://www.ius.bg.ac.rs/Naucni/saradnja.htm>.

¹⁶⁶ Вид.: http://www.ius.bg.ac.rs/Naucni/strucni_sastanci.htm.

- студентска такмичења;¹⁶⁷
- фондације;¹⁶⁸
- правне клинике;¹⁶⁹
- комисија за квалитет наставе;
- комисија за нострификацију;
- општи семинар;
- нерешена питања.

Ови извештаји јасно показују активности које су спровођене на плану самовредновања и обезбеђења квалитета.

Извештаји управе за период 2015-16. и 2016-17. године се налазе у прилогу и сматрамо их саставним делом овог извештаја.

Упутством 14.6 за примену Стандарда 14 Стандарда за самовредновање и оцењивање квалитета високошколских установа предвиђено је да се са „результатима самовредновања високошколска установа упознаје наставнике и сараднике, путем катедри и стручних органа, студенте, преко студентских организација, Комисију за акредитацију и проверу квалитета и јавност.“ Овај извештај биће достављен свим наставницима и сарадницима, Универзитету у Београду, Комисији за акредитацију и проверу квалитета и са њим ће моћи да се упозна јавност будући да ће се наћи на веб сајту Факултета.

---

¹⁶⁷ Вид.: <http://www.ius.bg.ac.rs/studenti/default%20studenti.htm>.

¹⁶⁸ *Ibid.*

¹⁶⁹ Вид.: http://www.ius.bg.ac.rs/Pravna%20klinika/Pravna_klinika_PF.htm.

СТАНДАРД 15: КВАЛИТЕТ ДОКТОРСКИХ СТУДИЈА

Стандардом 15 Стандарда за самовредновање и оцењивање квалитета високошколских установа предвиђено је да се квалитет докторских студија обезбеђује кроз унапређење научноистраживачког рада, односно уметничкоистраживачког рада, осавремењавање садржаја студијских програма докторских студија и редовно праћење и проверу њихових циљева, постизање научних, односно уметничких способности студената докторских студија и овладавање специфичним академским и практичним вештинама потребним за будући развој њихове каријере.

Упутством 15.1 за примену Стандарда 15 предвиђено је да „високошколска установа самовреднује акредитоване студијске програме докторских студија, односно докторске школе које високошколска установа реализује самостално или заједно са другом високошколском или научно-истраживачком установом из земље или иностранства.“

Квалитет програма докторских академских студија права факултет оцењује у поступку самовредновања и спољашњом провером квалитета.

Поступак самовредновања спроводи се једном годишње, а најмање једном у три године у циљу унапређења укупног квалитета наставе и афирмисања студената као субјеката наставног процеса. Евалуација квалитета студијског програма обухвата електронску контролу одржавања наставе према усвојеном плану рада и календару наставе, обавезу наставника да воде дневнике рада, као и проверу мишљења студената о квалитету свих облика наставе, а на основу одређених стандарда везаних за одржавање наставе, садржај наставе, методе извођења наставе, педагошке и дидактичке квалитете рада наставника, квалитет наставног и испитног материјала на Факултету и оцењивање студената.

Упутством 15.2 за примену Стандарда 15 предвиђено је да је „докторска школа развијена у складу са Смерницама за успостављање докторских школа које усваја Национални савет за високо образовање.“

С обзиром на то да Правни факултет Универзитета у Београду нема докторску школу, упутство 15.2 неће бити размотрено.

Упутством 15.3 предвиђено је да „високошколска установа проверава своју спремност за извођење докторских студија на основу показатеља који се односе на научноистраживачки, односно уметничкоистраживачки рад ценећи:

а. број докторских дисертација, односно докторских уметничких пројеката, одбрањених у високошколској установи за области у којима изводи докторске студије, имајући у виду однос броја докторских дисертација, односно докторских уметничких пројеката према броју дипломираних студената и према броју наставника;

б. однос броја наставника и броја наставника који су укључени у научноистраживачке или уметничкоистраживачке пројекте;

в. квалитет научноистраживачког и уметничкоистраживачког рада наставника ангажованих на докторским студијама према условима које дефинишу стандарди за акредитацију;

г. остварену сарадњу са научноистраживачким установама у земљи и свету.“

Правни факултет Универзитета у Београду 1905. године, поред постојећих основних студија, уводи и докторске студије. До данас је на факултету звање доктора наука стекло укупно 1066 студената.

Наставу на докторским студијама изводи 78 предавача, од чега су 42 редовни професори, 20 ванредни професори и 16 доцената, док су два редовна професора ангажована по основу уговора о допунском раду. Сви предавачи укључени су у националне и међународне научноистраживачке пројекте.

У складу са условима које дефинишу стандарди за акредитацију, компетентност наставника који изводе наставу на докторским студијама се утврђује на основу научних радова објављених у међународним часописима, домаћим часописима, радова објављених у зборницима са међународних научних скупова, монографија и уџбеника. Наставници су током своје академске каријере објавили велики број радова у категоријама М11, М12, М13, М14, М21, М22, М23, М24, М31, М32, М33, М34, и М51. Само у претходној календарској години, објављено је готово две стотине радова у часописима наведених категорија, као и велики број уџбеника и монографија. Факултет редовно прати научноистраживачки рад наставника, и сваке године саставља и на интернет страници објављује збирне резултате научно-истраживачког рада.¹⁷⁰

Правни факултет остварује сарадњу са бројним установама у земљи и иностранству (укупно 78 установа). У питању су престижни факултети водећих европских универитета, попут италијанских (Roma Tre University, Rome; Maria SS. Assunta University of Rome - LUMSA, Rome and Palermo; Sapienza University, Rome и други), немачких (University of Heidelberg, Heidelberg; University of Hamburg, Hamburg и други), француских (University of Paris 1 Panthéon Sorbonne, Paris; Nice Sophia Antipolis University, Nice и други), британских (Middlesex University, London и други), холандских (VU University of Amsterdam, Amsterdam и други), али и са Универзитетима из Кине (University of Nancai и City University of Hong Kong) и Индије (Jindal Global Law School, O. P. Jindal Global University, Sonipat, Indija), као и са Саветом Европе. Поред тога, реализује се и сарадња са бројним установама у земљи, попут министарстава, судова, тужилаштва, удружења, а у циљу организовања едукативних обука за студенте и професоре, размене информација и искустава у питањима везаним за праксу и науку у области права, извођења појединих облика наставе, организовања практичне обуке студената и др.

Упутством 15.4 предвиђено је да „високошколска установа прати, анализира и унапређује постизање научних, односно уметничких способности и академских и специфичних практичних вештина својих студената ценећи:

---

¹⁷⁰ Вид.: http://www.ius.bg.ac.rs/Naucni/default_cir.htm

а. научноистраживачке, односно уметничкоистраживачке резултате и оспособљеност свршених студената докторских студија да резултате саопштавају на научним конференцијама, објављују у научним часописима са рецензијом, презентују јавности, патентирају или реализују кроз призната нова техничка и технолошка решења;

б. доприносе у развоју научне дисциплине кроз укључивање у домаће или међународне научноистраживачке пројекте;

в. развој вештина и спретности у употреби знања у одговарајућем подручју;

г. поштовање принципа етичког кодекса и добре научне праксе.“

Циљ докторских студија на Правном факултету је, између осталог, и да се студент обучи за научно-истраживачки рад, те да прошири и продуби своје знање, посебно у области у којој ће обављати научно истраживање.

Ради испуњења наведених циљева, факултет током трајања студија прати и оцењује научноистраживачки рад студената. Студенти су обавезни да на првој години напишу научни рад из предмета Методи научноистраживачког рада, на ком се, поред осталог, оцењује и да ли је студент овладао основама писања научних радова. На другој години студија, постоји обавеза писања семинарског рада, као и објављивање једног научног чланка у часопису међународног значаја или водећем часопису националног значаја, сходно рангирању часописа које врши надлежно министарство, у часопису који се налази на *SSCI* листи, односно у часопису који се налази на листи часописа из области друштвених наука коју је утврдио Универзитет.

Факултет настоји да студентима докторских студија обезбеди и одговарајуће ресурсе за квалитетно писање и рад, због чега сви студенти имају пун приступ библиотеци факултета, која поседује завидан фонд библиотечких јединица. Студентима је омогућено да у посебној читаоници намењеној докторандима приступе водећим светским базама научних часописа, попут HeinOnline, Jstor и других.

Такође, студенти имају могућност да се укључе на велики број научних пројеката који се реализују на Правном факултету, као и да резултате свог научноистраживачког рада објаве у релевантним научним часописима.¹⁷¹

Студенти докторских студија се, између осталог, уче и да се у свом раду придржавају добре научне праксе и да поштују принципе етичког кодеса научноистраживачког рада. Обавеза придржавања етичким начелима изричито је установљена одредбом чл. 9 ст. 1 Статута Правног факултета, док је одредбом ст. 3 истог члана предвиђено да се мере које се изичу услед непоштовања ове обавезе прописују општим актом Универзитета у Београду.

Стицањем научног степена доктора наука, студенти стичу темељна знања и разумевање уже научне области у којој одбране докторску дисертацију, те вештине, развијене способности и компетенције да самостално решавају практичне и теоријске проблеме у области наука за које је Факултет матичан. Они су оспособљен да организују и реализују научна истраживања – посебно на компаративноправном нивоу, те да прате развој правне науке. Завршетком студијског програма, кандидати развијају способност да критички мисле и самостално истражују, као и способност да на високом нивоу комуницирају са другим припадницима међународне научне заједнице, све у циљу доприношења развоју научне мисли.

Упутством 15.5 за примену Стандарда 15 предвиђено је да „високошколска установа прати, анализира и унапређује политику уписа студената на докторске студије ценећи: друштвене потребе и потребе развоја науке, уметности, образовања и културе и своје материјалне и научноистраживачке, односно уметничкоистраживачке ресурсе, и расположивост савремене истраживачке опреме и лабораторијског простора намењеног студентима докторских студија.“

Услови за упис, као и критеријуми за рангирање кандидата, описани су у *Правилнику за докторске студије*, а истакнути су и на веб страници Факултета,¹⁷² тако да свако заинтересовано лице може благовремено о њима да се информише. За

---

¹⁷¹ Вид.: http://www.ius.bg.ac.rs/pds/doktorske_casopisi.htm

¹⁷² Вид.: http://www.ius.bg.ac.rs/pds/doktorske_prijava.htm

школску 2018/19. годину, Правни факултет је на прву годину докторских студија уписивао 10 буџетских и 40 самофинансирајућих студената.

Приликом одређивања критеријума за упис и броја студената које ће уписати на докторске студије, Правни факултет узима у обзир друштвене потребе, потребе развоја науке, као и сопствене ресурсе који су расположиви студентима. Суштинска сврха овог студијског програма је да се од студената створе компетентни и стручни појединци који ће својим даљим радом допринети развоју професионалне и научне мисли, као и унапређењу правничке професије. Правни факултет приликом уписа врши селекцију, а потом пружа обуку кадровима који ће поседовати способности да као самостални научни истраживачи делују у областима науке за које је Факултет матичан, критички размишљају и комуницирају на високом нивоу са другим припадницима међународне научне заједнице

Правни факултет располаже многобројним ресурсима који студентима омогућавају успешан научноистраживачки рад, како у националним оквирима, тако и приликом упоредноправног праћења развоја правне науке. У претходним одељцима Извештаја споменути су и побројани информатички ресурси Факултета, научно-наставне базе, опрема која се на Факултету користи за потребе наставе и истраживања, просторије намењене држању наставе, а детаљно су описани и научна делатност и фонд Библиотеке, који је студентима доступан и електронским путем. Сви ти ресурси служе да и наставном кадру и студентима омогуће квалитетно спровођење својих научних истраживања. Факултет је свестан да су доступност и савременост ресурса кључни за квалитет научних радова, тако да ће у наредном периоду фокус усмерити на њихово даље усавршавање и модернизацију.

Упутством 15.6 за примену Стандарда 15 предвиђено је да „високошколска установа непрекидно прати и анализира напредовање студента узимајући у обзир напредак остварен у стицању знања и вештина непходан за даљи развој каријере, и напредак у истраживању, и у том циљу унапређује и развија менторски систем као подршку студенту докторских студија.“

Имајући у виду сврху студијског програма докторских студија, Правни факултет је креирао курикулум који садржи план наставе и активности који треба да омогуће студентима стицање знања и релевантних вештина.¹⁷³ С тим у вези, програмом су предвиђене обавезе које студенти треба да остваре, а које с друге стране омогућавају Факултету да оцењује, прати и анализира напредовање студената, првенствено посредством ангажмана ментора, а потом и осталих предметних наставника на докторским студијама.

Настава на докторским студијама изводи се у облику предавања, семинара, консултација и других облика наставе утврђених планом извођења наставе. На предметима на којима се не изводе предавања организују се консултације. Фонд часова консултација износи 30% фонда часова наставе. Одлуку о облику у коме се настава изводи доноси декан, на предлог управника докторских студија, до 1. новембра текуће године. Распоред наставе, односно консултација се благовремено објављује на веб страници факултета.

Студенти су у обавези да уредно похађају наставу, односно обавезне консултације што на крају потврђују потписом предметног наставника у индексу. Овим путем се омогућава студентима да ступе у контакт са свим предметним наставницима из оне научне области за коју су се определили при упису. На докторским студијама се посебан акценат ставља на интеракцију између студената и предметних наставника који су ту да путем наставе, односно консултација пре свега уведу студенте у основе методологије научног истраживања, што је предуслов да би студенти умели да спроведу и напишу квалитетан истраживачки рад.

Управо зато се докторски студенти прве године одмах у зимском семестру сусрећу са предметом Методи научно-истраживачког рада и вештине, из ког се на крају полаже испит, а потом и брани такозвани приступни рад – студијски истраживачки рад у којем студенти демонстрирају да су савладали методологију научног истраживања, као и да умеју успешно да поставе хипотезу рада. Даљи задаци предметних наставника су да продубе знање студената из научних области за које су се определили и подстакну студенте на критичко размишљање, затим да конструктивно

---

¹⁷³ Вид.:

http://www.ius.bg.ac.rs/pds/doktorske_studijски_program.htm#%D0%9A%D1%83%D1%80%D0%B8%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%83%D0%BC

дискутују са студентима о свим релевантним питањима, разјасне недоумице, пруже смернице и упуте студенте на литературу за спремање докторског испита.

Поред испита из Метода, постоје још два докторска испита која се полагају усмено пред комисијом коју чине предметни наставници из одговарајуће научне области. Први докторски испит (на првој години докторских студија) састоји се од три изборна предмета који су програмом студија предвиђени као обавезни за ужу научну област, а други докторски испит (на другој години докторских студија) састоји се од два изборна предмета која су у вези са оквирним питањем научне области из које студент намерава да изради докторску дисертацију.¹⁷⁴ Оваквим курикулумом се омогућава студентима докторских студија да стекну широко знање из уже научне области за коју су се определили и да њихов напредак и развој све време надзиру предметни наставници, а посебно ментор.

Правилник о докторским студијама посебно посвећује пажњу улози привременог ментора којег студент, уз његову сагласност, наводи одмах приликом уписа на докторске студије. Активности на докторским студијама су осмишљене тако да подстичу блиску сарадњу између студента и његовог привременог ментора. Пре свега, привремени ментор је, по правилу, члан комисије када студент полаже испит из предмета на којем је он предметни наставник. Међутим, сарадња између студента и привременог ментора поготово долази до изражаја у другом облику усавршавања студената на докторским студијама, а то је путем писања научних радова и спровођења научних истраживања.

С обзиром на то да је сврха докторских студија да се створе компетентни и стручни појединци који ће својим даљим радом допринети развоју професионалне и научне мисли, није довољно да се курикулум докторских студија фокусира искључиво на теоријски приступ подучавању, већ је нужно и да се студенти науче како да напишу квалитетан рад, спроведу научно истраживање и дођу до научно релевантних закључака, односно резултата. То се студентима омогућава управо тако што током прве и друге године имају обавезу да напишу неколико радова. Пре свега, већ споменути приступни рад из Метода научно-истраживачког рада и вештине, ког

---

¹⁷⁴ Вид.:

http://www.ius.bg.ac.rs/pds/doktorske_studijски_program.htm#%D0%9A%D1%83%D1%80%D0%B8%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%83%D0%BC

студент брани пред комисијом коју чине предметни наставник из Методологије и привремени ментор. Тему приступног рада студент треба да одреди у сарадњи са њима.

Даље, на другој години студија студенти имају обавезу да напишу један семинарски рад, чију тему треба да одреде у сагласности са привременим ментором. Семинарски рад представља студијски истраживачки рад обима око 50 000 карактера и брани се јавно пред привременим ментором, на посебном часу посвећеном одбранама семинарских радова доктораната, у присуству других студената докторских студија и сарадника на предмету. Привремени ментор оцењује семинарски рад по завршетку одбране.

Студенти имају обавезу да у току друге године студија објаве један научни чланак у часопису међународног значаја или водећем часопису националног значаја, сходно рангирању часописа које врши надлежно министарство, у часопису који се налази на *SSCI* листи, односно у часопису који се налази на листи часописа из области друштвених наука коју је утврдио Универзитет.¹⁷⁵ И овде се инсистира на блиској сарадњи студента и привременог ментора. Привремени ментор је дужан да извести управника докторских студија о томе када је чланак објављен, а да у случају продуженог одлагања објављивања прибави од студента образложење редакције о разлозима оваквог одлагања. Привремени ментор, односно катедра могу, уз образложење, захтевати да управник докторских студија одреди рецензента, непознатог студенту и привременом ментору, са задатком да оцени објављени чланак.

Пројекат докторске дисертације се припрема у сарадњи са привременим ментором без чијег мишљења не могу да се именују чланови комисије пред којом ће пројекат дисертације бити брањен.

Коначно, након позитивног извештаја споменуте комисије са предлогом теме докторске дисертације, реферат са подацима о кандидату и о подобности предложене теме доставља се Наставно-научном већу које прихвата реферат, предлаже ментора (који је, по правилу, био привремени ментор) и прослеђује реферат са предлогом ментора Универзитету на сагласност. По добијеној сагласности, Веће доставља одлуку о прихватању теме и одређивању ментора студенту и ментору.

---

¹⁷⁵ Вид.: http://www.ius.bg.ac.rs/pds/doktorske_casopisi.htm

Из приложеног се, дакле, може закључити да се студентима на докторским студијама не само пружа могућност да продубе своја знања и стекну релевантне вештине за научно-истраживачки рад, већ се развој и напредак студената реализују под надзором предметних професора и у тесној сарадњи са ментором.

Упутством 15.7 за примену Стандарда 15 предвиђено је да „високошколска установа прати, критички оцењује и непрекидно подстиче научни, односно уметнички напредак својих наставника, посебно ментора у настојању да унапређује однос броја потенцијалних ментора према броју студената докторских студија а у циљу стварања повољнијег истраживачког, односно уметничког окружења за своје студенте.“

Упутство 15.1 се у много чему преклапа са већ описаним Стандардима 6 и 7 у којима се детаљно и исцрпно описује научноистраживачка делатност Факултета, као и компетентност и усавршавање његовог наставног особља, те не бисмо да вршимо сувишна понављања. Факултет константно води рачуна о томе да број ментора на докторским студијама буде адекватан, а посебно прати њихову компетентност за обављање менторске дужности.

Упутством 15.8 за примену Стандарда 15 предвиђено је да „установа депонује докторске дисертације, односно докторске уметничке пројекте у јединствен репозиторијум који је трајно доступан јавности. Установа обезбеђује јавну доступност реферата о прихватању дисертације, односно уметничког пројекта и објављених научноистраживачких, односно уметничкоистраживачких резултата које је кандидат остварио.“

Ова обавеза предвиђена је чл. 40 и 41 *Правилника о докторским студијама*. Реферат о завршеној докторској дисертацији и докторска дисертација морају бити стављени на увид јавности, због подношења евентуалних приговора, најмање 30 дана пре одлучивања, као и у периоду до одбране докторске дисертације. Реферат о завршеној докторској дисертацији и докторска дисертација чине се доступним јавности у електронској верзији на *Увидок* порталу Универзитета у Београду, на званичној интернет страници Факултета, а у штампаном облику Одсеку за мастер и докторске студије. Када Наставно-научно веће прихвати позитиван реферат о завршеној

докторској дисертацији, надлежном органу Универзитета на сагласност се достављају реферат и одлука о образовању комисије за одбрану, као и један примерак дисертације у штампаној верзији и у електронском облику за Репозиторијум докторских дисертација. Информација о одбрани докторске дисертације са подацима о кандидату, теми, времену и месту одржавања одбране, објављује се на интернет страници и огласним таблама Факултета најмање пет дана пре дана одржавања одбране.